

RAUTAVAARA

PARAS LUONNOSTAAN

TILINPÄÄTÖS 2020

Kunnanvaltuusto 14.6.2021 § 28

Sisällys

1	Toimintakertomus.....	4
1.1	Kunnanjohtajan katsaus.....	4
1.2	Olellaisen tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	6
1.2.1	Toimintaympäristö	6
1.2.2	Kunnan toiminta	9
1.3	Tilikauden tulos ja rahoitus	12
1.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	12
1.3.2	Toiminnan rahoitus	16
1.3.3	Rahoitusasema ja sen muutokset	19
1.3.4	Kokonaistulot ja menot	22
1.4	Tilikauden tuloksen käsittely	23
1.5	Arvio tulevasta kehityksestä, riskienhallinta ja sisäinen valvonta	24
1.6	Kuntakonsernin toiminta ja talous	26
2	Talousarvion toteutuminen	34
2.1	Käyttötalouden toteutuminen	34
2.1.1	Hallintopalvelut	34
2.1.2	Elinvoimapalvelut	38
2.1.3	Hyvinvointipalvelut	50
2.1.4	Perusturvapalvelut	57
2.2	Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.....	63
2.2.1	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	64
2.2.2	Investointien toteutuminen.....	66
2.2.3	Rahoitusosan toteutuminen	69
2.2.4	Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	71
3	Tilinpäätöslaskelmat	72
3.1	Tuloslaskelma.....	72
3.2	Rahoituslaskelma.....	73
3.3	Tase	74
3.4	Konsernilaskelmat	75
4	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	77
4.1	Kunnan tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	78
4.2	Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	78
4.3	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	79
4.4	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	82
4.5	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	84
4.6	Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	86
4.7	Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	88

5	Eriytetyt tilinpäätökset.....	89
5.1	Rautavaaran kunnan vesi- ja viemärlaitos.....	89
5.1.1	Toimintakertomus	89
5.1.2	Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut.....	90
6	Allekirjoitukset ja merkinnät	91
7	Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat	92

1 Toimintakertomus

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kuntalain mukaan kunnanhallitus ja kunnanjohtaja (Kuntal 113 §). Kirjanpitolain mukaan toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä koskevista tärkeistä seikoista (KPL 3:1a §). Toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa (Kuntal 115 §).

Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kunnan tai kuntakonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden perusteella tehdyistä keskeisistä johtopäätöksistä. Kunnanhallituksen on lisäksi toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Toimintavuotta 2020 leimasi koronaviruspandemia. Tätä kirjoittaessa koko maailma on edelleen pandemian kourissa ja Suomen hallitus on joutunut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa toteamaan maassa vallitsevan koronavirustilanteen vuoksi poikkeusolot. Poikkeusoloilla ja pandemiolla on ollut merkittäviä vaikutuksia toimintaympäristöön ja kunnan toimintaan. Vaikka vuoden 2020 talousarvio laadittiin ilman suuria muutoksia kunnan toimintaan, kunta on joutunut priorisoimaan työtehtäviä ja järjestelemään palveluita uudelleen. Poikkeuksellisesta tilanteesta huolimatta poikkeuksellisesta vuodesta on selvitty olosuhteisiin nähden hyvin.

Rautavaarana kunnan vuoden 2020 tilinpäätös on ylijäämäinen noin 1,6 miljoonaa euroa. Alkuperäisen talousarvion mukainen alijäämä oli noin -468 000 euroa. Tuloksen kehitys tilikauden mittaan oli koronakriisistä johtuen äärimmäisen vaikeasti ennustettava, mutta jo puolen vuoden osavuositulos oli merkittävästi parempi kuin talousarvio. Jo tuolloin arvioitiin, että kriisistä huolimatta on mahdollista päästä budjetoitua parempaan tulokseen. Samanaikaisesti kunnassa tehtiin myös talouden tasapainotussuunnitelmaa, jossa kunnanhallitus velvoitti taloudentasapainotusohjausryhmää määräämään ensimmäiset välittömät käyttötalouden tasapainottamiskeinot jo heti ensimmäisen kokouksensa. Näin ollen myös talouden tasapainotussuunnitelma edesauttoi ylijäämäisen tuloksen syntymistä vaikka tasapainotussuunnitelman mukaiset toimet ajoittuvatkin varsinaisesti vuosille 2021–2023.

Koronakriisistä johtuen kuntaliiton laatimaa verotuloennustetta päivitettiin viisi kertaa vuoden 2020 aikana. Lopulta kunnan tuloveron toteuma jäi alkuperäisestä budjetista 189 000 euroa. Kuntien jako-osuutta yhteisöveron tuotosta nostettiin vuoden mittaan, joten yhteisöveron tuotto oli Rautavaaralla 176 000 euroa budjetoitua suurempi. Vaikka kiinteistövero jäi hieman alun perin budjetoidusta, muodostui verotulojen kokonaiskertymä lopulta vain 64 000 euroa alkuperäistä talousarviota pienemmäksi. Samaan aikaan valtionosuusennustetta kasvatettiin merkittäväksi tilikauden mittaan ja lopullinen toteuma nousi Rautavaaran osalta 586 000 euroa alkuperin budjetoitua valtionosuutta suuremmaksi. Näin ollen valtionosuuksien kasvu nousi verotulojen laskua nettomääräisesti 522 000 euroa suuremmaksi. Rautavaaran kunta myös haki harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta, mutta sitä ei kunnalle myönnetty.

Ennustamattoman valtionosuuksien kasvun ja tehdyn taloudentasapainotussuunnitelman lisäksi merkittävä syy tuloksen kasvuun oli koronakriisin tuomat lyhyen aikavälin kustannussäästöt tai kustannusten siirtyminen tuleville vuosille. Kaikki tulosalueet pääsivät alkuperäiseen budjettiinsa ja osa alitti sen reippaasti.

Toimintatuotot kasvoivat edellisvuodesta 275 000 euroa, ja ylittivät budjettinsa 179 000 euroa. Toimintatuottojen kasvu oli linjattu myös taludentasapainotussuunnitelmassa. Koronakriisillä oli välitön vaikutus toimintakuluihin, jotka laskivat edellisvuoteen verrattuna 750 000 euroa ja alittivat budjetin 1 440 000 euroa. Henkilöstömenot alittivat budjetin 462 000 euroa, joten merkittävin säästö budjettiin nähden tuli ostopalveluissa, esimerkiksi erikoissairaanhoidossa, 1 138 000 euroa.

Tilinpäätös 2020 on neljäs peräkkäinen tilinpäätös jolloin kunnan kokonaislainamäärä pienenee. Lainamäärä pieneni 1 433 000 eurolla ja asukaskohtainen velka oli viime vuoden lopussa 5 990 euroa. Kokonaislainamäärä on nyt noin 9,4 miljoonaa euroa. Rautavaaran kunnalla ei ole taseessa kattamatonta alijäämää, vaan ylijäämäisen tuloksen myötä taseyliäämää on nyt 7,2 miljoonaa euroa.

Kunnan nettoinvestointitaso säilyi maltillisena 804 000 eurossa kun alkuperäinen budjetti oli 823 000 euroa. Merkittävin yksittäinen investointi oli Palolan kiinteistön uudisrakennus, johon sijoittui vuokratilaisiksi sosiaalipalveluja tuottava yritys. Kunta haluaa jatkossakin investoida kestävästi elinkeinoelämän mahdollisuuksien parantamiseksi.

Kunnan elinvoima- ja hanketyön edistämiseksi satsattiin vuonna 2020. Kuntaan on palkattu sekä hanke- ja elinkeinokoordinaattori että työkoordinaattori hoitamaan kunnan elinvoimapalveluja yhdessä elinvoimajohtajan ja kunnanjohtajan kanssa. Tällä panostuksella haettiin kuntastrategian mukaista elinvoiman kasvua, joka osaltaan tuo positiivisia kerrannaisvaikutuksia kuntastrategiassa mainittuihin talouteen ja kuntalaisten palveluihin. Satsaus oli onnistunut. Rautavaaran työttömyysprosentti ei ole ollut koskaan vuodesta 1991 alkavan tilaston mukaan Pohjois-Savon keskiarvon alapuolella, kunnes viime vuonna koropandemiasta huolimatta Rautavaaran työttömyysprosentti oli 12,7 % kun Pohjois-Savon sekä myös koko Suomen keskiarvo oli 13,0 %. Rautavaaralla on jälleen onnistuttu erinomaisesti työttömyyden hoidossa.

Myös luontomatkailun kehittämishanke Live like a local in Rautavaara on lisännyt alueen toimeliaisuutta mm. uuden elämysten verkkokaupan myötä. Luontomatkailulla uskotaan olevan kasvupotentiaalia ja tärkeä rooli kunnan elinvoiman lisäämisessä. Parantaakseen matkailutoimijoiden ja matkailun liitännäiselinkeinojen toimintaympäristöä sekä lisätäkseen kuntalaisten retkeily- ja virkistymismahdollisuuksia, kunta esitti Tiilikjärven kansallispuiston laajentamista. Laajentumisalueeseen kävi tutustumassa myös ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen. Satsaamalla elinkeinoelämän mahdollisuuksien parantamiseen, kunnan elinkeinorakenteen toivotaan monipuolistuvan ja vahvistuvan sekä perinteisillä teollisilla aloilla että palveluissa.

Kuntastrategian mukaisesti vuonna 2020 pyrittiin kiinnittämään huomiota myös johtamiseen ja työhyvinvoinnin lisäämiseen, mutta akuutin koronakriisin hoito vei resursseja tältä toiminnalta. Vuosittainen työhyvinvointikysely toteutettiin loppuvuodesta. Työhyvinvointikyselyn tulos koko kunnan osalta oli 3,89 mikä on sattumalta täsmälleen sama kuin vuonna 2019. Tulos kertoo koronakriisistä huolimatta työhyvinvoinnin vakaasta tasosta.

Kunnan päivitetty hallintosäätö astui voimaan 1.1.2020, ja se toi mukanaan pieniä organisaatio- ja toimivaltamuutoksia ja modernisoi toimintatapoja. Vuoden aikana tapahtuneita ulospäin näkyviä muutoksia oli mm. Vaaralla palaa-hankkeessa kehitetty kunnan uusi graafinen ilme, sekä kokonaan uudistuneet verkkosivut.

Poikkeuksellisesta vuodesta huolimatta vuoden 2020 tilinpäätös oli erittäin hyvä ja myös toiminnalliset tavoitteet pääosin toteutuivat. Kuntaliiton pääekonomisti Minna Punakalliota lainaten vuoden 2020 vahvat tunnusluvut eivät saa antaa kunnalle mahdollisuutta tuudittautua tilanteen pysyvyyteen, vaan niin pienissä kuin isoissa kunnissa tulee jatkaa palveluihin liittyvien puutteiden korjaamista sekä painopisteiden suuntaamista tulevaisuuden tarpeiden mukaisiksi. Tämä työ on Rautavaaralla jo aloitettu ja viime vuoden pohjalta sitä on hyvä jatkaa. Avain tulevaisuuden palvelutarpeiden täyttämiseksi on kuitenkin kunnan terve taluspohja.

Kiitos kuuluu koko Rautavaaran kunnan henkilöstölle ja päätöksentekijöille erinomaisesta tuloksesta haastavissa olosuhteissa vuonna 2020!

Henri Ruotsalainen
kunnanjohtaja

1.2 Olennaisen tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

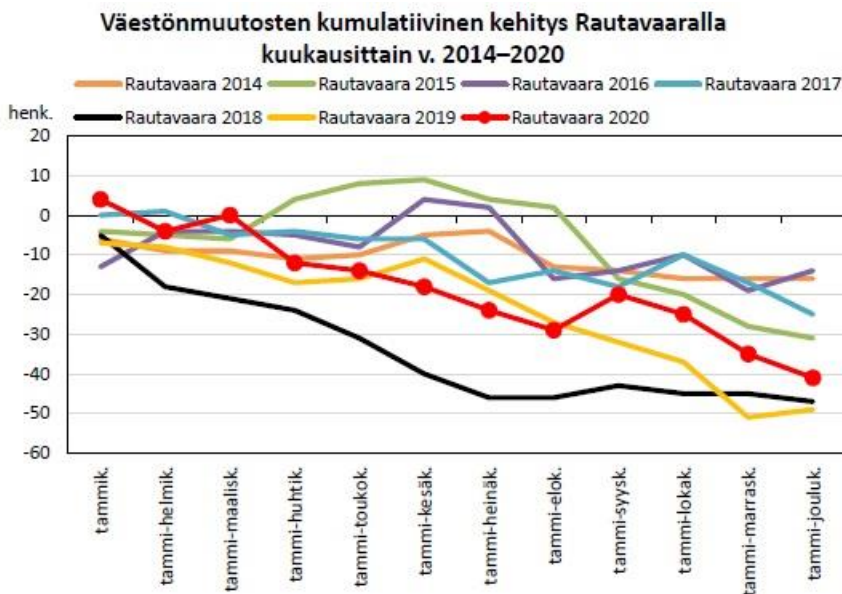
1.2.1 Toimintaympäristö

Tilinpäätöstä laadittaessa Suomi ja koko maailma kamppailevat edelleen ennen kokemattoman koronapandemian kourissa, joka pysäytti liki koko maailman alkuvuonna 2020. Pandemian vaikutusta toimintaympäristöön ei osata vielä kokonaisuutena arvioida, mutta pandemia on vaikuttanut kaikkeen kunnan tekemiseen menneenä vuonna. Pandemiaan varautuminen ja sen torjunta on ollut olennaisin muutos kunnan toimintaan vuodesta 2019.

Paikallinen toimintaympäristö

Pandemian lisäksi Rautavaaran kunnan toimintaympäristössä on tunnistettavissa pienen ja syrjäisen kunnan tyypilliset haasteet, jotka liittyvät väestön vähenemiseen ikääntymisen, alhaisen syntyvyyden ja muuttoliikkeen kautta. Rautavaaran erityispiirre on edellä mainittujen lisäksi myös korkea ikävakioitu sairastavuus. Huoltosuhteeltaan vinoutuneissa ja korkean työttömyysasteen kunnissa rahaa tuovan työssäkäyvän väestön osuus on pieni. Peruspalveluverkon ylläpitäminen tuottaa haasteita ja riskinä on, että kunnan käytettävissä olevat tulot eivät riitä kattamaan menoja.

Väestörakenne on monessa Suomen kunnassa kääntynyt pääläelleen, ja Rautavaara on yksi Suomen iäkkäimmistä kunnista. Vuonna 2019 65 vuotta täyttäneitä oli 39,3 % Pohjois-Savon keskiarvon ollessa 25,2 % ja koko maan keskiarvon ollessa 22,3 %. Ennusteen mukaan vuoteen 2040 mennessä Rautavaaran kunnan väkiluku on enää 1255. Väestön väheneminen rapauttaa kunnallisveropohjaa sekä laskee valtionosuuksia. Vuonna 2020 väkiluku laski -41 henkilöä johtuen pääosin kuolleisuuden (-45) enemmyydestä syntyvyyteen (8) nähden, eli luonnollinen väestönlisäys on ollut -37 henkilöä. Väkiluku 31.12.2020 oli 1561. Viime vuosina väkiluku on laskenut noin 15–50 henkilöä per vuosi.

Kuva 1 Väestömuutosten kumulatiivinen kehitys 2014-2020

Taulukko 1: Väestö ikäluokittain Pohjois-Savossa

Alue	Henkilöä				% -osuus		
	Yhteensä	0–14-v.	15–64-v.	65 – v.	0–14-v. (%)	15–64-v. (%)	65 – v. (%)
Kuopion seutukunta	140 705	21 710	89 199	29 796	15,4	63,4	21,2
Ylä-Savon seutukunta	52 920	7 725	29 885	15 310	14,6	56,5	28,9
Sisä-Savon seutukunta	13 719	1 656	7 318	4 745	12,1	53,3	34,6
Kaavi	2 893	333	1 542	1 018	11,5	53,3	35,2
Rautavaara	1 602	162	811	629	10,1	50,6	39,3
Tuusniemi	2 477	261	1 341	875	10,5	54,1	35,3
Koillis-Savon seutukunta	6 972	756	3 694	2 522	10,8	53,0	36,2
Varkauden seutukunta	29 920	3 766	16 954	9 200	12,6	56,7	30,7
POHJOIS-SAVO	244 236	35 613	147 050	61 573	14,6	60,2	25,2

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan Rautavaaran ikävakioitu sairastavuusindeksi 174,7 on myös Suomen korkein vuonna 2019. Sairastavuusindeksistä julkaistaan sekä ikävakioitu että -vakioimaton versio. Ikävakioidut tulokset häivyttävät ikärakenteiden vaikutukset, joten tulokset soveltuvat alueiden väliseen vertailuun. Ikävakioidun indeksi kuvaa taas alueen todellista sairaustaakkaa, mikä on Rautavaaralla korkean keski-ikänsä vuoksi vielä suurempi.

Kunnan työllisyystilanne on kehittynyt viime vuosina selkeästi parempaan suuntaan. Rautavaaralla työttömien työnhakijoiden määrään koronaviruspandemia ei ole juurikaan vaikuttanut. Lomautettuja on aiempia vuosia enemmän, mutta lomautettujenkin määrä on silti maltillinen. Pitkäaikaistyöttömien määrä ei ole vuoden 2020 aikana juurikaan noussut, mikä poikkeaa maakunnan ja koko maan kehityksestä.

Työttömät suhteessa työvoimaan oli keskimäärin vuoden 2020 aikana Rautavaaralla 12,7 %. Pohjois-Savon sekä myös koko Suomen keskiarvo oli 13,0 %, joten Rautavaaralla on onnistuttu erinomaisesti työttömyyden hoitamisessa. Tiedot eivät sisällä 1.1.2021 Pohjois-Savoon liittyneitä Joroista. Rautavaaran työttömyysprosentti ei ole ollut koskaan vuodesta 1991 alkavan tilaston mukaan Pohjois-Savon keskiarvon alapuolella, joten Rautavaaran voidaan katsoa suoriutuneen työttömyyden hoidosta erinomaisesti myös koronaviruspandemian hankaloittamassa toimintaympäristössä. Lisää työttömyyden ja työllisyyden hoidosta luvussa 2.1.2.

Globaali toimintaympäristö

Koronaviruspandemia syöksi myös maailmantalouden keväällä 2020 ennennäkemättömään syöksyyn, kun epidemia ja siitä seuranneet rajoitustoimet ympäri maailmaa seisauttivat palvelualojen kulutuskysynnän ja horjuttivat kansalaisten luottamusta sekä yleistä investointiympäristöä. Tautitilanteella on ollut talouskasvun ja työllisyyden heikentymisen ohella myös epäsuorempia vaikutuksia yhteiskuntaan, kuten esimerkiksi ihmisten liikkuvuuteen. Koronapandemian kokonaisvaltaiset vaikutukset ovat kuitenkin yhä epäselvät.

Kevään syöksyn jälkeen maailmatalous lähti elpymään nopeasti, mutta parasta aikaa loppuvuonna alkanut pandemian toinen ja kolmas aalto erityisesti Euroopassa ja Yhdysvalloissa tulee

hidastuttamaan elpymisen tahtia. Tautitilanne on vaikeutunut ja rajoitustoimia on jouduttu ottamaan käyttöön esimerkiksi monissa Euroopan maissa. Tämä tulee näkymään erityisesti yksityisessä kulutuksessa, jonka arvioitiin supistuvan EU:ssa yli 8 % vuonna 2020.

Tautitilanteen heikentyminen näkyy myös yritysten ja kuluttajien luottamusindikaattoreissa, joiden kesällä tapahtunut toipuminen päättyi loppuvuonna. Erityisesti kuluttajien luottamus ja odotukset tulevasta työllisyyden kehityksestä ovat kääntyneet laskuun. V-muotoinen maailmantalouden toipuminen ja kehitys eivät näytä siten enää todennäköiselle. Useissa kansantalouksissa kansantuote jäänee selvästi kriisiä edeltävän tason alle. Tyypillisimmillään maailmantalouden volyymin odotetaan supistuvan vuonna 2020 noin nelisen prosenttia.

Tiedot tehokkaan rokotesuojan mahdollisuudesta ovat luoneet positiivisia odotuksia siitä, että pandemia saadaan vuoden 2021 aikana paremmin hallintaan, mutta epävarmuus tautitilanteen kehityksestä ja sen vaikutuksista talouskasvuun on kuitenkin yhä suurta kaikilla talousalueilla.

Myös Suomen kansantalous painui koronaviruspandemian vuoksi taantumaan. Erityisen voimakasta tuotannon supistuminen oli kuluvan vuoden huhti-kesäkuussa muun muassa majoitus- ja ravitsemistoimialla sekä liikenteessä. Myös tavaroiden ja palvelujen vienti laski voimakkaasti.

Suomen kausitasoitettu bruttokansantuote kääntyi loppuvuonna kasvuun. Suomen kansantalous on tilastotietojen mukaan elpymisuralla, mutta talouden toipuminen hidastui loppuvuonna ja vuoden viimeisellä neljänneksellä Suomen talous kasvoi vain 0,2 % edellisestä neljänneksestä. Koko vuoden osalta BKT:n supistui 3,2 % vuonna 2020.

Teollisuudessa ja rakentamisessa aktiviteetti kohosi loppuvuonna jo lähelle vuodentaikaista tasoa, mutta vajosi hieman joulukuussa. Palvelualat kokonaisuutena ovat vielä viime vuotta jäljessä. Ennusteiden mukaan Suomen kansantalous jatkaa elpymistä koronapandemiasta huolimatta vuonna 2021.

Pohjois-Savon aluetalouden tilanne on Suomen tilanteen kanssa samankaltainen, joskin ainakin alkuvuoden 2020 perustella ehkä hieman parempi. Pohjois-Savon aluetalouden kasvu taittui koronaepidemiaan, ja liikevaihto, vienti ja palkkasumma kääntyivät laskuun useamman vuoden hyvän kasvun jälkeen. Työttömien määrä laski Pohjois-Savossa viimeiset neljä vuotta peräkkäin, mutta vuonna 2020 lasku päättyi 3,2 %-yksikön kasvuun.

Kuntien toimintaympäristö

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2020 tilinpäätösarviot yllättivät vahvuudellaan, vaikka hyviin kuntatalouden lukemia osattiin odottaa jo viime vuoden loppupuolella. Kuntien tulos kasvoi Tilastokeskuksen tiedotteen mukaan lähes kahdella miljardilla eurolla ja kuntayhtymien tilikauden tulos heikkeni vain 73 miljoonaa. Mitä ilmeisemmin viime vuoden tunnusluvuista tulee kuntien osalta yhden tilastohistorian parhaimmista. Tilikauden tulos ylitti viime syksyn kuntatalousohjelman ennusteen noin puolella miljardilla eurolla. Koronavuosi näkyi kuntatalouden kehityksessä hyvin voimakkaasti, vaikka koronan täsmällisiä vaikutuksia on mahdoton arvioida yksiselitteisesti yhteen euromääräiseen summaan.

Vuonna 2020 Manner-Suomen kunnista negatiivisen tuloksen teki vain 27 kuntaa, kun edellisenä vuonna tulos oli alijäämäinen 223 kunnassa. Kuntien ja kuntayhtymien toimintakulut kasvoivat viime vuonna 2,0 %, verotulot 4,0 % ja valtionosuudet 27,2 %. Kuntien poikkeuksellisen vahvaa kunnallisveroa selittää muun muassa verokorttiuudistus, joka lykkäsi noin 350 miljoonaa euroa kunnallisveroa vuodelta 2019 vuoden 2020 puolelle. Yhteisöverotulojen romahdusta paikkaa yhteisöveron jako-osuuden korotus 10 %-yksiköllä.

Muuta

Toimintakertomuksessa on kirjanpitolain 3a luvun mukaan annettava selvitys myös kuinka kirjanpitovelvollinen huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta, ihmisoikeusasioista ja ympäristöasioista sekä sosiaalista- ja henkilöstöasioista. Rautavaaran kunnalla on nollatoleranssi

korruption, lahjonnan ja ihmisoikeusloukkausten suhteen. Kunta pyrkii aina toimimaan puolueettomasti, läpinäkyvästi ja avoimesti sekä kohtelemaan kuntalaisiaan tasapuolisesti.

Ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa kuvataan tämän lisäksi valvonnan järjestäminen ja riskiarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, josta lautakunta tekee päätöksen. Valvontasuunnitelma on laadittu Rautavaaralle vuosille 2019–2022 ja se on hyväksytty elinvoimalautakunnassa 15.5.2019 § 31.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n neljännen momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta vuosittain ohjelma. Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla.

Kunnan valvontaohjelmaan ei sisälly ELY-keskuksen valvontaan kuuluvat lupavelvolliset toiminnot, vaikka kunnan ympäristönsuojeluviranomainen pääsääntöisesti osallistuuakin ELY-keskuksen tekemille tarkastuksille. Kunta huolehtii ympäristönsuojeluun kuuluvat kunnan viranomaistehtävät kuten ympäristönsuojelulainsäädäntöön liittyvät lupa- ja ilmoitusmenettelyn valmistelun, käsittelyn ja valvonnan yhteistyössä ostopalveluna Kuopion kaupungilta.

Ympäristöasiat ovat erityisen merkityksellisiä Rautavaaran kunnalle sillä kunnan vahvuuksia ovat puhdas luonto ja erämaamaisuus, jotka on tunnustettu kunnan strategiseksi ja elinvoimaa ylläpitäviksi menestystekijöiksi.

1.2.2 Kunnan toiminta

Kunnanhallitus vastaa valtuuston tekemien päätösten toimeenpanosta ja kuntakonsernin yleisestä johtamisesta. Toimielimen johtamisen kokonaisvastuussa, esittelijänä ja tulosvastuullisena viranhaltijana toimi kunnanjohtaja Henri Ruotsalainen. Hallintopalveluissa toimi myös virkansa puolesta tulosvastuullisena viranhaltijana hallintojohtaja Jenna Ahonen. Vuoden 2020 alusta astui voimaan uusi hallintosäätö. Vuonna 2020 uutena toimielimenä aloitti hallintosäätöuudistuksen yhteydessä perustettu henkilöstöjaosto, jonka toimialaan kuuluu kunnan henkilöstöasiat. Hallintojohtaja toimi henkilöstöjaoston esittelijänä.

Elinvoimalautakunta vastaa elinvoimapalveluista ja pitää sisällään kaksi tulosvastuullista tulosaluetta, teknisen toimen ja elinkeinopalvelut. Elinvoimalautakunnan esittelijänä toimi elinvoimajohtaja Petri Ahonen. Elinvoimalautakunnan esittelijä on myös elinkeinopalvelujen ja teknisen toimen tulosalueen tilivelvollinen viranhaltija. Elinvoimajohtajan lisäksi elinkeinopalveluja hoiti virkansa puolesta myös kunnanjohtaja. Ruoka- ja siivouspalvelut siirtyivät hyvinvointipalveluista osaksi elinvoimapalveluja 1.1.2020.

Hyvinvointilautakunta vastaa hyvinvointipalveluista ja lautakunnan alaiseen sivistystoimen tulosalueeseen kuuluvat varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lukio, vapaa sivistystyö (kansalaisopisto), kirjasto sekä nuoris- ja liikunta- ja kulttuuritoimet. Hyvinvointilautakunnan esittelijänä toimi hallintojohtaja Jenna Ahonen. Hyvinvointilautakunnan esittelijä on myös hyvinvointipalvelujen tulosalueen tilivelvollinen viranhaltija.

Perusturvapalveluista vastaa perusturvalautakunta, jonka alla on kolme itsenäistä tulosaluetta: sosiaalitoimi, perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito. Perusturvalautakunnan esittelijänä toimi perusturvajohtaja Teuvo Räsänen. Perusturvalautakunnan esittelijä on myös sosiaalitoimen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon tulosalueiden tilivelvollinen viranhaltija.

Kunnan johtoryhmän muodostivat kunnanjohtaja, hallintojohtaja, perusturvajohtaja ja elinvoimajohtaja. Viikoittain kokoontuneessa johtoryhmässä oli kuultavana vastuualueiden esimiehiä niin, että kunkin esimiehen vuoro toistui noin kahden kuukauden välein. Johtoryhmän kokouksiin oli osallistumisoikeus myös kunnanhallituksen puheenjohtajalla.

Kunnan valmiusjohtoryhmänä toimi laajennettu johtoryhmä, johon kuuluu johtoryhmän lisäksi vanhustyönjohtaja, päiväkodinjohtaja, rehtori ja työsuojelupäällikkö. Tarvittaessa voidaan kutsua muita kunkin tilanteen edellyttämiä asiantuntijoita ja sidosryhmien edustajia. Valmiusjohtoryhmä kokoontui kunnanjohtajan kutsusta ja varsinkin akuutin koronakriisin puhjettua maaliskuussa oli kokouksia jopa useamman kerran viikossa.

Rautavaaran kunnan valtuusto kokoontui vuonna 2020 viisi kertaa ja valtuuston puheenjohtaja on Matti Matikainen (VAS). Kunnanhallitus kokoontui 15 kertaa ja kunnanhallituksen puheenjohtaja on Jukka Korkalainen (SDP).

Kunnanvaltuuston jäsenet		Kunnanhallituksen jäsenet	
Nimi	Puolue	Jäsenet	Henk.koht. varajäsenet
Matti Matikainen, pj.	VAS	Jukka Korkalainen, pj.	Pentti Kainulainen
Eero Kukkonen, 1. vpj.	KES	Matti Ahonen, 1. vpj.	Jorma Korhonen
Merja Heikkinen, 2. vpj.	SDP	Maija Kärkkäinen, 2. vpj.	Riitta Roininen
Kirsi Kokkonen	PS	Kirsi Koskelo	Rauha Partanen
Arto Hakkarainen	VAS	Arto Hakkarainen	Kauko Hartikainen
Hanne Tuppurainen	VAS	Hannele Pursiainen	Hannu Niemi
Hannele Pursiainen	SDP	Rauni Pursiainen	Lilja Korhonen
Jorma Korhonen	KES		
Jukka Korkalainen	SDP		
Kauko Hartikainen	VAS		
Kirsi Koskelo	VAS		
Maija Kärkkäinen	KD		
Matti Ahonen	KES		
Pentti Kainulainen	SDP		
Rauni Pursiainen	KES		
Lilja Korhonen	KES		
Riitta Roininen	KD		

Vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaa toteutettiin vuonna 2020 tehdyn toimintasäännön mukaisesti huomioiden koronapandemian vaikutus. Nuorisovaltuuston toiminta ei ollut aktiivista vuonna 2020, mutta toiminnallisten muutosten vuoksi toimittaa on aktivoitu uudelleen vuoden 2021 alusta.

Kunnan yhteistoimintaelin yhteistyökomitea käsitteli yhteistoimintalaissa mainittuja asiakokonaisuuksia ja laajemmin henkilöstöä koskevia asioita. Yhteistoimintaelin koostuu työnantajan ja henkilöstön edustajista. Työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain 14 §:n mukaan työnantaja ja henkilöstöä edustavat yhdistykset tai niiden rekisteröidyt paikalliset alayhdistykset nimeävät edustajansa yhteistoimintaelimeen. Työnantajan edustajina voivat toimia palvelussuhteessa kuntaan olevat, ja vuonna 2020 yhteistyökomiteassa työnantajan edustajina oli kunnanjohtaja, hallintojohtaja ja työsuojelupäällikkö. Työntekijöiden edustukseen kuuluivat työntekijäjärjestöjen valitsevat jäsenet ja työsuojeluvaltuutettu ja varavaltuutettu. Yhteistyökomitean puheenjohtajana toimii vuorovuosin työnantajan ja työntekijän edustaja ja vuonna 2020 puheenjohtajana toimi kunnanjohtaja ja sihteerinä työsuojelupäällikkö.

Kunnan toimintaan jo vuonna 2020 vaikutti valtuuston 12.10.2020 § 32 hyväksymä talouden tasapainotussuunnitelma, jolla kunnan taloutta tasapainotetaan vuosien 2021–2023 aikana yhteensä noin 375 000 euroa per vuosi. Vaikka vasta vuoden 2021 talousarvio on laadittu tasapainotussuunnitelman mukaisin toimin, on osa suunnitelman keinoista toteutettu jo vuonna 2020. Keinoja on kuvattu yksityiskohtaisemmin käyttötalouden toteutumisen yhteydessä luvussa 2.1.

Rautavaaran kunnan henkilöstöasiat on kuvattu henkilöstöraportissa, jota on käsitelty henkilöstöjaoksessa 3.3.2020 § 6. Henkilöstöraportti antaa tietoa henkilöstömäärän kehityksestä ja tukee kunnan henkilöstöpolitiikkaa ja henkilöstöä koskevien linjausten tekemistä. Keskeisimmät asiat henkilöstöraportista on poimittu myös tähän tilinpäätöskertomukseen. Keskeisimmistä henkilöstöasioista mainittakoon Rautavaaran kunnan ja tytäryhtiöiden yhteenlaskettu vakituisten työntekijöiden määrän olleen vuonna 2020 142,07 henkilötyövuotta. Rautavaaran kunnan henkilökunnasta noin puolet työskentelee perusturvan palvelualueella.

Taulukko 2: Kunnan henkilöstömäärä 2018-2020. Huomioi, että siivous- ja ruokapalvelut ovat siirtyneet vuonna 2020 elinvoimapalvelujen alle hyvinvointipalveluista

Kunnan henkilöstömäärä henkilötyövuosina 2018-2020			
	2018 (htv)	2019 (htv)	2020 (htv)
Hallintopalvelut	8,6	9,2	7,37
Perusturvapalvelut	67,3	66,6	66,9
Hyvinvointipalvelut	48,9	50,8	37,7
Elinvoimapalvelut	15	16,2	30,1
Henkilöstö yhteensä	139,8	142,8	142,07

Rautavaaran kunnan henkilöstön keski-ikä on 46,5 vuotta. Kunnan palveluksessa olevasta henkilökunnasta on 50 vuotta täyttäneitä yli 54 % ja alle 30 vuotiaita on 16 %. Rautavaaran kunnan eläkepoistuma on ollut edellisinä vuosina merkittävä ja se tulee olemaan merkittävä myös tulevana vuosina eläköitymisen nusteiden mukaan. Vuonna 2020 eläkkeelle siirtyi yhteensä 8 henkilöä ja eläkkeelle jääneiden keski-ikä oli 61,5 vuotta.

Taulukko 3: Eläkkeelle siirtyneet

Eläkkeelle siirtyneet		
Vuosi	Eläkkeelle siirtyneet	Keski-ikä
2015	6	60,3
2016	9	56,7
2017	6	59
2018	9	60
2019	9	56,3
2020	8	61,5

Työnantajan käytettävissä oleva työpanos vuonna 2020 on ollut 76,4 % (vuonna 2019 75,6 %) koko työajasta. Vuosilomien, sairauspäivien, lakisäätelien poissaolojen (mm. äitiys- ja isyyslomat, vanhempainlomat, hoitovapaat, vuorotteluvapaa, opintovapaat, sairaan lapsen hoito) ja muiden poissaolojen (mm. koulutus, oppisopimuskoulutuksen teorijaksot, yksityisasiat) osuus on yhteensä 23,6 % koko työajasta (vuonna 2019 24,4, %). Sairauspäivien osuus on kasvanut 1,1 prosenttiyksikköä viime vuodesta (vuonna 2019 6,6 %).

Henkilöstön sairauspoissalot ovat olleet Rautavaaran kunnassa perinteisesti suuret. Vuonna 2020 sairauspoissalot nousivat edellisvuoteen verrattuna, mutta pysyivät kuitenkin pienempinä kuin vuonna 2018. Keskimääräinen sairauspoissaolopäivä yhtä henkilötyövuotta kohden (kalenteripäivä) kunta-alalla on 16,5 (vuoden 2019 tilasto). Rautavaaaralla sairauspoissaoloja oli vuonna 2020 yhteensä

2716 päivää eli 19,12 päivää/henkilötyövuosi (vuonna 2019 16,35 pv/htv ja vuonna 2018 23,78 pv/htv). Yhtenä selittäväenä tekijänä sairauspoissaolojen kasvuun on koronaepidemian tuomat tiukemmat sairauspoissaolokäytännöt. Toisaalta määrissä on mukana myös pitkiä sairauspoissaoloja.

Työhyvinvointikysely toistettiin Kevan kyselytyökalulla. Kyselyn vastausprosentti oli 62,8 % (93 henkilöä). Työhyvinvointikartoituksen koko kunnan tulosten keskiarvoksi tuli 3,89 (asteikko 0-5), tai työhyvinvointiprosenttina 77,8 %. Tulos on sattumalta sama kuin vuonna 2019, joka kertoo työhyvinvoinnin vakaasta tasosta.

Etätyömahdollisuus on ollut työn luonteesta riippuen. Koronaepidemian vuoksi käytössä oli etätyösuositus ja monet tekivät etätöitä aiempaa enemmän työtehtävien niin salliessa.

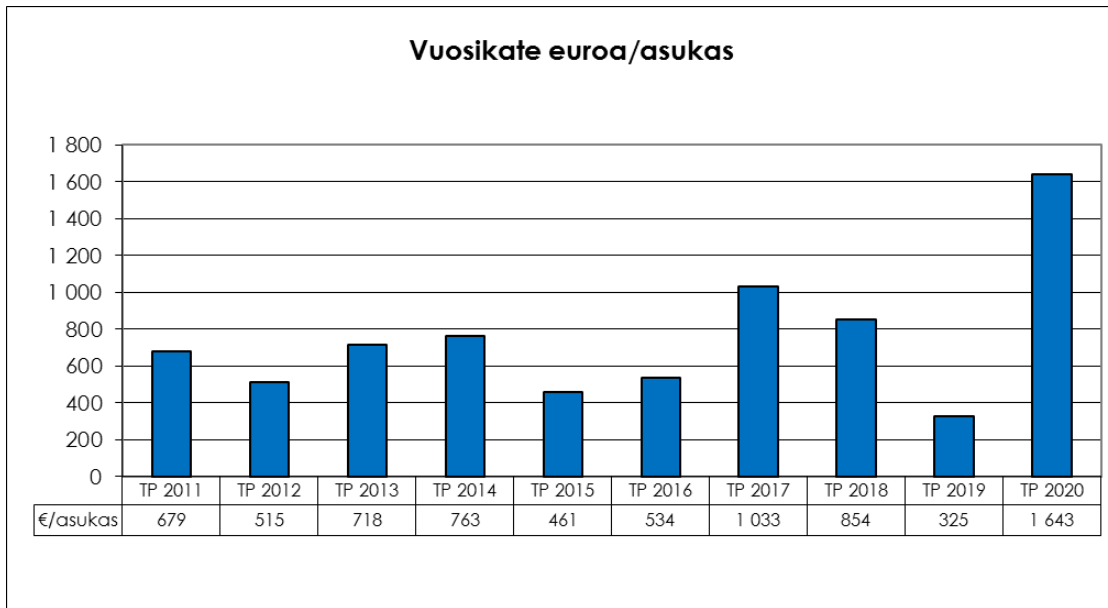
1.3 Tilikauden tulos ja rahoitus

Toimintakertomuksessa kuvataan niitä olosuhteita ja tapahtumia, jotka vaikuttavat siihen, millaiseksi tilikauden tulos ja taloudellinen asema muodostuvat. Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta kuvataan rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa kunnan rahoituksen riittävyyttä. Rahoituslaskelmassa osoitetaan edelleen, miten investoinnit, sijoitukset ja lainanlyhennykset tulo-rahoituksen lisäksi muutoin rahoitetaan. Laskelmissa esitetyt tunnuslukujen laskukaavat ja taulukot ovat suoria lainauksia Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston Yleisohjeesta kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (2020).

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Rautavaarana kunnan vuoden 2020 tilinpäätös on ylijäämäinen noin 1 640 000 euroa. Alkuperäisen talousarvion mukainen alijäämä oli noin -468 000 euroa. Muutetun talousarvion mukainen ennuste ylijäämäksi oli 1 209 000 euroa. Tuloksen kehitys tilikauden mittaan oli koronakriisistä johtuen äärimmäisen vaikeasti ennustettava. Samanaikaisesti kunnassa tehtiin myös talouden tasapainotussuunnitelmaa, jossa yhteydessä kunnanhallitus velvoitti taloudentasapainotusohjausryhmää määräämään ensimmäiset välittömät käyttötalouden tasapainottamiskeinot jo heti ensimmäisen kokouksensa jälkeen ja tarvittaessa määräämään muita keinoja tasapainotustyön kuluessa. Näin ollen jo myös talouden tasapainotussuunnitelma edesauttoi ylijäämäisen tuloksen syntymistä vaikka tasapainotussuunnitelman mukaiset toimet ajoittuvatkin varsinaisesti vuosille 2021–2023.

Tilikauden tulos per asukas oli lopulta 1051 euroa, ja vuosikate per asukas oli 1643 euroa. Vuosikate per asukas oli selkeästi menneiden vuosien paras (kuva 2).

Kuva 2: vuosikate euroa per asukas

Kuntaliiton laatimaa verotuloennustetta päivitettiin viisi kertaa vuoden 2020 aikana. Koronakriisin puhjettua alkukevästä laski kuntien verotulokertymäennuste rajusti. Pessimistisillään kunnallisveroennusteen taustaoletuksena oli, että BKT laskee yli 7 % vuonna 2020 ja kasvaa maltillisesti noin 1 % vuonna 2021, jolloin Rautavaaran kunnallisverokertymän arvioitiin jäävän 338 000 euroa budjetoidusta. Lopulta kunnan tuloveron toteuma jäi alkuperäisestä budjetista 189 000 euroa. Kuntien jako-osuutta yhteisöveron tuotosta nostettiin vuoden mittaan. Yhteisöveron tuotto oli Rautavaaralla 176 000 euroa budjetoitua suurempi, joten lähes koko tuloveron lasku kompensoitiin yhteisöveron kasvulla. Kiinteistövero jäi alun perin budjetoidusta 51 000 euroa. Näin ollen verotulojen kokonaiskertymä muodostui lopulta 64 000 euroa alkuperäistä talousarviota pienemmäksi. Verotulot olivat 5 802 000 euroa, kun toissa vuonna summa oli 5 624 090 euroa.

Valtionosuusennustetta kasvatettiin merkittäväksi tilikauden mittaan valtion vuoden 2020 lisätalousarvioiden valmistuessa. Lopullinen valtionosuuksien toteuma muodostui vasta valtion seitsemännen lisätalousarvion valmistumisen jälkeen ja nousi Rautavaaran osalta 586 000 euroa alkuperin budjetoitua valtionosuutta suuremmaksi. Näin ollen valtionosuuksien kasvu nousi verotulojen laskua nettomääräisesti 522 000 euroa suuremmaksi. Rautavaaran kunta myös haki harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta, mutta sitä ei kunnalle myönnetty. Valtionosuuden olivat 8 819 000 euroa, kun toissa vuonna summa oli 7 967 000 euroa.

Ennustamattoman valtionosuuksien kasvun ja tehdyn taloudentasapainotussuunnitelman lisäksi merkittävä syy tuloksen kasvuun oli koronakriisin tuomat lyhyen aikavälin kustannussäästöt tai kustannusten siirtyminen tuleville vuosille. Vaikka vuodelle 2020 on tehty 128 000 euron tulosvaikutteinen varaus sairaanhoitopiiriin alijäämän kattamiseksi, muodostui erikoissairanhoidon kustannus 433 000 euroa budjetoitua pienemmäksi. Sen arvioidaan johtuvat koronan mukanaan tuomasta kiireettömän hoidon perumisesta tai siirtämisestä, sekä sattumasta, jonka osuus pienen kunnan erikoissairanhoidon menojen vuositason vaihtelussa voi olla jopa kymmeniä prosentteja.

Myös perusterveydenhuolto alitti alkuperäisen talousarvionsa 114 000 euroa ja sosiaalitoimi 326 000 euroa. Perusturvan palvelualueella välttyttiin isoilta ikäviltilä toiminnan taloudellisilta yllätyksiltä tilikauden aikana. Koronakriisi toi mukanaan myös muille tulosalueille säästöä tuoneita muutoksia mm. koulukuljetuksista ja –ruokailuista etäopetuksen aikana. Muun muassa näistä syistä sivistystoimi alitti alkuperäisen talousarvionsa 363 000 euroa ja tekninen toimi 272 000 euroa. Elinkeinopalvelut taas pääsivät budjettinsa alle 55 000 euroa onnistuneilla rahoitushauilla ja ulkopuolisella hankerahoituksella.

Kaikki tulosalueet pääsivät alkuperäiseen budjettiinsa. Toimintatuotot kasvoivat edellisvuodesta 275 000 euroa, ja ylittivät budjettinsa 179 000 euroa. Toimintatuottojen kasvu oli linjattu myös taloudentasapainotussuunnitelmassa. Kuten edellä jo esitettiin, koronakriisillä oli välitön vaikutus toimintakuluihin, jotka laskivat edellisvuoteen verrattuna 750 000 euroa ja alittivat budjetin 1 440 000 euroa. Henkilöstömenot alittivat budjetin 462 000 euroa, joten merkittävin säästö budjettiin nähden tuli ostopalveluissa 1 138 000 euroa.

Rahoitustuotot jäivät budjetoidusta 17 000 euroa, ja poistot toteutuivat 9 000 euroa talousarviota suurempana. Vuosikate 2 565 000 euroa riittää sekä poistoihin että investointeihin. Vuoden 2020 tuloksen ennakoiminen oli poikkeuksellisen hankalaa, mutta jo puolen vuoden osavuositulos oli merkittävästi parempi kuin talousarvio ja jo tuolloin arvioitiin, että kriisistä huolimatta hyvän alkuvuoden ansiosta on mahdollista päästä budjetoitua parempaan tulokseen. Kolmen vuosineljänneksen jälkeen oli selvää, että Rautavaaran kunnan vuoden 2020 tilikauden tulos tulee olemaan merkittävästi alkuperäistä talousarviota parempi ja tuolloin arvioitiin ylijäämäksi noin 1 000 000 euroa. Tuloksesta ja sen kehityksestä on tiedotettu luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita kolmen kuukauden välein.

TULOSLASKELMA	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020
Toimintatuotot yhteensä	2 677 965	3 277 613	2 688 351	2 770 727	3 045 958
Myyntitulot	1 153 691	1 285 838	1 108 926	1 131 223	1 342 430
Maksutulot	445 414	439 164	459 927	433 751	410 143
Tuet ja avustukset	195 917	142 318	176 042	237 355	235 197
Muut toimintatulot	882 943	1 410 293	943 456	968 398	1 058 188
Toimintakulut yhteensä	-16 086 297	-15 462 976	-15 408 780	-16 085 180	-15 335 420
Henkilöstökulut	-6 943 033	-6 334 165	-6 201 379	-6 917 350	-6 907 452
Palvelujen ostot	-7 183 560	-7 328 385	-7 446 536	-7 331 340	-6 591 269
Ain. tarv. ja tavarat	-1 036 645	-1 026 270	-1 106 271	-1 065 466	-1 007 734
Avustukset	-705 725	-448 344	-457 377	-554 998	-577 567
Muut toimintakulut	-217 334	-325 812	-197 217	-216 026	-251 398
Toimintakate	-13 408 332	-12 185 363	-12 720 429	-13 314 453	-12 289 462
Verotulot	5 356 401	5 463 093	5 549 203	5 624 090	5 801 569
Valtionosuudet	8 547 948	8 266 986	8 333 380	7 966 829	8 818 887
Rahoitustulot ja -kulut	421 841	203 265	248 641	244 144	233 570
Korkotulot	35 524	55 469	75 383	70 634	70 101
Muut rahoitustulot	488 945	240 054	252 235	241 753	248 240
Korkokulut	-100 088	-91 068	-77 942	-67 403	-63 880
Muut rahoituskulut	-2 540	-1 190	-1 035	-840	-20 890
Vuosikate	917 858	1 747 981	1 410 795	520 610	2 564 564
Poistot ja arvonalent.					
Suunn. muk. poistot	-1 007 548	-960 512	-932 998	-879 607	-917 218
Arvonalentumiset		-2 096			-6 935
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut	-198 737				
Tilikauden tulos	-288 427	785 373	477 797	-358 997	1 640 411

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT:

Toimintatuotot/-kulut, %	16,6	21,2	17,4	17,2	19,9
Vuosikate/Poistot, %	91,1	181,6	151,2	59,2	277,5
Vuosikate, €/asukas	534	1033	854	325	1643
Asukasmäärä	1718	1692	1652	1602	1561

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulojen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

$$= 100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$$

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa tulo- ja menoeroa, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja menoeroa riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulo- ja menoero on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista

$$= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulo- ja menoeroa olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä.

Tulo- ja menoero on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulo- ja menoero heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo- ja menoeroa riittävyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo- ja menoeroa ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2020 tilinpäätöksessä positiivinen neljättä vuotta peräkkäin, ja ensimmäistä kertaa lähivuosina myös toiminnan ja investointien rahavirran viiden vuoden kertymä oli positiivinen. Se siis kertoo siitä, että Rautavaaran kunta on viime vuosina pystynyt lyhentämään lainojaan tai vahvistamaan kassaansa.

RAHOITUSLASKELMA	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	917 859	1 747 981	1 410 795	520 610	2 564 564
Satunnaiset erät	-198 737	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-984	-246 202	-10 063	80 995	-64 638
Tulorahoitus yhteensä	718 138	1 501 779	1 400 732	601 606	2 499 926
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-2 130 661	-1 962 134	-859 775	-524 717	-809 432
Rahoitusos. investointimenoihin	306 047	246 654	29 333	20 333	0
Pysyvien vast. hyödykk. luov.	2 800	619 170	32 285	5 906	10 380
Investoinnit netto	-1 821 814	-1 096 310	-798 157	-498 479	-799 052
Toiminnan ja invest. rahavirta	-1 103 676	405 469	602 575	103 127	1 700 874
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset		-2 025			
Antolainasaamisten vähennykset	1 350 000	2 025			
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 000 000	400 000		1 000 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	-1 185 398	-1 502 320	-1 528 602	-1 330 634	-1 432 666
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	-3 294 737	162 961	664 978	-13 575	-173 010
Rahoituksen rahavirta	869 865	-939 359	-863 624	-344 209	-1 605 676
Rahavarojen muutos	-233 811	-533 890	-261 049	-241 082	95 198
Rahavarat 31.12. €	2 140 097	1 606 208	1 345 159	1 104 076	1 199 275
Rahavarat 1.1. €	2 373 909	2 140 097	1 606 208	1 345 158	1 104 076
Rahavarojen muutos	-233 811	-533 890	-261 049	-241 082	95 198

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja invest. rahavirran kertymä 5 vuodelta (1000 €)	- 6 199	- 4 298	- 3 237	- 2 358	1 705
Investointien tulorahoitus, %	50,3	101,9	169,9	103,2	316,8
Laskennallinen lainanhoitokate			1	0,4	2,1
Lainanhoitokate	0,8	1,1	0,9	0,4	1,7
Kassan riittävyys, pv	40	31	27	22	25
Asukasmäärä	1 718	1 692	1 652	1 602	1 561

Rahoituslaskelman välitulokset toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että

menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jätetään korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset. (2019)

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

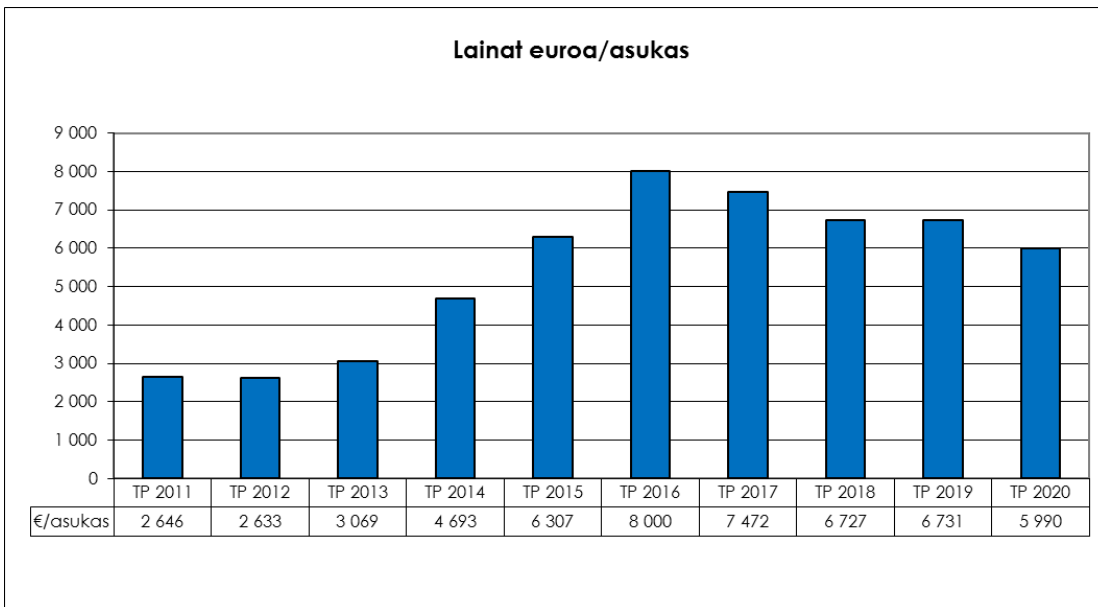
Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Tilinpäätös 2020 on neljäs peräkkäinen tilinpäätös sitten vuoden 2012 milloin kunnan kokonaislainamäärä pienenee, eli velkaantuminen kääntyi laskuun. Myös muut rahoitusasemaa kuvaavat taseen tunnusluvut paranivat neljättä vuotta peräjäälkeen (pois lukien taseeseen kertynyt ylijäämä ei kasvanut vuonna 2019).

Lainamäärä pieneni 1 433 000 eurolla ja asukaskohtainen velka oli viime vuoden lopussa 5 990 euroa (kuva 3). Kokonaislainamäärä on nyt noin 9,4 miljoonaa euroa (vuonna 2019 10,8 miljoonaa euroa). Asukaskohtainen lainamäärä oli 741 euroa pienempi per asukas kuin vuonna 2019. Rautavaaran kunnalla ei ole taseessa kattamatonta alijäämää, vaan taseylijäämää on nyt 7,2 miljoonaa euroa.

Kuva 3: Lainamäärä euroa per asukas

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
	1 000 €			1 000 €	
A PYSYVÄT VASTAAVAT	22 031	22 152	A OMA PÄÄOMA	15 625	13 985
I Aineettomat hyödykkeet	116	132	I Peruspääoma	8 395	8 395
Aineettomat oikeudet	0	0	II Arvonkorotusrahassto		
Muut pitkäaikuiset m	116	132	III Muut omat rahastot		
II Aineelliset hyödykkeet	17 330	17 440	IV Edell. tilikauden ylijäämä	5 590	5 948
Maa- ja vesialueet	2 644	2 633	V Tilikauden yli-/alijäämä	1 640	-358
Rakennukset	12 642	12 404	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Kiinteät rak. ja laitteet	1 589	1 801	VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	45	49	C PAKOLLISET VARAUKSET	128	188
Ennakkomaksut ja kesken	410	553	Muut pakolliset v araukset	128	188
eräiset hankinnat					
III Sijoitukset	4 585	4 580	D. TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	85	94
Osakkeet ja osuudet	4 333	4 331	Lahjoitusrahastojen pääomat	85	94
Muut lainasaamiset	185	185			
Muut saamiset	67	64	E VIERAS PÄÄOMA	10 927	12 418
B TOIMEKSIANTOJEN VARA	10	22	I Pitkäaikainen	7 917	9 350
Valtion toimeksiannot	0	12	Lainat rahoitus- ja v akuutuslaitoksi	7 918	9 350
Lahjoitusrah. erityiskatteet	10	10	Siirtovelat		0
			II Lyhytaikainen	3 010	3 068
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 724	4 511	Lainat rahoitus- ja v akuutuslaitoksi	1 433	1 433
I Vaihto-omaisuus			Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
II Saamiset	3 525	3 407	Saadut ennakot	46	17
Pitkäaikaiset saamiset	2 533	2 639	Ostovelat	445	433
Myyntisaamiset		0	Muut velat/Liittymismaksut ja muu	127	122
Lainasaamiset		0	Siirtovelat	959	1 063
Muut saamiset	2 533	2 639	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>26 765</u>	<u>26 685</u>
Siirtosaamiset					
Lyhytaikaiset saamiset	992	768	TASEEN TUNNUSLUVUT	2020	2019
Myyntisaamiset	503	403	Omavaraisuusaste, %	58,5	52,4
Muut saamiset	127	135	Suhteellinen velkaantuneisuus-%	61,6	75,8
Siirtosaamiset	362	230	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	7230	5589
III Rahat ja pankkisaamiset	1 199	1 104	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	4631	3489
			Lainakanta 31.12., 1000 €	9350	10783
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>26 765</u>	<u>26 685</u>	Lainakanta 31.12., €/asukas	5990	6731
			Lainat ja v astuut 31.12.	9392	10790
			Lainat ja v astuut 31.12., €/asukas	6017	6735
			Lainasaamiset, 1000 €	185	185
			Asukasmäärä	1561	1602

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

$$= 100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuusastetta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Lisäksi osoittajaan merkitään liitetieto-ohjeen mukaisesti liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

$$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$$

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkuma-varana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

$$= [\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

$$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut (2019)

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena (2019)

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa (2019)

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.3.4 Kokonaistulot ja menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT	Euroa	%	MENOT	Euroa	%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	3 046	16,9	Toimintakulut	15 335	86,5
Verotulot	5 802	32,3	- Valmistus omaan käyttöön		
Valtionosuudet	8 819	49,0			
Korkotuotot	70	0,4	Korkokulut	64	0,4
Muut rahoitustuotot	248	1,4	Muut rahoituskulut	21	0,1
Satunnaiset tuotot		0,0	Satunnaiset kulut		0,0
Tulorahoituksen korjaukset		0,0	Tulorahoituksen korjaukset		0,0
-Pys.vast.hyödykk.luov.voitot	-5	0,0	+/- Pakoll. varausten muutos	60	0,3
Investoinnit			-Pys.vast.hyödykk.luov.tappiot		
Rahoitusos. investointimen.		0,0	Investoinnit		
Pys.vast.hyödykk.luov.tulot	10	0,1	Investointimenot	809	4,6
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähenn.		0,0	Antolainasaamisten lisäykset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0,0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 433	8,1
Lyhytaikaisten lainojen lisäys			Lyhytaikaisten lainojen vähennys		
Oman pääoman lisäykset		0,0	Oman pääoman vähennykset		0,0
Kokonaistulot yhteensä	17 990	100,0	Kokonaismenot yhteensä	17 722	100,0

Täsmäytys

Kokonaistulot	17 990
Kokonaismenot	17 722
	<u>268</u>

Rahoituslaskelmasta:

Rahavarojen muutos	95
Muut maksuvalmiuden muutokset	173
	<u>268</u>

1.4 Tilikauden tuloksen käsittely

Rautavaaran kunnan vuoden 2020 tilikauden tulos on

- **Ylijäämäinen 1 640 411 euroa**
- **Ylijäämä esitetään siirrettäväksi taseen tilikauden yli-/alijäämättilille**
- **Kun vuoden 2020 ylijäämä 1 640 411 euroa lisätään taseeseen, kasvaa kumulatiivinen ylijäämä taseessa 7 229 627 euroon**
- **Taseessa ei ole kattamatonta alijäämää**

Kuntalain (410/2015) talouden tasapainovaatimukset ovat kiristyneet ja erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriisikuntamittaristo uudistuu. Uudistetut kriisikuntakriteerit kuvaavat kunnan taloutta eri näkökulmista nykyistä paremmin. Kriisikuntamittariston rakenne säilyy ennallaan, mutta tunnuslukuja ja niiden raja-arvoja on muutettu. Laki on tullut voimaan 1.3.2019. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Siihen asti sovelletaan, mitä lain voimaan tullessa voimassa olleessa kuntalain 118 §:ssä säädetään, ja näitä voimassa olevia kriteerejä on myös noudatettu Rautavaaran kunnan osalta.

Rautavaaran kunnalla eikä kuntakonsernilla ei ole taseeseen kertynyttä alijäämää ja vain osa kunnan rahoituksen riittävyttä ja vakavaraisuutta kuvaavista kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvuista ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet menettelyn raja-arvot. Näin ollen nykyisin sovellettavilla kriteereillä ei ole uhkaa joutua arviointimenettelyyn, mutta talouden kehitystä tasapainotussuunnitelman tuloksia tulee seurata tarkasti.

1.5 Arvio tulevasta kehityksestä, riskienhallinta ja sisäinen valvonta

Rautavaaran kunnan talousarvio vuodelle 2021 on valmisteltu perustuen vuonna 2020 hyväksytyyn talouden tasapainotussuunnitelmaan, jolla kunnan taloutta tasapainotetaan vuosien 2021–2023 aikana yhteensä noin 375 000 euroa per vuosi. Toimivaltaiset elimet vastaavat tasapainotussuunnitelman keinojen valmistelusta ja täytäntöönpanosta.

Tasapainotussuunnitelma ei sisällä merkittäviä rakenteellisia muutoksia, eivätkä tasapainotussuunnitelman toimet johda irtisanomisiin tai lomautuksiin. Henkilöstömuutokset toteutetaan luonnollisen poistuman kautta (eläköityminen, määräaikaisuuden päätyminen, työntekijän oma irtisanoutuminen). Myöskään veronkorotuksia ei tehty vuodelle 2021, mutta veronkorotusten osalta tilanne arvioidaan jatkossa vuosittain. Hyväksytyyn tasapainotussuunnitelman lisäksi on mahdollista päättää myös muista taloutta sopeuttavista toimita, mikäli se osoittautuu tulevaisuudessa välttämättömäksi.

Tasapainotussuunnitelman ansiosta talousarvion 2021 tilikauden tulos on 649 000 euroa ylijäämäinen. Taloussuunnitelma, jonka osa tuloslaskelma on, on kuntalain (410/2015) 110 § 3 momentin mukainen, koska se on myös kolmen vuoden suunnitelmakaudella 142 000 euroa ylijäämäinen.

Vuonna 2021 ei oteta ollenkaan pitkäaikaista talousarviolainaa. Näin ollen Rautavaaran kunnan pitkäaikaisen lainan määrä laskee yli 1 400 000 euroa vuonna 2021, ja lainamäärä laskee myös taloussuunnittelukaudella. Vaikka kunnan lainamäärä on pienentynyt viime vuosina ja sen arvioidaan laskevan myös taloussuunnitelmakaudella, on kunta edelleen Pohjois-Savon velkaisin. Korkea lainamäärä tekee korkoriskin yhdeksi kunnan merkittävimmistä riskeistä, jolta on kuitenkin suojauduttu sitomalla osa lainoista kiinteään korkoon ja lyhentämällä lainoja mahdollisimman nopeasti.

Lyhyellä tähtäimellä kunnan talous on kuitenkin tasapainossa ja Rautavaaran kunnalla ei ole taseessa kattamatonta alijäämää, vaan kumulatiivista taseyliäämää on vuoden 2020 tilinpäätöksessä 7,2 miljoonaa euroa.

Mahdollisesti toteutuvan sote-uudistuksen ja hyvinvointialueiden aloittamisen myötä Rautavaaran kunnallistalous pienenee lähes 60 % nykyisestä, joka vaikeuttaa mm. investointien toteuttamista huomattavasti. Pienemmän käyttötalouden oloissa tulisi kyetä huomattavasti nykyistä suurempaan tehokkuuteen. Eräissä asiantuntija-arvioissa sote-uudistuksen myötä sote-toimintojen tilatarpeen arvioidaan jopa puolittuvan nykyisestä, mikä muodostaa merkittävän kiinteistöriskin omistajakunnalle. Myös vanhojen, kunnalla yhä olevien kiinteistöjen korjausvelka on kasvanut aiemmista selvityksistä. Tämän vuoksi olisi kunnan mm. kyettävä luopumaan sellaisesta kiinteistöomaisuudesta, joka ei ole kunnan ydintoimintojen kannalta perusteltua, kuten todettiin myös taloudentasapainotussuunnitelmassa. Kunnan ydintoimintojen kaventuessa myös tytäryhtiöiden ja vesilaitoksen talous nousee suuremmaksi omistajapolitiittiseksi riskiksi.

Rautavaaran kunnan talouden haasteet liittyvät väestön ikääntymiseen, korkeaan sairastavuuteen sekä matalasta työttömyysasteesta huolimatta alhaiseen työllisyysasteeseen. Kunnilla on varsinkin sote-uudistuksen viivästyessä paljon tehtäviä, jotka sen tulisi itse rahoittaa, mutta iäkkäissä ja matalan työllisyysasteen kunnissa rahaa tuovan työikäisen väestön osuus on pieni. Peruspalveluverkon ylläpitäminen alkaa tuottaa haasteita ja riskinä on, että kunnan omat käytettävissä olevat tulot eivät riitä kattamaan menoja. Väestörakenne on monessa Suomen kunnassa käännytynyt pääläelleen, ja Rautavaara on yksi näistä kunnista. Kunnan väestöllinen huoltosuhte on vinoutunut, ja huoltosuhteen voimakas heikkeneminen aiheuttaa kovia talouspaineita kunnalle. Kunnan väestön voimakas

väheneminen ja vanheneminen ovat riskejä kunnalle sekä taloudellisesti että kunnan elinvoiman kannalta. Ikärakenteen muutos ja väestön väheneminen tulee ottaa entistä paremmin huomioon tulevaisuuden palvelutarpeita ja palvelurakennetta mietittäessä.

Rautavaaran kunnan ohut organisaatio muodostaa oman riskitekijänsä. Pienessä kunnassa kunnanjohtajan, palvelualuejohtajien ja esimies- ja asiantuntijatyötä tekevien henkilöiden tehtäväkokonaisuudet ovat hyvin laajoja. Sijaisjärjestelyihin on kiinnitetty viime aikoina erityisesti huomiota, mutta kunnassa on paljon työtehtäviä, joita hoitaa vain yksi työntekijä, jolle ei ole välttämättä pätevää sijaista. Kuntien alati lisääntyvät tehtävät ja vastuut saattavat työntekijät ahtaalle. Delegointimahdollisuuksia ei juuri ole ja pienessä organisaatiossa jokainen työntekijä on kriittinen tekijä, jonka vuoksi onnistunut rekrytointi sekä henkilöstön pysyvyys ovat avaintekijöitä työssä jaksamisen ja onnistumisen kannalta. Erityisen haasteellista viime aikoina on ollut hoivahenkilöstön rekrytointi, jota on entisestään vaikeuttanut henkilöstömitoituksen kasvattaminen ja valtakunnallinen pula hoitajista. Henkilöstöriskeistä on eläköityminen ja rekrytointivaikeuksien lisäksi tunnistettu myös ns. vaaralliset työyhdistelmät, joita on pyritty välttämään.

Rautavaaran kunnalla on merkittävät saamiset entiseltä Rautavaaran tietoverkko-osuuskunnalta, nykyiseltä Vaaran Valo osuuskunnalta. Kunnan taseessa on pitkäaikaisina saamisina Vaaran Valolta yhteensä 2 533 171,80 euroa, ja lyhytaikaisena (vuonna 2021 erääntyvä) saamisena on 105 397,92 euroa (31.12.2020). Kunta tiedostaa saamisiin liittyvän epävarmuuden vaikka maksusuoritukset saamisista ovat tulleet ajallaan tai jopa etupainotteisesti. Saamiset ovat edelleen yksi merkittävimmistä kunnan taloudellisista riskeistä suuren kokoluokkansa vuoksi.

Palvelujen ja tietokantojen digitalisoituessa kasvaa myös tietoturvariskin suuruus. Kunta on suojautunut riskeiltä yllä mainittujen toimien lisäksi myös kartoittamalla riskit eri toiminnoissa pääosin toiminnan muutosten suunnittelun yhteydessä. Tunnistetut keskeiset osa-alueiden kehittämistarpeet ovat mm. parempi toiminnan ohjeistus, suunnittelun dokumentointi ja kaikkien asiakirjojen tekeminen, tallentaminen ja arkistointi Dynasty-asianhallintajärjestelmään. Riskejä on minimoitu mm. lisäämällä asiantuntemusta asioiden valmistelussa, paremmalla toiminnan suunnittelulla ja johtamisella, sekä valvonnan ja vastuiden selventämisellä ja toteuman aktiivisella seuraamisella sekä talousarvion raamiin että tavoitteisiin.

Toimintojen riskejä on kartoitettu vakuutusten kilpailutuksen yhteydessä vuonna 2020, ja kilpailutus valmistui vuonna 2021. Vakuutuksilla myös pienennetään mahdollisia riskivahinkoja. Valmiussuunnitelmien laadinnan yhteydessä vuonna 2020 on kartoitettu riskejä mm. erinäköisiin normaaliolojen häiriötilanteisiin liittyen. Kunta on myös ottanut käyttöönsä WPro/HaiPro-järjestelmän riskien ja läheltä piti-tilanteiden kartoittamiseen.

Edellä mainittujen riskien ja epävarmuustekijöiden lisäksi Suomen hallitus on 1.3.2021 todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että maassa vallitsee koronavirustilanteen vuoksi jo toistamiseen vuoden sisällä poikkeusolot. Poikkeusolot ja niiden aiheuttamat toimet ovat pakottaneet myös kunnan priorisoimaan työtehtäviä ja ajankäyttöä. Poikkeusolojen ja koronaviruspandemian pitkittyessä sillä on merkittäviä vaikutuksia kunnan toimintaan ja talouteen sekä elinkeinoelämään.

Kunnanhallitus vastaa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden pohjalta. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta. Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatapojen tulee siten olla järjestelmällisiä ja dokumentoituja.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä ja menetelmiä, joilla pyritään seuraaviin tavoitteisiin:

- Toiminnan tuloksellisuuden ylläpitämiseen, edistämiseen ja parantamiseen
- Toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen

- Kirjanpitojärjestelmien ja muiden raportointijärjestelmien luotettavuuden varmistamiseen
- Erehdysten, virheiden ja väärinkäytösten ennaltaehkäisyyn ja toteamiseen
- Varojen huolellisen ja taloudellisen hoidon turvaamiseen

Kunnan tehtävien ja toimivallan jakoa säätelevät kuntalaki ja muu kuntia koskeva lainsäädäntö sekä kunnanvaltuuston hyväksymä hallintosäätö. Hallintosäännössä on määritelty kunnan viranomaisten toimivallan rajaukset sekä päätösvallan rajat. Kunnanhallitus antaa vuosittain ohjeet talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnasta ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeet, sekä tilinpäätöksen laadintaohjeet kunnanjohtajan johdolla. Myös tietoturvan osalta on oma ohjeistuksensa ja tiedonohjaussuunnitelma (TOS) sekä asiakirjahallinnon ja arkistoinnin toimintaohjeet ovat hyväksytyt vuonna 2019.

Sisäistä valvontaa palvelevat myös ohjeet viranhaltijapäätösten tiedottamisesta esimiehille ja määritellyille luottamushenkilöille. Kunnanhallitus valitsee edustajansa lautakuntien kokouksiin lakisäateisen kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan edustuksen lisäksi.

Kunnanhallitus on valinnut sisäiseksi tarkastajiksi Arto Hakkaraisen, Rauni Pursiaisen ja Mika Mustosen. Puheenjohtajaksi on valittu Arto Hakkarainen. Sisäisten tarkastajien tehtävät ovat:

- tarkastaa kunnan vakuuksien voimassaolo
- tarkastaa kunnan muiden sitoumusten ja vastuiden asianmukaisuus
- laatia tarkastuksesta kirjallinen raportti kunnanhallitukselle ja kunnanjohtajalle

Sisäinen tarkastus on kokoontunut 22.3.2021 tarkastamaan vuotta 2020 ja tarkastanut kunnan vakuutukset, sopimukset, tilit, lainat, takausvastuut, käteiskassat ja viranhaltijapäätökset, sekä tarkastellut kunnan toimintaa yleisesti.

Tarkastuksessa ilmeni huomautettavaa viranhaltijapäätösten (esim. hankintapäätösten) puutteellisuudesta. Asiaan on jo puututtu vuoden 2020 alusta jolloin tuli voimaan Rautavaaran kunnan uusi hallintosäätö. Uudessa hallintosäännössä on määritelty selkeästi toimielinten ja viranhaltijoiden toimivalta, sekä myös rahamääräinen toimivalta hankinnoissa. Edellisessä hallintosäännössä ei tätä toimivaltaa ollut vastaavasti määritelty ja se aiheutti lukuisia tulkinnanvaraisia tilanteita esimerkiksi hankintoja tehdessä. Huomautuksen johdosta viranhaltijapäätösten huolellisuutta ja valvontaa tulee edelleen lisätä ja mm. hankintapäätöksiä varten on valmistelussa hankintaohje.

Sisäinen tarkastus kiinnitti myös huomiota vesi- ja viemärlaitoksen saataviin. Vesi- ja viemärlaitoksella oli vesimaksusaatavia 31.12.2020 24 689,02€. Saatavien kasvuun tulee kiinnittää jatkossa erityistä huomiota ja syyt niiden kasvuun on selvitettävä.

Kirjanpitäjä tarkasti 31.12.2020 opastuksen käteiskassan (99,00 €), kirjaston käteiskassan (101,70 €), ateriapalvelun käteiskassan (1 053,35 €) työ- ja toimintakeskuksen käteiskassan (10,00 €). Kassat täsmäsivät.

Sisäisessä valvonnassa säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisessa on toimittu pääsääntöisesti ohjeiden mukaisesti. On haasteellista, että erillisesti organisoituun sisäiseen tarkastukseen kunnassa ei ole voimavaroja. Kunnan sisäinen valvonnan asianmukaisuus on tyydyttävällä tasolla. Resurssipulan takia sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät ole rakenteeltaan järjestelmällistä ja hyvin dokumentoitua ja onkin perusteltua pohtia uuden valtuustokauden alussa sisäisen tarkastuksen järjestämistä jatkossa.

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Toimintakertomuksessa esitetään yhdistelmä kunnan tytär-, osakkuus- ja muista omistusyhteisyyksistä sekä kuntayhtymistä, joissa kunta on jäsenenä. Yhdistelmässä ilmoitetaan tytäryhteisöjen lukumäärät yhteisötyypeittäin ja toimialoittain sekä kuntayhtymien,

osakkuusyhteisöjen ja muiden omistusyhteisöiden lukumäärät. Lisäksi ilmoitetaan yhdisteltyjen ja yhdistelemättä jätettyjen yhteisöiden lukumäärät. Tilinpäätöstiedot saadaan jättää yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen, jos yhdistely ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Toimintakertomuksessa tehdään lyhyesti selkoa, miten konserniohjaus on kunnassa järjestetty. Selvityksestä tulee käydä ilmi, mitä tavoitteita kunta omistajana on asettanut tytäryhteisöilleen ja miten konserniohjauksen piiriin kuuluvien yhteisöiden toiminnan seuranta ja raportointi on vastuutettu kunnan toimielimille ja viranhaltijoille. Toimintakertomuksessa on lisäksi tehtävä selkoa, miten valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet ovat toteutuneet kuntakonsernin toiminnassa.

Toimintakertomuksessa on esitettävä arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä erityisesti talouden näkökulmasta. Kehitysarvion tulee tuoda esiin sellaiset seikat, joiden perusteella arvioidaan tulevaisuudennäkymien poikkeavan aiemmasta kehityssuunnasta. Kertomuksessa on myös annettava selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.

Rautavaaran kuntakonserniin kuuluvat seuraavat tytäryhtiöt:

- Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalo (kunnan omistusosuus 70,14 %)
- Rautavaaran Vuokratalot Oy (kunnan omistusosuus 100 %)

Tytäryhtiöille, kaikille kunnan edustajille ja tytäryhtiöiden hallituksille asetettiin seuraavat valtuustotason tavoitteet:

1. Konserniyhteisöjen on tuettava kuntastrategian ja kunnan talousarvion toteuttamista. Tämä tavoite on toteutunut. Kunta on ollut mukana kummankin tytäryhtiön toiminnassa ja vaikuttanut sen toimintaa edustajiensa ja annetun omistajaohjauksen kautta.

2. Tulostavoitteena kummallakin tytäryhtiöllä on omakustannusperiaate: yhtiöiden tulee tuotoillaan kattaa menonsa; mahdollisista poikkeamista tulee erikseen sopia kunnan kanssa; hinnoittelun tulee vastata yleistä kustannuskehitystä.

Tilinpäätöksen mukainen tulos Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalon osalta oli vuonna 2020 -238 984,41 euroa (vuonna 2019 -250 611,48 €) ja Rautavaaran Vuokratalot Oy:n osalta vuonna 2020 2,59 € euroa (vuonna 2019 35 093,20 €).

Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalon kirjanpidossa poistot ovat merkittävän suuret ja tekevät tuloksen tappiolliseksi. Rautavaaran Vuokratalot Oy on annetun omistajaohjauksen mukaisesti korottanut vuokrataksat omakustannustasolle.

3. Yhtiöiden tulee toteuttaa välttämättömät peruskorjaukset ja vuosikorjaukset ja turvata siten omistamiensa kiinteistöjen kunto sekä haettava ulkopuolista rahoitusta. Korjauksia on tehty jonkin verran.

4. Yhtiöiden tulee raportoida kunnalle hyväksytyjen konserniohjeiden mukaisesti. Yhtiöiden raportointi kunnalle on parantunut ja vuoropuhelu asioiden hoitamiseksi on kehittynyt. Konsernin johdon tulee pystyä seuraamaan yhtiöiden toiminnan ja talouden tilannetta etukäteen. Määrätietoiselle omistajaohjauspolitiikalle on havaittu olevan tarvetta ja tätä kehitetään edelleen ja konserniohje olisi tarpeen päivittää.

5. Yhtiöiden tulee laatia tilinpäätöksensä siten, että kuntakonsernin tilinpäätökseen voidaan ottaa tytäryhtiöiden tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase. Tavoite on toteutunut.

6. Yhtiöillä tulee olla riittävät ohjeistukset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Tavoite on toteutunut osittain. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet on laadittu. Ohjeistusta kehitetään vuonna 2021 laatimalla hankintaohje.

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2020	2019
Toimintatuotot	11 080 118	10 386 529
Toimintakulut	-23 064 636	-23 597 595
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiost	28 596	20 572
Toimintakate	-11 955 922	-13 190 494
Verotulot	5 759 074	5 587 394
Valtionosuudet	9 232 693	8 440 083
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	69 887	72 321
Muut rahoitustuotot	250 355	246 243
Korkokulut	-126 850	-125 990
Muut rahoituskulut	-21 587	-3 519
Vuosikate	3 207 650	1 026 038
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 759 959	-1 499 880
Arvonalentumiset	-7 728	7
Satunnaiset erät	3 599	0
Tilikauden tulos	1 443 562	-473 835
Tilinpäätössiirrot	1 384	-40 092
Tilikauden verot	-2 570	-2 226
Laskennalliset verot	-1 929	-1 769
Vähemmistöosuudet	67 088	25 828
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 507 535	-492 094

Konsernituloslaskelman tunnusluvut:

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	48,0	44,0
Vuosikate/Poistot, %	181,4	68,4
Vuosikate, euroa/asukas	2055	640
Asukasmäärä	1561	1602

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / Toimintakulut

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä.

Vuosikatteen ja poistojen vertailussa käytetään seuraavaa tunnuslukua:

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100* Vuosikate/(Suunnitelman mukaiset poistot + Arvonalentumiset)

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen ja säätiöiden vuotuista investointitasoa. Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonlaiset investoinnit.

Jos vuosikate on negatiivinen, on konsernin tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Konsernikohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2020	2019
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3 207 650	1 026 038
Satunnaiset erät	3 599	0
Tulorahoituksen korjaukset	-47 331	26 724
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 668 126	-1 397 978
Rahoitusosuudet investointimenoihin	22 224	44 283
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	56 785	27 588
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 574 801	-273 345
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-1 337	-154
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	680 032	1 626 164
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 714 282	-1 578 692
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 891	12 884
Oman pääoman muutokset	194 832	80 322
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	2 422	-14 717
Vaihto-omaisuuden muutos	-6 470	-6 957
Saamisten muutokset	-116 532	196 073
Korottomien velkojen muutokset	-219 183	-249 309
Rahoituksen rahavirta	-1 182 409	65 614
Rahavarojen muutos		
392 392		
-207 731		
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	2 464 361	2 071 970
Rahavarat 1.1.	2 071 970	2 279 701
	392 391	-207 731
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut:		
Toiminnan ja investointien rahavirran		
kertymä 5 vuodelta (1000 €)	670	-3896
Investointien tulorahoitus, %	194,8	75,8
Laskennallinen lainanhoitokate	1,7	0,5
Kassan riittävyys	34	30

Rahoituslaskelman välitulokseksi Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäkäminen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijääminen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä siltä osin kuin kertymä on laskettavissa. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jataan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset. (2019)

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyysnä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
	1 000 €	1 000		1 000 €	1 000
PYSYVÄT VASTAAVAT	25 206	25 502	OMA PÄÄOMA	13 166	11 584
Aineettomat hyödykkeet	311	296	Peruspääoma	8 395	8 395
Aineettomat oikeudet	126	151	Arv onkorotusrahasto	7	10
Muut pitkäaikuiset mer	131	125	Muut omat rahastot	213	213
Ennakkomaksut	54	19			
Aineelliset hyödykkeet	24 273	24 647	Edellisten tilikausien ylijäämä	3 043	3 458
Maa- ja vesialueet	3 065	3 057	Tilikauden yli-/alijäämä	1 508	-492
Rakennukset	17 760	17 661			
Kiinteät rak. ja laitteet	1 985	2 211	VÄHEMMISTÖOSUUDET	74	176
Koneet ja kalusto	614	548			
Muut aineelliset hyödykkeet	34	35	PAKOLLISET VARAUKSET	455	464
Ennakkomaksut ja kesken-			Muut pakolliset varaukset	455	464
eräiset hankinnat	815	1 135			
Sijoitukset	622	559	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	202	172
Osakkuusyhtiöosuudet	219	208			
Muut osakkeet ja osuudet	286	237			
Joukkov eläkirjalainasaami	2	3			
Muut lainasaamiset	26	26	VIERAS PÄÄOMA		
Muut saamiset	90	85	Pitkäaikainen korollinen vieras pääom	13 246	14 382
			Pitkäaikainen koroton vieras pääom	19	0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	123	94	Lyhytaikainen korollinen vieras pääom	1 845	1 745
			Lyhytaikainen koroton vieras pääom	3 024	3 099
VAHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus	88	82	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	32 031	31 622
Saamiset					
Pitkäaikaiset saamiset	2 533	2 639	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Lyhytaikaiset saamiset	1 617	1 233			
			Omavaraisuusaste, %	41,3	37,2
Rahoitusarvopaperit	40	15	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	69,5	78,7
			Kertynyt ylijäämä, 1000 €	4550	2966
Rahat ja pankkisaamiset	2 424	2 057	Kertynyt ylijäämä, €/asukas	2915	1852
			Konsernin lainat, €/asukas	9667	10067
VASTAAVAA YHTEENSÄ	32 031	31 622	Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	15091	16127
			Lainat ja vuokrat astuut 31.12.	15742	16531
			Lainat ja vuokrat astuut, €/asukas.	10084	10319
			Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	28	26
			Kunnan asukasmäärä	1561	1602

Konsernitaseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat konsernin omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

$$= 100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$$

Koko pääoma kaavassa tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Kun käytetään lyhennyttä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Omavaraisuusaste mittaa

konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakomaksuilla. Kun käytetään lyhennyttä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa konsernin asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Kuntayhtymän konsernissa asukaskohtaista tunnuslukua ei esitetä.

Konsernin lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Konsernin lainat, euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymän konsernissa ei asukaskohtaista lainamäärää esitetä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut (2019)}$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitalinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena (2019)

Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa (2019)

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

2 Talousarvion toteutuminen

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (KuntaL 110.5 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on lisäksi käytävä ilmi, ovatko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla (KuntaL 110.4 §). Muulla rahoituksella tarkoitetaan tällöin rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa (KuntaL 110.4 §). Toteutumisvertailussa noudatetaan vastaavaa rakennetta. Toteutumisvertailu laaditaan vähintään sillä tarkkuudella, jolla valtuusto on hyväksynyt tavoitteen, määrärahan tai tuloarvion yksittäiselle tehtävälle, hankkeelle tai muulle meno- tai tuloerälle.

Toteutumisvertailun laadinnasta vastaa kunnanhallitus sekä tilivelvolliset toimielimet ja viran- tai toimenhaltijat. Selvitys tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa annetaan talousarvion toteutumisvertailuosassa (KuntaL 113, 115 §). Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. arvioida valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista (KuntaL 121.2 §). Arvioinnissa keskeinen tietolähde on toimintakertomuksen toteutumisvertailu.

Toteutumisvertailuun otetaan alkuperäinen talousarvio, talousarviomuutokset, muutettu talousarvio ja toteutuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteutuman välillä. Euromääräisen poikkeaman lisäksi poikkeama voidaan esittää suhteellisena osuutena.

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

Kunnan toimintaa ohjataan käyttötalousosan avulla. Talousarvion käyttötalousosassa valtuusto on asettanut tehtäväkohtaiset tavoitteet sekä osoittanut tavoitteiden edellyttämät tuloarviot ja määrärahat tehtävien hoitamiseen.

Käyttötalousosan toteutumisessa selvitetään tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden poikkeamat ja niiden syyt siltä osin kuin valtuusto ei ole niitä hyväksynyt talousarviomuutoksina.

2.1.1 Hallintopalvelut

Vastuuhenkilö: hallintojohtaja

2.1.1.1 Kunnanhallitus

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2020

Hallintopalveluiden tehtävänä on ohjata, yhteen sovittaa ja tukea kuntakonsernin toimintaa. Hallintopalvelujen toimintaa johtaa ja toiminnasta vastaa hallintojohtaja. Hallintopalveluihin sisältyy yksi tulosalue, kunnanhallitus.

Hallintopalvelut on vuoden aikana tukenut muita palvelualueita muun muassa erilaisten sopimus pohjien laadinnassa, kehittämällä kunnan sisäisiä lomakkeita toimivammaksi ja tukemalla kuntatalouden raportoinnin aiheuttamien muutosten oppimisessa.

Koronaepidemia toi keväällä omat haasteensa, mutta kunnassa kyettiin hyvin sopeutumaan muuttuvaan tilanteeseen. Kunnan valmiusjohtoryhmä (kunnanjohtaja, hallintojohtaja, perusturvajohtaja, elinvoimajohtaja, rehtori, päiväkodinjohtaja, vanhustyönjohtaja ja työsuojelupäällikkö) kokoontui säännöllisesti epidemian alkuvaiheissa ja myöhemmin aina

tarvittaessa. Kunnan toimielinten kokouksia pidettiin etänä ja ns. hybridikokouksina. Perinteisiin kuntamarkkinoihin luottamushenkilöt osallistuivat etänä kunnantalolla tai kotikoneelta.

Talouden tasapainotustyö aloitettiin keväällä ja se kesti aina syksyyn saakka, jolloin tasapainotussuunnitelma ja talouden tasapainotusohjausryhmän loppuraportti hyväksyttiin.

Uusi hallintosääntö tuli voimaan vuoden 2020 alusta lukien. Uuden tiedonhallintalain tuomat muutokset huomioitiin toiminnassa ja lain velvoittama tiedonhallintamalli laadittiin sekä hyväksyttiin. Myös tiedonohjaussuunnitelmaan tehtiin päivityksiä. Kunnan valmiussuunnitelma laadittiin ja hyväksyttiin vastaamaan nykypäivän tarpeita ja varautumiseen kiinnitettiin muutoinkin enemmän huomiota.

Asiakirjahallinnon tehtävät sisältyivät alkuvuodesta perustettuun kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikön virkaan. Sittemmin irtisanoutumisen myötä tehtävien tarkastelu ja organisointi tehtiin uudelleen ja tehtävät eriytettiin, minkä vuoksi kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikön virka lakkautettiin ja asiakirjahallinnon suunnittelijan virka perustettiin. Asiakirjahallinnon suunnittelijan rekrytointi käynnistyi loppuvuonna 2020.

Yhden palvelusihteerin osa-aikaeläköitymisen myötä ei palkattu uutta henkilöä, vaan työtehtävät järjestettiin sisäisin järjestelyin. Hallintopalveluiden ja elinvoimapalveluiden yhteinen palvelusihteeriksi tuli uutena resurssina tukemaan osittain myös hallintopalveluita muun muassa toimimalla palkanlaskennan varahenkilönä.

Kunnan verkkosivut uudistettiin ja uudet sivut julkaistiin lokakuussa. Kunnan uusi graafinen ilme otettiin samalla virallisesti käyttöön, vaikka käyttöönottoa tehtiin asteittain koko vuoden ajan. Hallintopalveluiden johdolla kunnan viestintää on kehitetty. Sosiaalisen median viestintää on hajautettu palvelualueille.

Rautavaaran kunta esitti Tiilikjärven kansallispuiston laajentamista, minkä johdosta ympäristöministeri vieraili Rautavaaralla. Laajennushanke on yhä vireillä.

Hallintopalveluiden tulosalue kunnanhallitus alitti sille varatun määrärahan noin 48 000 eurolla.

Henkilöstöhallinto

Henkilöstöhallinto on osa hallintopalveluita, jonka toiminnasta vastaa hallintojohtaja. Vuonna 2020 henkilöstöasioita vastaavaksi toimielimeksi tuli uutena toimielimenä henkilöstöjaosto. Henkilöstöjaosto kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Samalla kunnan yhteistoimintaelimen (yhteistyökomitea) roolia selkiytettiin.

Työhyvinvointikysely toistettiin Kevan kyselytyökalulla. Kyselyn vastausprosentti oli 62,8 % (93 henkilöä). Työhyvinvointikartoituksen koko kunnan tulosten keskiarvoksi tuli 3,89 (asteikko 0-5), josta laskettu työhyvinvointiprosentti on 77,8 %. Tulokset olivat sattumalta samat kuin vuonna 2019, ja se kertoo työhyvinvoinnin vakiintuneen varsin hyvälle tasolle.

Työterveyshuollon palvelut järjesti Pihlajalinna Oy. Työterveyshuollon kustannukset kasvoivat merkittävästi: työterveyshuollon kustannukset ja työterveyshuollon erikoissairaanhoidon kustannukset olivat yhteensä 106 356,02 euroa, kun taas vuonna 2019 ne olivat yhteensä 75 139,37 euroa. Työterveyshuollon kustannukset kasvoivat näin ollen edellisvuodesta +31 216,65 euroa.

Sairauspoissaolojen vähentämisessä ei onnistuttu, vaan sairauspoissaolojen määrä kasvoi vuonna 2020 vuoteen 2019 verrattuna. Sairauspoissaolojen määrä oli kuitenkin pienempi kuin vuonna 2018. Sairauspoissaoloja oli vuonna 2020 yhteensä 2716 työpäivää eli 19,12 päivää/henkilötyövuosi (vuonna 2019 16,35 pv/htv ja vuonna 2018 23,78 pv/htv). Yhtenä selittävänä tekijänä sairauspoissaolojen kasvuun on koronaepidemian tuomat tiukemmat sairauspoissaolokäytännöt. Toisaalta määrässä on mukana myös pitkiä sairauspoissaoloja.

Henkilöstöä ja kunnan toimintaa koskevia ohjeistuksia on vuoden aikana päivitetty (muun muassa perehdytysohje uusittiin, sosiaalisen median toimintaohje ja huomautuksen ja varoituksen antaminen -asiakirja päivitettiin). Kunnassa aloitettiin käytäntö vuosittain laadittavasta henkilöstöraportista, joka valmisteltiin ja käsiteltiin samanaikaisesti kuin tilinpäätös. Myös henkilöstösuunnitelman osalta aloitettiin käytäntö vuosittain laadittavasta suunnitelmasta.

Työn vaatavuuden arviointijärjestelmän tekeminen pääsi kunnolla käyntiin vuoden 2020 aikana. Henkilöstöjaosto hyväksyi työn vaatavuuden arviointijärjestelmän sekä uuden tehtävänkuvaukslomakepohjan. Käytännön toteutus jatkuu vuonna 2021.

Sisäistä viestintää on edelleen kehitetty ja koronaepidemia toi entistä vahvemmin mukaan erilaiset sähköiset viestintävälineet ja -kanavat. Teams-kokouksia pidettiin enemmän ja vastualueilla on perustettu Whatsapp-ryhmiä sisäisen viestinnän kehittämiseksi. Tiimi- ja palaverikäytäntöjä on parannettu ja säännönmukaistettu palvelu- ja vastualueilla.

Koronaepidemian vuoksi käytiin yhteistoimintaneuvottelut sen henkilöstön osalta, johon koronan vaikutukset ulottuivat muun muassa toimintojen vähenemisen tai lakkaamisen vuoksi. Lomautuksia ja töiden uudelleen järjestelyä jouduttiin tekemään.

Kunnan talouden tasapainottamistoimet eivät sisältäneet lomautuksia tai irtisanomisia.

Haipro/Wpro on otettu aktiivisempaan käyttöön. Tehtiin riskienarviointeja eri vastualueilla. Useimmat vastualueet tekivät riskienarvioinnit ohjelmaan sähköisesti, osalla vastualueista riskienarviointityö jatkuu vuonna 2021.

Henkilöstöhallinto ylitti sille varatun määrärahan 22 862,48 eurolla. Jo työterveyshuollon kustannukset ylittyivät budjetoidusta 41 194,42 euroa, mutta muutoin kyettiin pysymään budjetissa tai hillitsemään kustannuksia mahdollisuuksien mukaan.

Rautavaaran kunta teki päätöksen osallistua Työhön kytkeytyvä kuntoutus työurien pidentäjänä eli KUURA-hankkeeseen. Pilottiyksikköinä hankkeessa ovat mukana hallintopalvelut, siivouspalvelut ja varhaiskasvatuspalvelut. Hankkeen tavoitteena on kehittää työpaikoilla toteutuvaa työhön kytkeytyvää kuntoutusta ja sen osana työn muokkauksen toimintamallia. Hankkeen toteuttamisaika on 1.3.2020 - 28.2.2023.

Hallintopalveluiden valtuustotason tavoitteiden toteutuminen 2020

Tavoite	Toimenpiteet 2020	Mittari tai indikaattori	Toteutuminen
Hallinto- ja palveluiden tavoitteet ja kuntalaiset			
Vakaa kuntatalous	a. kunnan talouden tasapainon vaaliminen ja palvelurakenteiden tarkastelu yhdessä tulosalueiden ja luottamushenkilöiden kanssa b. Investointiohjelman proaktiivinen toteuttaminen ja suunnittelu sekä kiinteistöstrategian päivittäminen ja noudattaminen c. Organisaation tarkastelu ja tarpeelliset uudelleenjärjestelyt	Kuntalain mukaiset arviointimenettelyn laukaisevat kriteerit ja investointiohjelman ja kiinteistöstrategian noudattaminen	Toteutunut. Palvelurakenteiden tarkastelu tehty talouden tasapainotussuunnitelman yhteydessä. Kiinteistöstrategian päivittäminen aloitettu talouden tasapainotussuunnitelmatyön yhteydessä. Organisaatiotarkasteluita on tehty (mm. asiakirjahallinnon tehtävät) ja tarvittavat muutokset on tehty.

<p>Digitaaliset palvelut, sähköiset toiminnot ja kunnan viestintä</p>	<p>a. Digitalisaation edistäminen: i. toteutetaan Pohjois-Savon yhteisen tietohallintostrategian visiota. Rautavaaran kunta mahdollistaa sähköiset peruspalvelut kuntalaisille ja palveluja laajennetaan ja kehitetään ii. asianhallintaohjelma Dynasty for SQL-järjestelmän käyttöä edelleen tehostetaan: asianhallintajärjestelmä ohjaa ja tehostaa päivittäisiä työtehtäviä ja organisaation työprosesseja, parantaa tiedon arkistoitavuutta, käytettävyyttä, löydettävyyttä ja saavutettavuutta iii. sähköisen asiakirjahallinnon hyödyntäminen kaikissa kunnan palveluissa iv. paperikopiointia ja tulostamista vähennetään b. markkinoinnin ja näkyvyyden lisääminen, kunnan uuden graafisen ilmeen luominen</p>	<p>Dynastyn käytön laajuus, palveluiden sähköistäminen, paperisen aineiston ja tulosteiden määrä, sähköiset lomakkeet, sosiaalisen median aktiivisuus viestinnässä ja kotisivujen päivitys</p>	<p>Toteutunut. Jokainen viranhaltija käyttää Dynasty-asianhallintajärjestelmää ja toimielimet ovat siirtyneet käyttämään sähköistä luottamushenkilöiden verkkopalvelua. Kunta on mukana Sähköiset lomakkeet -hankkeessa. Kuntalaisille tarjottu sähköisiä osallistumismahdollisuuksia esim. talouden tasapainotustyössä. Sosiaalisen median käyttöä kunnan viestinnässä on lisätty ja verkkosivu-uudistus on tehty.</p> <p>Kunnan uusi graafinen ilme on luotu ja otettu käyttöön. Näkyvyyttä lisätty sosiaalisessa mediassa ja kunnalle on luotu Facebookin lisäksi myös Instagram-tili.</p>
<p>Yhteistyön tiivistäminen yli toimialarajojen</p>	<p>a. Sisäisen viestinnän kehittäminen</p>	<p>Teamsin, sähköpostin ja muun viestittelykanavien hyödyntäminen</p>	<p>Toteutunut. Sähköisten viestintävälineiden käyttäminen on lisääntynyt ja Teams on tullut jokapäiväiseen käyttöön.</p>
	<p>b. Omistajaohjauksen terävöittäminen ja kuntakonsernin kehittäminen c. Toimintatapojen jatkuva kehittäminen i. yhteistoiminnallinen, fiimityöhön perustuva asioiden valmistelu ja tulosalueiden välisen yhteistyön edistäminen ja palvelukulttuurin lisääminen ii. johtoryhmän säännölliset kokoontumiset, kunnanhallituksen ja valtuustoryhmien puheenjohtajien säännölliset palaverit, poliittisen ohjauksen ja operatiivisen/strategisen johtamisen yhteistyön kehittäminen päätöksenteossa</p>		<p>Omistajaohjaukseen on kiinnitetty huomiota ja ohjausta on annettu.</p> <p>Palvelualueet ovat tehneet yhteistyötä ja kahdella palvelualueella on myös yhteinen palvelusihteeri. Johtoryhmä on kokoontunut viikoittain, johon kuuluu myös kunnanhallituksen puheenjohtaja. Lisäksi koronaepidemian vuoksi laajennettu valmiusjohtoryhmä on kokoontunut tarvittaessa. Valtuustoryhmien puheenjohtajat ovat kokoontuneet aina tarpeen vaatiessa.</p>

Motivoiva henkilöstöpolitiikka	a. Aloitetun työn vaativuuden arvioinnin jatkaminen b. Työhyvinvoinnin lisääminen ja sairauspoissaolojen pienentäminen c. Vuosittainen työhyvinvoinnin mittaaminen	Sairauspoissaolojen määrä ja työhyvinvointikyselyn tulokset	Toteutunut osittain. Tehtävien vaativuuden arviointityötä jatkettiin ja arviointijärjestelmän kuvaus sekä uusi tehtävänkuvauslomake hyväksyttiin. Työhyvinvointikysely tehtiin, jonka tulokset olivat samat kuin edellisvuonna eli hyvällä tasolla. Sairauspoissaolojen määrät kuitenkin kasvoivat edellisvuodesta.
--------------------------------	--	---	---

Kunnanhallituksen toteuma ja tunnusluvut

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	798 507	831 206	831 206	827 875	-32 699	-4 %	-4 %
Toimintatulot	48 888	32 900	32 900	59 986	15 988	49 %	-19 %
Netto	749 619	798 306	798 306	767 889	-48 687	-6 %	-2 %

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Sisäiset menot	192 119	176 459	176 459	187 149	15 660	9 %	3 %
Sisäiset tulot	242 208	266 306	266 306	299 694	- 24 098	-9 %	-19 %
Netto	50 089	89 847	89 847	- 112 545	- 39 758	-44 %	-145 %
Poistot	22 744	9 693	9 693	12 170	13 051	135 %	87 %

Euroa/asukas – tunnusluvut netto:

	TP 2017	TP2018	TP2019	TP2020
Kunnanhallitus €/asukas	426	400	479	480

2.1.2 Elinvoimapalvelut

Vastuhenkilö: elinvoimajohtaja

Elinvoimalautakunnan alaisuudessa toimii elinvoimapalvelut, joka sisältää kaksi erillistä tulosaluetta: teknisen toimen ja elinkeinopalvelut. Elinvoimalautakunnan esittelijänä ja tilivelvollisena viranhaltijana toimii elinvoimajohtaja. Elinvoimajohtaja toimii myös elinvoimapalveluiden palvelualuejohtajana.

2.1.2.1 Tekninen toimi

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2020

Teknisen toimen tehtävänä on tuottaa asumisen, kiinteistöjen ylläpidon, kunnallistekniikan ja ympäristönkäytön peruspalveluita. Teknisen toimen tulosaluetta johtaa elinvoimajohtaja ja vastualueita puolestaan johtavat siivouspalvelupäällikkö, ruokapalvelupäällikkö, työnjohtaja/rakennustarkastaja ja ympäristötarkastaja.

Teknisen toimen vastuulla olevista investointihankkeista toteutui Uusi Palola. Työnimellä Uusi Palola -rakennus on ensimmäinen kunnassa toteutettu, nykyaikainen, hirsirakenteinen toimitila. Uusi Palola on vuokrattu toimitilaksi 30 vuoden pääomavuokrasopimuksella sosiaalipalvelua tuottavalle yritykselle.

Uusi Palola -rakennushankkeen investointimääräraha ylittyi noin 100 000 eurolla. Hankkeen määrärahaa arvioidessa ei osattu ottaa huomioon arvonlisäverotusmenettelyä. Sosiaalipalvelua

harjoittavan yrityksen ja kunnan välisessä vuokrasopimuksessa ei laskuteta arvonlisäveroa, vaan se jää kiinteistön omistajan maksettavaksi. Kokonaisuutena pääomavuokrasopimus kattaa kuitenkin arvonlisäveron osuuden sopimuksen voimassaoloaikana. Mikäli kiinteistössä toimintaa harjoittava vuokralainen vaihtuu arvonlisäverovelvolliseksi, kiinteistön omistaja (kunta) saa takautuvasti rakentamiseen kohdistuneen arvonlisäveron palautuksen.

Monitoimitalon ilmastoinnin remontti aloitettiin syksyllä 2020 asentamalla aurinkosähkön keräimet ja järjestelmä. Hanke jatkuu kesällä 2021. Hankkeeseen varatut käyttämättömät määrärahat siirtyi vuoden 2021 investointibudjettiin.

Tekninen toimi alitti käyttötalouden budjetin noin 26 000 eurolla.

Siivouspalvelut

Vastuuhenkilö: siivouspalvelupäällikkö

Siivouspalvelut siirtyivät vuoden 2020 alusta osaksi elinvoimapalveluita.

Siivouspalvelut tuottivat taloudellisesti ja tehokkaasti siivousmitoituksen mukaisia ylläpito- ja perussiivouspalveluita kunnan kiinteistöihin. Siivouspalveluiden kulut on vyörytetty sisäisinä kustannuksina eri palvelualueille.

Vuoden 2020 aikana siivousalueilla nostettiin valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti siivoustiheyttä koronapandemian vuoksi. Riittävän puhtaustason turvaamisella oli vaikutuksia henkilöstökuluihin, siitä huolimatta henkilöstökulut pysyivät budjetissa. Lisäksi jatkettiin kaluston uusintaa ja välineistön päivittämistä.

Henkilöstölle toistettiin edellisen vuoden mukainen työhyvinvointikysely. Henkilökunnasta kolme valmistui oppisopimuskoulutuksen kautta toimitilahuoltajaksi.

Haasteellisesta vuodesta huolimatta siivouspalvelut alittivat alkuperäisen talousarvion, joskin poikkeama on hyvin pieni.

Ruokapalvelut

Vastuuhenkilö: ruokapalvelupäällikkö

Ruokapalvelu siirtyi vuoden 2020 alusta elinvoimapalvelujen alaisuuteen.

Ruokapalveluun teetätettiin konsulttiselvitys 2019 - 2020 vuoden vaihteessa toiminnan tehostamiseksi ja tekemään toimenpide-ehdotuksia kehittämisestä. Konsulttiselvityksen jälkeen ruokapalvelussa otettiin käyttöön Jamix-ruokatuotanto-ohjelma, jolla pyritään tarkkojen ruokaohjeiden ja annoskokojen määrittämisellä elintarvikekustannuksissa säästämiseen. Ruoankuljetus keskitettiin 5 päivän sijaan 3 päivään viikossa, jolla pyrittiin vähentämään kuljetus- ja henkilöstökustannuksia. Konsulttiselvityksen pohjalta tehdyt muutokset otettiin käyttöön täysipainoisesti vasta syksyllä 2020, joten vaikutus näkyy kokonaisuudessaan seuraavan vuoden tilinpäätöksessä.

Ruokapalvelu ylitti reilulla kahdella tuhannella eurolla sille asetetun määrärahan. Henkilöstökulut ylittyivät muutamalla tuhannella sijaisten palkoista johtuvista syistä. Lisäksi koneiden ja laitteiden rakennus- ja kunnossapitokustannukset ylittyivät noin 14 000 eurolla, koska siihen ei oltu varattu määrärahoja vuoden 2020 talousarvioon. Menot johtuivat pääasiassa pakastehuoneiden korjauskustannuksista. Määrärahaylityksiä kompensoi elintarvikekustannukset, joista saatiin säästöä noin 20 000 €.

Lupa- ja viranomaispalvelut

Vastuuhenkilö: rakennustarkastaja ja ympäristötarkastaja

Vuonna 2020 rakennusvalvonnassa käsiteltiin 39 kappaletta lupia ja ilmoituksia. Normaalisti lupamäärästä jäätin noin kymmenen luvan verran, jonka selittää koronapandemia. Katselmuksia kertyi kuitenkin 85 kappaletta, mikä on hieman normaalia tasoa enemmän.

Rakennustarkastus alitti sille asetetun määrärahan, mutta toimintatuottoja ei kertynyt budjetoitua määrää. Toimintatuottoihin vaikuttaa suuresti vuoden lupamäärän alhaisuus, koska rakennustarkastuksen tuotot tulevat lupamaksuista.

Ympäristönsuojeluun liittyvät tehtävät hoitaa Kuopion alueellinen ympäristönsuojelu ostopalveluna. Ympäristönsuojeluun käytetty resurssi on 1 päivä viikossa. Vuoden 2020 aikana toimittiin pääsääntöisesti etänä työskennellen korona-pandemian vuoksi.

Ympäristölupavervollisia toimijoita Rautavaaralla on 18 kpl (murskausasemat, polttonesteenjakelu, maatilat). Niiden tarkastus hoidettiin vuonna 2020 vuosiraportoinnin perusteella. Maa-aineslupia on voimassa 13 kpl. Kohteet tarkastettiin vuonna 2020 otannalla. Lisäksi tehtiin aloitustarkastuksia uusille maa-ainesalueille. Maa-ainesten oton lupavervolliset ovat raportoineet Notto-järjestelmään. Tarkastukset on suoritettu kunnan voimassaolevan valvontasuunnitelman 2019-2022 mukaisesti.

Kesällä 2020 taajamassa pidettiin ympäristökatselmus, jossa keskityttiin jätehuollon valvontaan. Lisäksi on valvottu yhdessä jätelautakunnan kanssa jätehuoltoon liittymistä, erityisesti lajitteluvuorituksen toteutumista. Jätevesien käsittelystä tehtiin kohdennettu seuranta ranta-alueille. Seurannalla pyrittiin saamaan selville ranta-alueiden jätevesijärjestelmien kunto.

Vesi- ja viemärlaitos

Vastuhenkilö: elinvoimajohtaja

Rautavaaran kunnan vesilaitos toimitti asiakkailleen vuonna 2020 käyttövettä noin 140 m³ vuorokaudessa. Vuotuinen pumppausmäärä oli hieman yli 50 000 m³.

Viemärlaitos ja jätevedenpuhdistamo toimi ympäristöluvan määrittelemissä päästörajoissa. Laitoksen toimintaa häirinneet laiteviat ja käyttöhäiriöt saatiin kuriin asiantuntijakonsultoinnilla ja sen mukaisella toimintatapojen muutoksilla. Puhdistamo rasittaa edelleen suurehko hulevesien määrä.

Vesi- ja viemärlaitoksen vesimaksusaatavia vuodenvaihteessa oli 24 689,02€.

VESIHUOLLON TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2020		1.1.-31.12.2019	
Liikevaihto	274 299,88		246 588,89	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-47 033,45		-59 715,45	
Palvelujen ostot	-68 207,56	-115 241,01	-80 740,13	-140 455,58
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-29 466,65		-28 343,29	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-11 462,16		-11 438,17	
Muut henkilösivukulut	-996,1	-41 924,91	-1 026,48	-40 807,94
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-119 254,46	-119 254,46	-73 686,74	-73 686,74
Liiketoiminnan muut kulut		-3 039,43	2 179,46	-2 179,46
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-5 159,93		-10 540,83	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustotot	0,08		5,06	
Korkokulut				
Korvaus peruspääomasta	-20 965,84		-20 965,84	
Muut rahoituskulut		-20 965,76		-20 960,78
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-26 125,69		-31 501,61	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-26 125,69		-31 501,61	

Tilakeskus

Vastuuhenkilö: elinvoimajohtaja

Tilakeskuksen tilahallinta- ja kunnossapitoyksiköt vastaavat kunnan rakennetusta kiinteistöomaisuudesta, toimitilajohtamisesta, teknisestä isännöinnistä, kiinteistöjen ja pihojen ylläpidosta sekä rakennusten kunnossapidosta.

Rautavaaran kunnan suorassa omistuksessa olevista rakennuksista tärkeimpiä ovat koulut, päiväkodit ja perusturvatoimen käytössä olevat rakennukset. Rakennusten kerrosala on n. 20 700 m² ja tilavuus n. 70 000 m³. Tilakeskuksen alaisia tiloja vuokrataan sisäisenä vuokrauksena hallintokunnille. Lisäksi ulkoisille asiakkaille on vuokrattu tiloja. Yksi merkittävimmistä vuokraajista on Kysteri, joka tuottaa kunnalle perusterveydenhuolto palvelua. Terveysaseman vuokratuotto on vuosittain n. 178 000 €.

Rautavaaran leipomon toimitilat ovat myös tilakeskuksen hallinnassa. Kyseisessä kiinteistössä ylläpitokuluista vastaa vuokralainen yksin ja vuokra muodostuu pääomavuokrasta. Kirkonkylän ala-aste on lähes tyhjiällä. Kiinteistön ylläpitokulut ovat n. 50 000 €.

Vuonna valmistunut Uusi Palola, osoitteessa Tulimäentie 12 B, on rakennettu lastensuojeluyksikön tarpeisiin. Tilat on vuokrattu toimintaa harjoittavalle yritykselle. Rakennuksen pinta-ala on 292 m².

Rakennus on hirsirunkoinen, yksikerroksinen, omakotitalotyyppinen rakennus. Pääomavuokratuloa kunta saa kohteesta n. 2000 €/kk ja suunniteltu vuokra-aika on 360 kk.

Budjettimuutoksen jälkeen tilakeskus on alittanut budjetin n. 90 500 eurolla.

Teknisen toimen valtuustotason tavoitteiden toteutuminen 2020

1. Elinvoima

1.1. Kaavoituksella toiminnallisten edellytysten turvaaminen yritystoiminnan kehittämiseksi, asumiselle ja rakentamiselle

Kaavamuutosten valmistelu jatkuu Hiekkahäikän ranta-asemakaavan ja kirkonkylän asemakaavan osalta. Kaavapäivitykset valmistuvat 2021 aikana. Kaavapäivityksillä edistetään rakennustonttien myyntiä ranta-alueelta. Myyttäviä kaavoitettuja rakennustontteja on yhteensä 40 kpl ja liiketontteja 1 kpl.

2. Talous ja yhteistyö

2.1. Kiinteistöstrategian toteuttaminen talousarvion mukaisesti

Vuokra-asuntoja on remontoitu ja muutettu asumisen kannalta esteettömiksi investointimäärärahojen puitteissa. Lepolan kiinteistössä tehtiin alakertaan muutoksia, jotka mahdollistivat vammaispalvelulain mukaisen asumisen.

2.2. Toiminnallisesti tarpeellisten kiinteistöjen ylläpitäminen turvallisella tasolla

Palolan kiinteistö jäi tyhjilleen uuden rakennuksen valmistuttua heinäkuun lopussa. Vanha Palolan kiinteistö tullaan purkamaan vuoden 2021 aikana.

2.3. Vuokra-asuntojen käyttöasteen pitäminen yli 90 %:ssa

Kunnan suoraan omistamien vuokra-asuntojen käyttöaste on hieman alle 80 % ja Rautavaaran Vuokratalot Oy:n omistamien vuokra-asuntojen käyttöaste puolestaan 89 %.

2.4. Rakennuslupien myöntäminen

Vuoden 2020 aikana rakennuslupia ja ilmoituksia käsiteltiin yhteensä 39 kpl. Katselmuksia puolestaan suoritettiin 85 kpl.

3. Palvelut ja kuntalaiset

3.1. Sähköisen asioinnin edistäminen

Rakennuslupien sähköinen Lupapiste.fi-hakupalvelu on käytössä. Kaikki rakennusluvut käsitellään sähköisenä.

Kiinteistönhoidon tehtäväkenttään liittyviä palvelupyyntöjä voivat kuntalaiset lähettää sähköisesti kiinteistöjen ylläpito-ohjelman, Enersin, kautta kunnan nettisivuilla. Eners-ohjelma välittää tiedot isännöitsijälle, työnjohtoon ja kiinteistöhoitoon.

3.2. Vesihuollon toiminta-alueiden määrittäminen

Vesihuollon toiminta-alueen määrittämiseen liittyvä toiminnan suunnittelu jatkui neuvotteluilla vesiosuuskuntien sulautumisen osalta. Neuvottelut jatkuvat vuoden 2021 puolelle. Muuten toiminta-alueissa ei ole tapahtunut muutoksia Rautavaaran kunnan vesilaitoksen osalta.

4. Johtaminen ja henkilöstö

4.1. Henkilöstön työhyvinvointi

Työhyvinvointikartoitus toteutettiin syksyllä 2020. Kartoituksen tuloksissa on nähtävissä henkilöstön hyvinvoinnin myönteinen kehitys. Vuonna 2019 tehtyjen kartoitusten tulokset olivat jo hyvällä tasolla. Kehityskeskustelut käytiin koko henkilöstön kanssa.

Teknisen toimen toteuma ja tunnusluvut

Taulukko 4: Tekninen toimi yhteensä

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	2 923 364	3 154 009	2 904 009	2 232 789	19 355	1 %	31 %
Toimintatulot	1 308 611	1 268 555	1 268 555	1 179 768	40 056	3 %	11 %
Netto	1 614 753	1 885 454	1 635 454	1 053 021	-20 701	-1 %	53 %

Taulukko 5: Tekninen toimi euroa per asukas

Tunnusluvut netto	2019	2020
Asukasluku	1602	1561
Tekninen toimi €/asukas	657	1034

Taulukko 6: Teknisen toimen sisäiset erät

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	595 294	642 560	642 560	397 085	-47266	-7 %	50 %
Toimintatulot	2 283 321	2 233 886	2 233 886	1 360 497	49435	2 %	68 %
Netto	-1 688 027	-1 591 326	-1 591 326	-963 412	-96 701	6 %	75 %
Poistot	877 476	883 300	883 300	848 656	-5824	-1 %	3 %

2.1.2.2 Elinkeinopalvelut

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2020

Elinkeinopalveluiden tehtävänä on toteuttaa elinkeinopolitiikkaa, jolla tuetaan ja edistetään yritystoiminnan ja maatilatalouden harjoittamista paikalliset olosuhteet huomioiden. Lisäksi elinkeinopalveluissa huolehditaan kunnan työllistämistoimenpiteistä yhteistyössä kunnan sosiaalitoimen kanssa. Elinkeinopalveluiden tulosaluetta johtaa elinvoimajohtaja. Elinvoimajohtajan lisäksi elinkeinopalveluja hoitaa virkansa puolesta myös kunnanjohtaja. Elinkeinopalveluissa työskentelevät myös hanke- ja elinkeinokoordinaattori ja työllisyyskoordinaattori.

Elinkeinopalvelujen toimintaa on kehitetty useiden hankkeiden kautta. Alla elinkeinotoimintaan vaikuttavat hankkeet.

MYÖ, TYÖ, HYÖ 2! – Osallisuudesta polkuja työelämään! (ESR)

Hankkeen kohderyhmänä ovat rautavaaralaiset pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät ja työttömyysuhan alaiset henkilöt. Kohderyhmään kuuluvat kaiken ikäiset aikuiset, myös nuoret niiltä osin kuin he tukea tarvitsevat, sukupuoleen katsomatta. Erityiseksi kohderyhmäksi nostetaan osatyökykyiset henkilöt, joiden jäljellä olevaa kapasiteettiä, motivaatiota ja työkykyä tuetaan uusilla keinoin.

Hankkeessa toteutetaan porrastettu ja yksilöllinen työllistymispolku, jonka avulla tavoitellaan reittiä kohden avoimia työmarkkinoita. Työllistymispolku koostuu asiakkaille tarjottavasta yksilöohjauksesta ja jatkovaihtoehdoista heidän tilanteen mukaan työhönvalmennuksen keinoin. Hankkeessa tiivistetään yhteistyötä kolmannen sektorin sekä yritysten kanssa lisäämällä palkkatuen käyttöä osatyökykyisten ja pitkään työttömänä olleitten henkilöitten kohdalla. Hankkeessa toteutetaan tarvittaessa moniammatillisia terveys- ja työkykysevelytyksiä joiden pohjalta voidaan rakentaa tavoitteellinen ja kuntouttava suunnitelma omalla polulla etenemiseen.

MYÖ, TYÖ, HYÖ 2! – Osallisuudesta polkuja työelämään on Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittama hanke. Hanketta hallinnoi Rautavaaran kunta ja Etelä-Savon ELY-keskus toimii kansallisena rahoittajana.

Hanke toimii ajalla 4/2020-3/2023. Hankeajalle ESR- ja valtion rahoitusta on myönnetty yhteensä 208 835 euroa ja kunnan rahoitusosuus on 52 207 euroa, yhteensä 261 042 euroa.

MYÖ, TYÖ, HYÖ 2! -hankkeen toimenpiteet

Kunnan työllisyyden kehittämistyötä jatketaan MYÖ, TYÖ, HYÖ 2! -Osallisuudesta polkuja työelämään jatkohankkeessa. Hankkeessa toteutetaan porrastettu ja yksilöllinen työllistymispolku, jonka avulla tavoitellaan reittiä kohden avoimia työmarkkinoita. Työllistymispolku koostuu asiakkaille tarjottavasta yksilöohjauksesta ja jatkovaihtoehdoista heidän tilanteen mukaan työhönvalmennuksen keinoin.

Hankkeessa tiivistetään yhteistyötä kolmannen sektorin sekä yritysten kanssa lisäämällä palkkatuen käyttöä osatyökykyisten ja pitkään työttömänä olleitten henkilöitten kohdalla. Hankkeessa toteutetaan tarvittaessa moniammatillisia terveys- ja työkykyselvityksiä, joiden pohjalta voidaan rakentaa tavoitteellinen ja kuntouttava suunnitelma omalla polulla etenemiseen. Tiimi tekee yhteistyötä TE-toimiston ja Kelan kanssa (ns. TYP-työ). Hankkeessa on mahdollista suorittaa erilaisia työkoritteja, kuten tulityö- ja työturvallisuuskortti sekä hygieniapassi.

Hankkeessa jatketaan osaltaan MYÖ, TYÖ, HYÖ-hankkeessa aloitettua työtä hyödyntäen ja ottaen opiksi siinä saavutettuja tuloksia. Kunnan työllisyyspalvelujen asiakkaista monet hyötyvät pitkistä tukiprosesseista, joissa heidän palvelutarpeensa arvioidaan yksilöllisesti ja heille räätälöidään jatkopolut niin, että ne sopivat elämäntilanteeseen. Syrjäytymisvaarassa olevien asiakkaiden ongelmat ovat usein syntyneet pitkien ajanjaksojen kuluessa, joten niiden korjaaminen vaatii myös enemmän aikaa. Hankkeessa testattavat ja käyttöön otettavat uudet toimintatavat on tarkoitettu vakiinnuttavaksi toimintatavaksi hankkeen päättymisen jälkeen.

Live Like a Local in Rautavaara (Pohjois-Savon liitto / EAKR)

Hankkeessa käynnistetään ja kehitetään matkailun yritysverkoston toimintaa Rautavaaralla. Koronakriisin vuoksi yrityksissä on haettava nopeita ratkaisuja ja kehitettävä uusia palvelutuotannon malleja muuttuneisiin tarpeisiin. Kehitettävät palvelutuotannon mallit tähtäävät sillan rakentamiseen koronaepidemian jälkeiseen aikaan jolloin ihmisten liikkuminen on jälleen mahdollista ja yritykset voivat taas myydä palvelujaan.

Yritysten palveluja tuotteistetaan ja niistä tehdään entistä paremmin näkyviä, helposti ostettavia ja saavutettavia asiantuntijoiden vetämien käytännönläheisten työpajojen avulla. Hankkeessa luodaan Visit Rautavaara –sivusto, jonka sisältö tuotetaan yhdessä yritysverkoston kanssa. Sivustolle kootaan Rautavaaran alueen matkailukohteet sekä matkailijoita kiinnostavat ja heille tarpeelliset palvelut. Sen lisäksi perustetaan yhteinen verkkokauppa yritysten palvelutuotteille ja tehdään sille markkinointisuunnitelma. Verkkokauppa mahdollistaa tuotteistettujen palvelujen helpon ostettavuuden ja markkinoinnin. Tuotteistettujen palvelujen joukossa on mm. "Live like a local"-tyylisiä elämyksiä.

Toimijoiden välinen yhteistyö tiivistyy ja syntyy kumppanuuksia sekä yhteistä palvelu- ja tuotetuotantoa. Verkoston toiminta jää pysyväksi kunnan koordinoimana ja vahvistuu jatkossa siten, että myös rautavaaralaisia yrityksiä on enemmän mukana maakunnallisessa matkailun kehittämisen yhteistyössä. Yritysten liiketoiminta elpyy ja vahvistuu koronapandemian jälkeen ja syntyy uusia tuotteita sekä pitemmällä aikavälillä myös uutta yritystoimintaa. Yritysten palvelut ja tuotteet sekä Rautavaaran matkailukohteet saadaan paremmin näkyviksi.

Hanke luo elinvoimaa ja kaivattuja työpaikkoja maaseudulle hyödyntämällä alueen vahvuuksia, mm. puhdasta luontoa.

Hankeaika 18.5.2020 – 31.12.2021. Hankkeen kokonaisrahoitus on 92 848 euroa, josta haettavan tuen osuus 85 563 euroa. Hanke sai vuoden jatkoaikaa ja lisärahoitusta. Alkuperäisen suunnitelman mukaan se olisi päättynyt 31.12.2020.

Live Like a Local in Rautavaara –hankkeen toimenpiteet

Keväällä auennut ylimääräinen Pohjois-Savon liiton EAKR-tukihaku mahdollisti nopean käynnistämisen matkailun kehittämistoimille yhdessä yritysten kanssa. Koronakriisin vuoksi yrityksissä on haettava nopeita ratkaisuja ja kehitettävä uusia palvelutuotannon malleja muuttuneisiin tarpeisiin. Kehitettävät palvelutuotannon mallit tähtäävät sillan rakentamiseen koronaepidemian jälkeiseen aikaan jolloin ihmisten liikkuminen on jälleen mahdollista ja yritykset voivat taas myydä palvelujaan.

Hanke käynnistyi toukokuun loppupuolella ja kesän sekä syksyn aikana järjestettiin työpajoja tuotteistamiseen, markkinointiin ja myyntiin liittyen. Hankkeen toimintana käynnistettiin Rautavaaran matkailun yritysverkoston toiminta, tuotettiin sisällöt uusille matkailun visitrautavaara.fi –verkkosivuille ja avattiin Visit Rautavaara verkkokauppa. Hanketta luotsasi hanke- ja elinkeinokoordinaattori 50 % työajalla.

Alkuperäisen suunnitelman mukaisesti hanke olisi päätynyt vuoden lopussa, mutta koronapandemian jatkuessa haettiin hankkeelle lisäaikaa ja –rahoitusta siten, että hanke kestää 31.12.2021 saakka.

Vaaralla palaa (Leader/Maaseuturahasto)

Rautavaaran kunnan hallinnoima hanke on yleishyödyllinen kehittämishanke, jossa luodaan rautavaaralainen toimintamalli kehittää maaseutuasumista sekä kylä- ja järjestötoimintaa yhteisöllisten tapahtumien ja omaehtoisen toiminnan kautta. Hankkeessa luotu toimintamalli jalkautetaan jatkuvaksi toiminnaksi Rautavaaralle.

Hankkeen toimintamallin mukaisesti kuntalaiset, yhteisöt ja yritykset otetaan mukaan ja kannustetaan järjestämään yhteisöllisiä tapahtumia. Tapahtumat toteutetaan suurimmaksi osin osallistujien talkootyönä kuntalaisten yhteisvoimin. Mallin luomisen ja jalkauttamisen aikana työtä johtaa hanketyöntekijä.

Toimintamalli lisää yhteisöllisyyttä, elinvoimaisuutta ja kuntalaisten hyvinvointia. Toimintamalli on omiaan ylläpitämään elinvoimaista maaseutua ja se myös lisää sosiaalista osallisuutta, ehkäisee syrjäytymistä ja osaltaan edistää maaseudun asukkaiden toimintakykyä. Toimintamalli dokumentoidaan tapahtumatuotannon käsikirjaksi ja juurrutetaan jatkuvaksi toiminnaksi.

Hankkeen maaseutuasumista piristävällä ja yhteisöllisyyttä lisäävällä toimintamallilla on myös sosiaalinen tilaus. Rautavaaran on mm. yksi Suomen korkeimmista Kelan etuuskien saajista asukaslukuun suhteutettuna, joten hanke edistää sekä elinkeinotoiminnan kehittämistä ja osaamisen lisäämistä, että maaseutuasumisen sekä kylä- ja järjestötoiminnan kehittämistä, tasapuolisia palveluja ja tasa-arvoa.

Hanke käynnistyi 1.4.2019 ja päättyy 31.12.2021. Hanke on saanut jatkoaikaa koronavirusepidemian vuoksi alkuperäisen päättymisajan ollessa 31.12.2020. Hankkeen kokonaisrahoitus on 59 900 euroa, josta haettavan tuen osuus on 53 910 euroa, kunnan suora rahoitus 1490 euroa ja yksityinen vastikkeeton työ (yhteisöjen talkootyö) 4500 euroa.

Vaaralla palaa –hankkeen toimenpiteet

Vuonna 2019 käynnistynyt Leader -rahoitteinen Vaaralla palaa –hanke oli aktiivisimmassa toteutusvaiheessaan vuoden 2020 alussa. Hankkeen tavoitteena on luoda rautavaaralainen toimintamalli kehittää maaseutuasumista sekä kylä- ja järjestötoimintaa yhteisöllisten tapahtumien ja omaehtoisen toiminnan kautta siten, että tapahtumat toteutetaan suurimmaksi osaksi osallistujien talkootyönä kuntalaisten yhteisvoimin.

Alkuvuodesta toteutettiin yhteisiä kehittämistilaisuuksia, joissa osallistujat saivat oppia tapahtumamarkkinointiin, tehtiin yhteiskehittämistä kirjastoon ja suunniteltiin yhdessä Rautavaara-päiviä. Lisäksi ehdittiin valmistella useita tilaisuuksia, jotka peruuntuivat koronapandemian iskiessä kevättalvella voimalla. Hankkeen toteutuksen käydessä mahdolliseksi alkuperäisen suunnitelman mukaan, päätettiin hakea jatkoaikaa toteuttamiseen rahoittaja Kehittämisyhdistys Kalakukko ry:ltä

ja jäädä seuraamaan tilannetta. Alkuperäisen suunnitelman mukaan hanke olisi päättynyt vuoden 2020 lopussa, mutta sai jatkoaikaa toteutukseen 31.12.2021 saakka. Hanke oli käytännössä lepotilassa huhti – marraskuun välisen ajan. Joulukuussa hanke aktivoitui uudestaan toimintaan ja sen vetovastuu siirtyi hanke- ja elinkeinokoordinaattorilta uudelle kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattorille.

Maakunnalliset ja alueelliset hankkeet, joissa ollaan mukana:

Yritys oppii ja menestyy 2 (ESR)

Savon Yrittäjien hallinnoiman Yritys oppii ja menestyy 2 -hankkeen kohderyhmänä ovat pk-yritykset ja näissä yrityksissä sekä yrittäjät että yritysten henkilöstö sekä mahdolliset kiinteästi kohderyhmään kuuluvat muut organisaatiot.

Hankkeella vahvistetaan yrittäjien sekä yritysten henkilöstön liiketoimintaosaamista ja samalla parannetaan työssä olevien ammattitaitoa ja osaamista yritysten tarpeiden mukaiseksi. Näin voidaan vastata tehokkaasti nopeasti muuttuviin työelämän osaamistarpeisiin etenkin digitalisoitumisen näkökulmasta. Osaamiskartoitukset avaavat yritykselle mahdollisuuden uudistaa työorganisaatiota sekä siirtää tietoa ja osaamista yrityksen sisällä työntekijältä toiselle.

Kuntarahaosuudet on laskettu kunkin kunnan ja kaupungin alueen yritysmäärän mukaan. Kuntarahansa osuus hankkeen kokonaiskustannuksista 1 516 675 euroa on 8 % eli 121 334 euroa. Haetaan ESR- ja valtion rahoitusta 1 213 340 euroa ja yksityinen rahoitus on 182 001 euroa. Rautavaaran kunnan osuus jakaantuu vuosittain seuraavasti (yritysten määrä 88 kpl): vuosi 2018 100 euroa, vuosi 2019 337 euroa, ja vuosi 2020 338 euroa. Yhteensä 775 euroa.

Hankkeen toteutusaika on 1.10.2018 – 31.12.2020.

Kohti eKuntaa (EAKR)

Savo Grow Oy:n hallinnoima hanke jatkaa Palvelu tulevaisuuteen: eMaaseutu -hankkeen tekemää digityötä kunnissa siten, että tavoitteena on yhteisen, digitaalisen palvelukehityksen tukeminen pilotein, yhteistyöryhmin ja koulutuksin.

Kohti eKuntaa -hankkeen tavoitteena on auttaa kuntien digitalisaatiota kolmesta näkökulmasta: 1. yhteinen palvelutuotanto säästää jokaisen kehitysresursseja, 2. yhteinen palvelutuotanto rakentaa kuntarajat ylittävää digitalisaatiota ja samalla edesauttaa palvelujen saavutettavuutta käyttäjille paikkariippumattomasti, 3. eKunta-malli luo edelläkävijyyttä ja näkyvyyttä Savon kunnille.

Kohti eKuntaa -hankkeen tavoitteena on edistää sähköisten palveluiden yhteiskehitystä Pohjois-Savon kunnissa siten, että digitalisaatiota toteutetaan hyödyntäen kuntia jakamis- ja alustatalouden toimijoina. Jakamis- ja alustataloudella tarkoitetaan sitä, että palvelut ja toiminnot ovat digitaalisesti siten rakennettuja, että ne mahdollistavat palvelujen yhteiskäytön ajasta ja paikasta riippumatta.

Kohti eKuntaa -hanke toimii 1.11.2018 – 30.6.2021. Hankkeen kokonaisrahoitus on 499 830 euroa. Pohjoissavolaisten kuntien kuntarahaosuus kahdelle vuodelle on yhteensä 1 388 euroa/kunta.

Digivieri

DIGIVIERI on Pohjois-Savon alueellinen digituen koordinoitihanke. Hankkeella on viisi tavoitetta ja toimenpidekokonaisuutta:

- Digituen tarpeen ja tarjonnan kartoittaminen
- Digituen alueellisen verkoston rakentaminen ja yhteistyön kehittäminen
- Digituen saatavuuden ja tarjonnan kehittäminen
- Digituen löydettävyyden ja tunnettavuuden kehittäminen
- Digituen koordinaation jatkuvuuden ja pysyvyyden kehittäminen

Hankkeen toteutusaika on 1.12.2019–31.10.2020. Digituen alueellinen koordinoititehtävä on osa valtakunnallisen digituen toimintamallin toimeenpanoa. Maakuntien liitot keräävät alueellisesti tietoa digituen tarpeesta ja tarjonnasta, kokoavat digituen verkoston ja kehittävät digituen saatavuutta ja

löydettävyyttä. Digi- ja väestötietovirasto koordinoi digitukea valtakunnallisesti, ja Valtiovarainministeriö tukee kehittämistyötä valtionavustuksella. Digivieri-hankkeen rahoitus koostuu tästä valtionavustuksesta sekä Pohjois-Savon kehittämisrahaston tuesta.

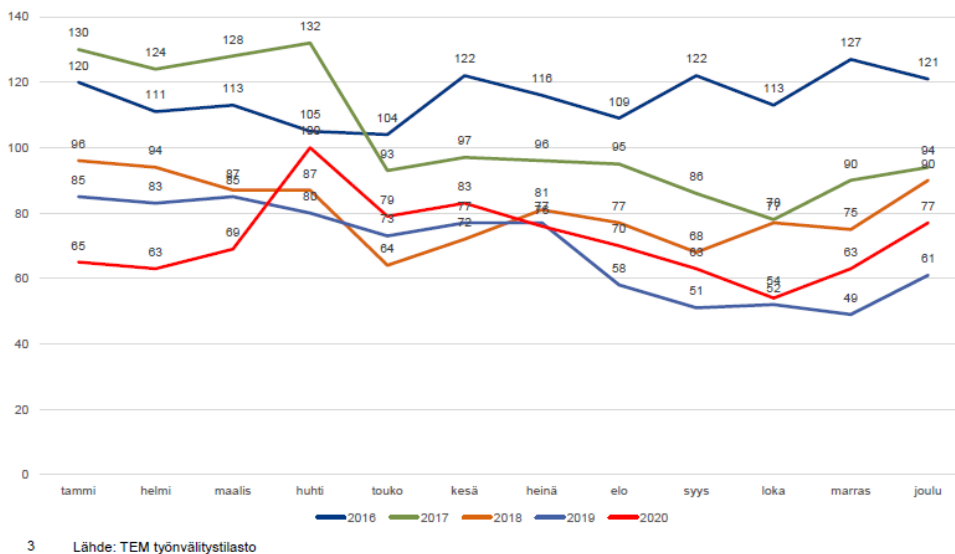
Työllisyys

Kunnan työllisyysstrategiassa tehtiin merkittävä toiminnallinen muutos 2017. Aiemmin kunnan työllisyyttä hoidettiin itsenäisesti sekä elinkeinopalvelujen toimesta, että sosiaalitoimen puolesta. Näillä itsenäisillä tulosvastuullisilla alueilla ei ollut kuitenkaan niin laaja-alaista yhteistyötä kuin mitä pienessä kunnassa on mahdollista tehdä resurssien hyötykäytön maksimoimiseksi. Kunnan työllisyyden hoidon tila on ollut merkittävästi parempi kuin aikaisempina vuosina. Työllisyystiimi, jossa on edustettuna elinkeinopalvelut sekä sosiaalitoimi, kokoontuu kerran kuussa keskustelemaan ja pohtimaan ratkaisuja työttömyyden katkaisemiseksi sekä työllisyyden parantamiseksi.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pohjois-Savossa oli joulukuussa 13,7 %, mikä on 3 %-yksikköä viime vuotta korkeampi. Kokomaan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on 13,6 %. Rautavaaran osuus työvoimasta 13,5 %. Rautavaaralla on työttömiä työnhakijoina 77 henkilöä (kuva 4). Marras-joulukuussa työttömiä työnhakijoita on tullut lisää 23 henkilöä. Joista 10 henkilöä on lomautettuja.

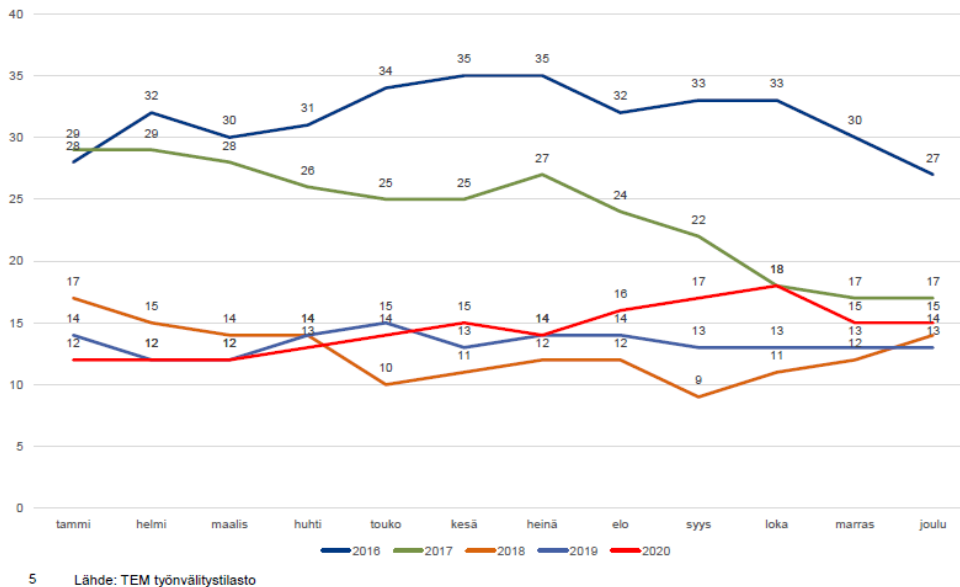
**Työttömien työnhakijoiden määrä 2016 - 2020,
Rautavaara**

Kuva 4: Työttömät työnhakijat 2016-2020

Pitkäaikaistyöttömien määrä ei ole vuoden 2020 aikana juurikaan noussut (kuva 5), mikä poikkeaa maakunnan ja koko maan kehityksestä. Nuorten, alle 25 - vuotiaiden työttömien määrä on jälleen loppuvuodesta noussut lähelle kevään korkeimpia lukuja (joulukuussa 13 työttöntä nuorta). Tammikuussa näistä työttöminä oli 5 henkilöä. Uusia avoimia työpaikkoja oli vuoden 2020 aikana yhteensä 65 kappaletta, mikä on puolet vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Nuorten kesätyöllistämistä jatkettiin sekä kunnan omassa organisaatiossa, että tukemalla nuoria työllistäviä työnantajia. Koronarajoitukset vähensivät nuorten kesätyöpaikkoja edelliseen vuoteen verrattuna.

Pitkäaikaistyöttömyys 2017 - 2020, Rautavaara

Kuva 5: Pitkäaikaistyöttömät 2016-2020

Lisäksi Rautavaaran Työraitti ry:lle myönnettiin yhteensä 30 000 euron avustus työ- ja yksilövalmentajien palkkauskustannuksiin ja työn kehittämiseen. Avustus on osaltaan mahdollistamassa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisen. Rautavaaran Työraitti ry on ainoa yhdistys joka järjestää tällä hetkellä sekä työ- että yksilövalmennusta (ohjausta) asiakkailleen. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen yhteisöjen voimin kunnan tuottaman kuntouttavan työtoiminnan lisäksi on tärkeää työttömien työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Työtoiminnalla on positiivisia sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia koko Rautavaaran kunnalle.

Tilastokeskuksen tietojen mukaisesti Rautavaaran kunnan yrityskanta vuonna 2020 oli 95 yritystä (taulukko 5). Edelliseen vuoteen nähden yritysten määrä on pysynyt samalla tasolla.

Taulukko 7: Rautavaaralla aloittaneet ja lopettaneet yritykset sekä yrityskanta (Tilastokeskus)

Rautavaara	Aloittaneet yritykset (lkm)	Lopettaneet yritykset (lkm)	Yrityskanta
2020Q1	2	1	96
2020Q2	0	0	95

Elinkeinotuet

Kunnan tarjoamien elinkeinotukien uudistus tehtiin keväällä 2020. Elinkeinotukia myönnettiin yritysten hakemusten perusteella. Kunta tuki uudistuksen myötä paikallisia yritystoimijoita ja työnhakijoita kappalemääräisesti seuraavasti:

- 3 kpl uuden rautavaaralaisen yrityksen perustamisen tukemiseen
- 1 kpl uuden tai toimivan yrityksen työllistämisen tukemiseen
- 5 kpl työttömän työnhakijan työllistämisen tukemiseen
- 0 kpl toiselle paikkakunnalle työllistyvän työmatkan tukemiseen
- 13 kpl yrityksen kehittämishankkeiden, koulutuksen, markkinoinnin kehittämisen tai messuille osallistumisen tukemiseen
- 2 kpl oppisopimuskoulutuksen tukemiseen

- 21 kpl kesätyöllistämisen tukemiseen

Elinkeinotukiin oli budjetoitu 10 000 €. Elinkeinotukia myönnettiin 13 500 €.

Kunta haki ja sai valtionavustusta yksityrittäjien koronatukea varten 58 000 €. Saadusta avustuksesta palautettiin käyttämättä jäänyt 42 000 €. Kunnan myöntämiä yksityrittäjän koronatukea myönnettiin 8 kpl eli yhteensä 16 000 eurolla.

Kuntamarkkinointi

Kuntamarkkinoinnin osalta korona pandemian vuoksi peruuntui Rakenna ja Asu -messut ja Retkelle-messut, joihin osallistumiseen oli varauduttu. Samoin peruuntui Rautavaara-päivät ja muut paikalliset tapahtumat.

Kunta osallistui Savon yrittäjien Yrittäjäystävällisin kunta -kilpailuun. Kisan tarkoituksena on kehittää yrittäjien ja kunnan välistä vuorovaikutusta. Kilpailusta on muodostumassa perinne ja kehitystyökalu.

Elinkeinopalvelut alitti talousarvionsa noin 55 000 eurolla.

Elinkeinopalveluiden valtuustotason tavoitteiden toteutuminen 2020

1. Elinkeinojen ja elinkeinopolitiikan kehittäminen luontaisia voimavaroja käyttämällä

Yhteistyötä korostettiin ja vahvistettiin neuvonta- ja tukipalveluja tuottavien tahojen ja yritysten kesken.

2. Yrittäjyyden tukeminen, yrittäjien ja palveluiden lisääminen

Elinkeinotukien uudistus valmistui keväällä 2020. Yrittäjien ja kunnan välisiä tilaisuuksia järjestettiin hankkeiden yhteydessä. Hankkeita toteutettiin kolme. Yhteistyö-/esittelytilaisuus järjestettiin yrityksille ERG-ruokamatkailuhankkeen kanssa 7.1.2020. Aamukahvitilaisuus yrittäjille Yritys Oppii ja Menestyy -hankkeen kanssa puolestaan toteutui 30.1.2020. Lisäksi toteutettiin yritysten neuvontaklinikat Tie menestykseen -hankkeen kanssa.

3. Väestökadon pysäyttäminen

Kuntalaisten määrä on edelleen laskussa. Väestökadon pysäyttäminen on haasteellista ikärakenteesta johtuvista syistä. Myös työllistyminen kunnan alueella tai ympäristökunnissa on haasteellista ja näin ollen työikäisten muuttaminen kuntaan on vähäistä. Rakennuskaavoituksen päivittämisen myötä on vakituisen asumisen tarkoitettuja rakennuspaikkoja lisätty rantakaava-alueille.

Elinkeinopalvelujen toteuma ja tunnusluvut

Taulukko 8: Elinkeinopalvelut yhteensä

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	246 938	286 650	286 650	210 014	-39 712	-14 %	18 %
Toimintatulot	84 926	69 355	69 355	78 859	15 571	22 %	8 %
Netto	162 012	217 295	217 295	131 155	-55 283	-25 %	24 %

Taulukko 9: Elinkeinopalvelut euroa per asukas

Tunnusluvut netto	2019	2020
Asukasluku	1602	1561
Elinkeinopalvelut €/asukas	82	104

Taulukko 10: Elinkeinopalvelujen sisäiset erät

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	8 595	3 938	3 938	8 516	4 657	118 %	1 %
Toimintatulot							
Netto	8 595	3 938	3 938	8 516	4 657	118 %	1 %

2.1.3 Hyvinvointipalvelut

Vastuuhenkilö: hallintojohtaja

Hyvinvointilautakunnan alaisuudessa toimii hyvinvointipalvelut, jonka alainen tulosalue sivistystoimi on. Hyvinvointilautakunnan esittelijänä ja tilivelvollisena viranhaltijana toimii hallintojohtaja.

2.1.3.1 Sivistystoimi

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2020

Hyvinvoinnin palvelualueeseen kuuluu yksi tulosalue, sivistystoimi. Tämä koostuu koulutoimesta, varhaiskasvatuspalveluista ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista, johon edelleen sisältyy nuorisotoimi, etsivä nuorisotyö, kirjasto, liikuntatoimi ja kulttuuritoimi sekä vapaa sivistystyö. Hyvinvointipalveluihin kuuluu myös joukkoliikenne.

Sivistystoimen tulosalue pysyi budjetissaan. Toimintakate vuodelta 2020 oli -1 989 648,49 euroa. Talousarvioon arvioitu määrä oli alun perin -2 361 081 euroa ja budjettimuutosten jälkeen -2 111 081 euroa. Näin ollen sivistystoimen tulosalue alitti talousarvion -121 432,51 eurolla.

Vastuualuejohtajien henkilöstömuutoksia tapahtui sekä koulutoimessa että kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa, mikä aiheutti uudelleen organisointia sekä rekrytointeja vuoden 2020 aikana.

Koronaepidemia näkyi erityisesti koulutoimessa etäopetukseen siirtymisessä ja muissa erityisjärjestelyissä. Myös kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut joutuivat rajoittamaan toimintaansa ja tapahtumia.

Ruokapalvelut ja siivouspalvelut siirtyivät vuoden 2020 alusta lukien elinvoiman palvelualueelle.

Koulutoimi

Vastuuhenkilö: rehtori

Yhtenäiskoulu ja lukion rehtorin eläköityminen toi henkilöstömuutoksia koulun johtoon. Pitkään virassa ollut rehtori jäi eläkkeelle vuoden 2020 lopulla ja rehtorin virka oli haussa keväällä 2020. Virkaan valittu henkilö aloitti viransijaisena elokuussa rehtorin pitämättömien lomien vuoksi.

Koronavirus aiheutti muutoksia kouluorganisaatiossa ja sen toiminnassa. Kevään 2020 etäopetus edisti etäopetuksen ja -oppimisen taitoja. Niin oppilaiden kuin opettajienkin digitaidot kehittyivät paljon kevään 2020 aikana. Etäopiskelusta järjestettiin palautekysely, jonka tuloksena voitiin todeta nopeaan etäopetukseen siirtymisen olleen näissä olosuhteissa kokonaisuudessaan onnistunut toimenpide. Etäopetusaikana (11.3.-14.5.2020) koulukydeissä säästettiin 51 489,59 euroa.

Syksyllä 2020 oppilailla huomattiin kuitenkin olevan pitkistä etäopetusjaksosta johtuvia oppimisen aukkoja, mistä seurasi aiempaa suurempi tarve tukiopetukselle sekä oppilashuollon palveluille. Korona-ajan rajoitusten vuoksi opetushenkilöstöllä on ollut aiempaa enemmän täydennyskoulutusmahdollisuuksia verkko-opintojen yleistyessä. Tämä on ollut etu koululle, josta on pitkä matka lähteä toisille paikkakunnille koulutuksiin.

Syksyllä aloitettu pienryhmätoiminta osoittautui tarpeelliseksi ja toiminnan käynnistymistä seurattiin aktiivisesti. Toimintaa oli kuitenkin mahdotonta arvioida kunnolla vielä syksyllä toiminnan vasta käynnistyttyä, minkä vuoksi erityisopettajakokeilua jatketaan toinen lukuvuosi tulosten arvioimiseksi.

Vuoden 2020 aikana koululaitoksessa aloitettiin siirtyminen tiimiorganisaatioon Parasta ennen-hankkeen tuella. Koululaitokselle vakiinnutettiin säännölliset henkilöstö-/tiimikokoukset ja tiimien ohjausryhmä aloitti toimintansa.

Lukion kehittämistyöryhmän loppuraportti käsiteltiin heti tammikuussa. Ratkaisu lukion toiminnan jatkumisesta ja selkeistä opiskelijarajoista lukion toiminnan jatkumisen edellytykseksi tehtiin talouden tasapainottamistyön yhteydessä syksyllä. Tämä toi selkeyttä ja varmuutta lukion toimintaan. Uuden opetussuunnitelman rinnalla aloitettiin lukion aikuislinjan perustamiseen liittyvä valmistelu, ja valmistelutyön jälkeen lukion aikuislinja olisi tarkoitus perustaa syksyyn 2021 mennessä.

Aamu- ja iltapäiväkerhon maksuja korotettiin vuoden 2020 aikana viisi euroa.

Esikoulun muutto toisiin tiloihin valmisteltiin loppuvuodesta ja muutto toteutettiin vuodenvaihteessa 2020/2021. Pitkän tähtäimen suunnitelmana olisi saada esikoulu koulutoimen kanssa samoihin tiloihin.

Kokonaisuudessaan vastuualue alitti sille varatun määrärahan. Aamu- ja iltapäivätoiminta ylittyi 2300 eurolla ja joukkoliikenne 400 eurolla, mutta perusopetus alitti budjetin 52 000 eurolla, esiopetus alittui 3 300 eurolla ja lukio alittui 13 000 eurolla. Merkittävänä tekijänä säästöissä ovat koulukuljetussäästöt.

Varhaiskasvatus

Vastuuhenkilö: päiväkodinjohtaja

Vuonna 2020 varhaiskasvatustoiminnassa näkyivät maaliskuussa voimaan astuneet koronarajoitukset, mikä johti lapsimäärän pienemiseen päiväkodissa. Lapsimäärä pieneni puolella, mutta perhepäivähoidossa olevat lapset olivat pääsääntöisesti hoidossa koronarajoitusten aikana. Koronarajoitusten aikana keväällä ja loppuvuodesta 2020 osa-rajoitusten (lapsiryhmärajoitukset ynnä muut) vallitessa päiväkodin ja perhepäivähoitajien välinen yhteistyö jäi vähäiseksi. Koronarajoitusten hellittäessä hieman toiminta päiväkodilla muuttui normaaliksi.

Rautavaaran kunta haki valtiolta avustusta 5 -vuotiaiden maksuttomaan varhaiskasvatuskokeiluun 20 h/vko. Avustusta saatiin 19 763 € ajalle 1.8.2020–31.7.2021. Avustuksesta käytetään n. 80 % henkilöstökuluihin niin kutsuttuun viskari-ryhmään. 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun aikana lasten osallistumisasteella varhaiskasvatukseen ei ole ollut suurempaa vaikutusta.

Varhaiskasvatuksen maksusitoumussopimuksia on tehty tapauskohtaisesti ja perustelluista syistä. Maksusitoumussopimuksen myötä hyvinvointilautakunta on päättänyt, ettei varhaiskasvatusmaksuja peritä vuoden 2020 aikana solmituissa sopimuksissa.

Päiväkodilla on tehty kesän ja syksyn 2020 aikana päiväkodin kattoremonttia. Päiväkodin sisätiloissa ja ulkona on tehty pieniä muutoksia/remonttia, vastaamaan ja mahdollistamaan tämän päivän laadukkaan varhaiskasvatuksen toimintaympäristöä ja oppimisympäristöä. Sisätiloissa on tehty pintaremonttia, muutettu ympäristöä viihtyisämmäksi niin lapselle kuin aikuiselle. Piha-alueelle on päivitetty uusi leikkimökki ja rakennettu uusi leluvarasto. Päiväkodin puolelle tehtiin myös sisäilmatutkimus, jonka tulokset olivat raja-arvojen sisällä.

Päiväkodinjohtaja on jäänyt 1.9.2020 alkaen osa-aikaiselle opintovapaalle ja työskennellyt yhtenä päivänä viikossa. Johtajuusjärjestelyissä päiväkodilla on toiminut yksi nimetty vastuuaikuinen, joka on vastannut päiväkodin toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta. Hallinnollinen vastuu on säilynyt päiväkodinjohtajalla.

Varhaiskasvatuksen vastuualue alitti sille varatun määrärahan 11 000 eurolla.

Kulttuuri- ja vapaa-aika

Vastuuhenkilö: kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattori

Alkuvuonna organisaationmuutosten vuoksi kuntaan perustettiin kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikön virka, johon sisältyi kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen tehtävät sekä asiakirjahallinnon suunnittelijan

tehtävät ja virkaan siirrettiin asiakirjahallinnon suunnittelija-kirjastonjohtaja. Irtisanoutumisen myötä tehtävien tarkastelu ja organisointi tehtiin uudelleen, minkä johdosta virka lakkautettiin ja tehtävät eriytettiin kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattorin sekä asiakirjahallinnon suunnittelijan tehtäviin. Kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattori aloitti määräaikaisessa tehtävässä joulukuussa.

Kunnan nuoriso-, liikunta- ja kulttuuriasioita hoidettiin ensisijaisesti kunnan oman vapaa-aikaohjaajan toimesta. Maaliskuussa koronaepidemian aiheuttaman poikkeustilan vuoksi toiminnot lakkasivat kokonaan (retkiä ei tehty, nuorisotilaa ei voitu avata). Kesän jälkeen järjestettiin sellaista toimintaa, jossa voitiin varmistaa osallistujien turvallisuus. Vuoden 2020 toimintoina mainittakoon Pihalla kuin lumiukko-kampanja, aktiivinen nuorisotyönviikko, liikkuva lokakuu kannusti kuntalaisia omatoimiseen liikkumiseen rajoitusten ollessa voimassa, mielenterveyspäivä, yllätyskortit ja menestyksen saanut Joulupostia ikäihmisille – kampanja.

Vuonna 2020 Rautavaaran nuorisovaltuusto ei ollut toiminnassa, sillä toimintasäännön mukaista jäsenten vähimmäismäärää ei saatu muodostettua ja korona vaikeutti toimintaa kokonaisvaltaisesti. Toimintasäännön päivitys siirtyi vuodelle 2021. Toiminnan ollessa pysähdyksissä kuluja ei syntynyt lainkaan.

Erityisnuorisotyöntekijän (etsivä nuorisotyö) kautta tuettiin erilaisissa koulutuksen ja elämän nivelvaiheissa olevia nuoria. Koronan vuoksi otettiin käyttöön uusia sosiaalisen median alustoja ja oppilaitosvierailujen puuttuessa panostettiin lisää oppilaan ohjaustunteihin.

Kirjastossa otettiin käyttöön myöhästymismaksut. Korona sulki omatoimikirjaston ajalla 18.3. - 28.6.2020, mutta noutolainaus etukäteisvarauksella alkoi 11.5. ja kirjasto avattiin jälleen 1.6. lukien. Sulun aikana tehtiin kokoelman läpikäyntiä ja poistoja. Kirjastolla järjestettiin muutamia tapahtumia ennen koronarajoituksia, muun muassa kirjastotyöpaja, jossa ideoitiin kirjaston olohuonemaiseksi muuttamista. Kirjaston sulkuaikana tilauksia vähennettiin.

Kuopion kansalaisopisto järjesti toimintaympäristön mahdollistaman, kysyntää vastaavan opetustarjonnan kunnassa järjestettävän opetuksen etäyhteyden kautta. Vuodelle 2020 kansalaisopisto suunnitteli Rautavaaralle 68 kurssia, joista toteutui 42. Kaikki suunniteltu opintotarjonta ei toteutunut, koska kaikille tarjotuille kurseille ei ollut kurssin alkamisessa edellytettävää viittä opiskelijaa. Vuosi 2020 oli kokonaisuudessaan poikkeuksellinen koronan vuoksi. Vuonna 2020 kansalaisopistossa opiskeli Rautavaaralla 291 opiskelijaa, joista miehiä 90 ja naisia 201. Opetustunteja toteutui 717 (suunniteltuja tunteja 1230). Lueteltuihin opiskelijamääriin ei sisälly etäluennoille tai verkkokurseille osallistuneet. Näihin on kuitenkin osallistuttu myös Rautavaaralta.

Vastuualue alitti budjettinsa. Kulttuuritoimi alitti budjetin 3 500 eurolla, liikuntatoimi 13 500 eurolla, nuorisotoimi 9 600 eurolla, kansalaisopisto 4 300 eurolla ja kirjasto 13 400 eurolla.

Hyvinvointipalveluiden valtuustotason tavoitteiden toteutuminen 2020

	Toimenpiteet 2020	Mittari tai indikaattori	Toteutuminen
Hyvinvointipalveluiden tavoitteet ja kuntalaiset			
Teemme suunnitelmallisempaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	Ratkaistaan, kenen on järkevää toimia kunnan hyte-yhteyshenkilönä ja tehtävät selkeytetään	Hyte-yhteyshenkilön rooli kunnassa on kaikille palvelualueille selvillä, hyte-yhteyshenkilö on nimetty	Toteutunut: henkilö nimetty ja toimintaa lisätty.

Kaikenikäisille tarjotaan erilaisia harrastusmahdollisuuksia	Kirjastopalvelujen piiriin houkutellessa yhä useampi kuntalainen mukaan omatoimikirjaston avulla, tarjotaan kulttuuri- ja liikuntatapahtumia eri-ikäisille	Kirjastokortin omistaa yhä useampi kuntalainen, kulttuuri- ja liikuntatapahtumia on järjestetty niin lapsille, asuikuisille kuin ikäihmisillekin	Toteutunut. Kirjastokortteja on myönnetty lisää ja lisäksi mahdollistettu omatoimiaikana kirjaston käyttäminen. Kulttuuri- ja liikuntatapahtumia järjestettiin kaikenikäisille ennen koronaa.
Toimivien perus- ja vapaa-ajan palveluiden säilyttäminen	<p>Opetus järjestetään opetussuunnitelmien mukaisesti. Toimintojen järjestämisessä tehdään alueellista yhteistyötä silloin, kun se auttaa asiakkaiden tarvitsemien palveluiden kustannustehokkaassa järjestämisessä.</p> <p>Joukkoliikenne järjestetään yhdessä ELY – keskuksen kanssa toteutettavana, palvelutarvetta vastaavana taajamien välisenä sekä kunnan sisäisenä liikenteenä kunnan ja ELY:n kesken tehdyn kustannustenjakosopimuksen mukaisesti. Joukkoliikennejärjestelyissä pyritään kustannustehokkaan asiointi- ja työmatkaliikenteen ylläpitämiseen.</p>	<p>Alueellisen yhteistyön ja kontaktien määrä.</p> <p>Joukkoliikenteen hinta ja matkustajien määrät.</p>	<p>Toteutui. Opetus on ollut opetussuunnitelman mukaista.</p> <p>Toteutettu tavoitellusti, joukkoliikennettä on ollut ja yhteistyötä ELY-keskuksen kanssa tehty, korona vaikutti jossain määrin.</p>
Nuorisotakuuta toteutetaan	Nuorisotakuun toimeenpanosuunnitelmaa toteutetaan, toteutumista seurataan jatkuvasti ja raportoidaan vuosittain. Aloitetaan nuorisotakuun toimeenpanosuunnitelman päivitys.	Yksikään rautavaaralainen nuori ei nuorisotakuun voimaantumisen jälkeen ole jäänyt vaille toisen asteen opiskelupaikkaa. Eri kouluasteiden ja –alojen opiskelijoita pystytään tukemaan etsivän nuorisotyön kautta. Nuorisotakuun toimeenpanosuunnitelman päivitysprosessi aloitettu.	Toteutui. Nuorisotakuu toteutui ja kaikki 9. luokan päättäneet saivat jatko-opiskelupaikan.
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantaminen	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivitys saatetaan loppuun. Tehdään moniammatillista yhteistyötä.	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitetty. Moniammatillinen lape-työryhmä on kokoontunut säännöllisesti.	Toteutui. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitettiin. Moniammatillinen työryhmä on koontunut säännöllisesti.
Hyvä ja kattava asiakaspalvelu	Asiakkaat saavat palvelua toiminnasta riippuen riittävän usein	Asiakkaiden tyytyväisyys	Toteutui. Palvelu ollut riittävää. Palautetta otettiin vastaan palveluista. Vasu-keskusteluissa kysyttiin tyytyväisyyttä.

Näkyvä viestintä	Palvelualueen palveluista jaetaan tietoa kunnan palveluesitteellä, tiedotteilla sekä joukkoviestimien ja sosiaalisen median kautta. Koulujen ja huoltajien välinen viestintä tapahtuu Wilma – ohjelmiston kautta.	Sosiaalisen median julkaisujen määrä, tiedotteiden ja palveluesitteiden määrä. Saadut palautteet viestinnästä.	Toteutui. Viestintää sosiaalisessa mediassa vahvistettiin. Uusille verkkosivuille sisältöä lisättiin.
			Koulussa viestinnän pääväyläksi on vakiintunut Wilma ja myös 5.-9. luokkien oppilaille on annettu omat tunnukset. Kaikki huoltajat eivät vielä käytä Wilmaa. Koulun tiedottamisessa ja koteihin viestinnässä on aloitettu myös Pedanet-alustan käyttö. Pedanetiin on lisätty koulun toimintaa kuvaavia asiakirjoja, kuten koulukeskuksen lukuvuosisuunnitelma. Varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön whatsapp-ryhmä. Tiedotteita on lähetetty.
Talouden tavoitteet			
Huolellinen taloudenpito	Pysytään talousarviossa.	Talouden toteutuma.	Toteutui. Pysyttiin budjetissa.
Kustannuskehitys kasvavan sijaan laskeva	Maksut ja taksat tarkistetaan vuosittain ja pidetään sellaisella tasolla, että kuntalaisten omaehtoinen ja kunnan eri toimijoiden järjestämä, ennaltaehkäisevä ja hyvinvointiin vaikuttava harrastetoiminta on mahdollista.	Maksut ja taksat tarkistettu.	Toteutui. Tarkastettiin kirjaston maksut, aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut, tarkennettiin varhaiskasvatuksen maksupolitiikkaa maksusitoumusten osalta ja tarkastettiin monitoimitalon maksut.

	Päivähoidon maksuttomuus koskee vain Rautavaaran kunnan päiväkotia ja perhepäivähoitoa. Tehdään tarkennus päätökseen siten, että mikäli kokonaisuus huomioiden on perusteltua, että kunta ostaa lapselle päivähoitopaikan Rautavaaran kunnan ulkopuolelta, laskutetaan perheeltä päivähoitomaksu, sillä kunnalta peritään ostopalvelusta todelliset kustannukset. Tästä tehdään talousarviokirjauksen lisäksi erillinen päätös.	Päätöstä päivähoidon maksuttomuudesta on täsmennetty koskemaan vain Rautavaaran kunnan aluetta.	Toteutui. Tavoitteen mukainen päätös tehtiin.
Palvelurakenne vastaa kunnan tarpeita	Tarkastellaan, vastaako palvelurakenne kunnan tarpeita, ikärakennetta ja tulevaisuuden näkymiä ja vaatiiko palvelurakenne muutoksia ja palveluiden kohdentamisen järkevöittämistä sekä tehdään tarvittavat muutokset.	Tarkastelu tehty. Palvelut oikein kohdennettuja ja palvelurakenne vastaa kunnan tulevaisuuden näkymiä.	Toteutui. Tarkastelu tehtiin talouden tasapainotussuunnitelman a-työn yhteydessä. Ikäihmiset jatkossa vapaa-aikapalveluiden painopisteenä, nuorisotyö keskitettiin yhdelle henkilölle.
Elinvoiman tavoitteet			
Tuemme yrittäjyyskasvatusta	Peruskoulussa ja lukiossa toteutetaan yrittäjyyskasvatusta opetussuunnitelmien mukaisena kaikki aineet läpäisevänä kokonaisuutena koulujen työsuunnitelmien mukaisesti. Kouluissa oppilaita ohjataan sisäiseen yrittäjyyteen; yritteliäs ote kaikessa, omista tehtävistä ja velvollisuuksista huolehtimisessa. Luokittain ja kouluittain toteutetaan omaan suunnitteluun perustuen erilaisia yrittäjyyskokonaisuuksia. Mahdollistetaan myös yksilölliset yrittäjyystoteutukset. Peruskoulu on mukana Kuopiossa toimivassa Lasten Yrittäjäkylä -toiminnassa.	Peruskoulun 8. – 9. luokkalaiset ovat työskennelleet yrityksessä TET –viikolla. Osana nuorisotakuun toteuttamista koulutuksensa eri vaiheissa oleville nuorille on tiedotettu Rautavaaran yrittämismahdollisuuksista. Toiminnan puitteissa kuudes- ja yhdeksäsluokkalaiset ovat vuosittain päivän Yrittäjäkylässä ja suorittavat yrittäjyyteen liittyvän n. viikon mittaisen aihekokonaisuuden.	Yrittäjäkylä- käynnit ovat toteutuneet. Vuoden 2020 aikana on allekirjoitettu sopimus Yrittäjäkylä-käyntien jatkumisesta vuosina 2021-2024.
Yhteistyö yrittäjien kanssa ja yrittäjien sekä palveluiden tukeminen	Hyvinvointipalvelut osallistuu kunnan ja yrittäjien yhteistyöhön sekä elinkeinojen kehittämiseen ja tukee yritystoiminnan kehittymistä.	Yrittäjät tyytyväisiä yhteistyöhön, yhteistyöllä järjestettyjen tapahtumien lukumäärä	Toteutui, tosin korona perui tapahtumat, joten tapahtumien lukumäärä ei hyvä mittari tällaisena poikkeusvuonna. Yhteistyötä tehty siltä osin kuin voitu.

Johtaminen ja henkilöstö			
Johtoryhmän työskentelyn tehostaminen	Johtoryhmän työskentelyä sekä koko johtamisjärjestelmää kehitetään edelleen. Palvelualuejohtaja osallistuu johtoryhmän säännöllisiin kokouksiin ja palvelualuejohtajan kutsusta myös vastuualuejohtajat kokoontuvat väliajoin.	Kokouksia on pidetty ja niihin on osallistuttu. Toimintaa on kehitetty mm. parantamalla sisäistä viestintää.	Toteutui. Hyvinvoinnin johtoryhmän säännölliset kokoukset aloitettiin. Tiimityöskentelyä lisätty vastuualueilla.
Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen ja hyvän työnantajan maine	Henkilöstön osaamista ylläpidetään täydennyskoulutus suunnitelman mukaisesti, kuitenkin taloustilanne huomioiden. Opetushenkilöstön täydennyskoulutus järjestetään osaamiskartoituksen perustuen Pohjois-Savon kuntien yhteistyönä yhdessä aluehallintoviraston kanssa. Osa koulutuksista järjestetään alueellisina tilaisuuksina, osa webinaareina ja osa paikallisesti vertaiskoulutuksena tutoropettajien kautta.	Koulutusten määrä ja koulutuskustannukset	Toteutui. Koulutusten määrä oli kuitenkin pienempi edellisvuoteen nähden (huom! koronan vaikutus). Henkilöstö tarvittaviin osallistui koulutuksiin. Korona muutti koulutukset verkkoon.
Henkilöstön perehdyttäminen systematisoituu	Uusien työntekijöiden perehdyttämiseen osallistuu koko työyhteisö.	Perehdyttämisen työkaluna ovat työyksiköissä olevat perehdyttämiskansiot.	Toteutui osittain; varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön uudistettu perehdyttämiskansio.
Työhyvinvoinnin edistämiseksi tehdään jatkuvaa työtä	Työhyvinvointia seurataan jatkuvasti. Työn kuormittavuudesta ja vaaratilanteista raportoidaan kirjallisesti ja havaitut puutteet korjataan välittömästi. Eri ammattiryhmille järjestetään tarpeiden mukaista työnohjausta. Esimies – alais – keskustelut järjestetään säännöllisesti. Niiden pohjalta toteutetaan yksilölliset työkokonaisuuksien järjestelyt. Työpaikkakohtaiset yhteiset sekä eri ammattiryhmien työpalaverit pidetään säännöllisesti.	Työhyvinvointikyselyn tulokset, HaiPro/Wpro-ilmoitusten määrä Kehityskeskustelut tai muut vastaavat keskustelut pidetty, työpalavereja järjestetty	Toteutui. Työhyvinvointikyselyn tulokset olivat hyvät. Riskienarvioiteja tehtiin HaiPro/Wpro-järjestelmään. Työntekijät tekivät ilmoitukset tarvittaessa järjestelmän kautta. Kehityskeskustelut käyty. Tiimipalavereja on ollut. Kulttuuri- ja vapaa-aikapuolella tiimipalavereita ei ole ollut, vaan kunkin työntekijän kanssa palaverit yksitellen.

Sivistystoimi yhteensä

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	2 398 629	2 707 418	2 493 418	3297720	-94789	-4 %	-27 %
Toimintatulot	408 981	346 337	382 337	373670	26643,69	7 %	9 %
Netto	1 989 648	2 361 081	2 111 081	2 924 050	-121 433	-6 %	-32 %
	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Sisäiset menot	626 989	595 589	595 589	843153	31400	5 %	-26 %
Sisäiset tulot				926414			-100 %
Netto	626 989	595 589	595 589	-83 261	31 400	5 %	
Poistot	17 592	5 666	5 666	14770	11926	210 %	19 %
TUNNUSLUVUT NETTO		2018	2019	2020			
Perusopetus €/oppilas		9 048	8 362	7 736			
Lukio €/oppilas		21 561	21 409	15 280			
Hyvinvointi €/asukas		1 856	1 825	1 275			

2.1.4 Perusturvapalvelut

Vastuhenkilö: perusturvajohtaja

Perusturvalautakunta järjestää hyvän elämän turvaavat sosiaali- ja terveyspalvelut omana toimintana, ostopalveluina sekä seutuyhteistyönä huomioiden kuntalaisten vastuun omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään. Perusturva järjestää lakisääteiset palvelut sekä tuottaa strategioihin ja toimintasuunnitelmiin kirjatut ja hyväksytyt palvelukokonaisuudet, joille asetetaan tavoitteet vuosittain. Sitovuustasot valtuustoon nähden ovat sosiaalitoimi, perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido. Perusturvalautakunnan esittelijänä ja tilivelvollisena viranhaltijana toimii perusturvajohtaja. Perusturvatoiminta sekä tehtävien ja palvelujen tuottaminen ovat pitkälti erityislainsäädännöllä säänneltyjä.

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	8 967 950	9 795 936	9 170 936	9 516 515	- 202 986	-2 %	-6 %
Toimintatulot	1 194 553	1 150 045	1 225 045	1 078 443	- 30 492	-2 %	11 %
Netto	7 773 397	8 645 891	7 945 891	8 438 072	- 172 494	-2 %	-8 %

Euroa/asukas – tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TP2018	TP2019	TP2020
Asukasmäärä	1718	1692	1652	1602	1561
Perusturvltk €/asukas	4751	4801	4894	5267	4980

2.1.4.1 Sosiaalitoimi

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2020

Sosiaalitoimen toiminta – ajatuksena on edistää yksityisen kuntalaisen, perheen ja yhteisön sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä tuottamalla asiakaslähtöisiä ja laadukkaita palveluja.

Sosiaalitoimen tuloksikköjä ovat lasten ja perheidenpalvelut, vammaispalvelut, iäkkäiden palvelut, päihdehuolto, aikuissosiaalityö ja omaishoidontuki.

Lasten- ja perheidenpalveluihin kuuluvat sosiaalihuollon peruspalveluina mm. perhetyö, tukiperheteroiminta (ostopalveluna), perheneuvola (ostopalveluna), perheoikeudelliset palvelut, koulukuraattori ja lastensuojelu. Lastensuojelussa painopiste on avohuollonpalveluissa. Lasten ja

perheiden kuntoutus- ja kriisipalveluja ostetaan tarvittaessa yksityisiltä palveluntuottajilta. Sosiaalihuoltolain mukaan osa lastensuojelun avohuollon palveluista on mahdollista järjestää myös sosiaalihuollonperuspalveluna. Sosiaalipäivystys järjestetään Kuopion kaupungilta ostopalveluna.

Vammaispalveluihin sisältyvät kehitysvammaisten erityishuollonpalvelut, kehitysvammalain ja vammaispalvelulain mukaiset palvelut mm. henkilökohtainen avustaja palvelu ja asunnonmuutostyöt. Palveluja järjestetään kunnan omana toimintana ja ostopalveluina.

Mielenterveyskuntoutujien palveluasumista ja tukiasumista ostetaan tarpeen mukaan.

Kuljetuspalveluina kunnassa järjestetään sosiaalihuoltolain mukaista kuljetusta sekä vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua. Sosiaalihuoltolain mukaisessa kuljetuspalvelussa on käytössä kuljetuspalvelun järjestämisen periaatteet. Kuljetuspalveluissa luovuttiin asiointikykyistä Niisiä ja sosiaalihuoltolain mukaisille kuljetuspalveluille säädettiin kuljetuspalveluiden myöntämisen kriteerit. Vaikeavammaisten kuljetuspalvelu myönnetään lain ja asetuksen vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista mukaisesti.

lääkkäiden palveluihin kuuluvat kotihoito, asumispalvelut, hoitotarvikejakelu, kotona asumista tukevat palvelut ja yli 65-vuotiaiden omaishoito. Kotihoito kuuluu osaksi kunnan peruspalveluita. Lepolan kiinteistössä toimivat asumispalveluyksiköt tuottavat ympärivuorokautista hoivaa ja asumispalvelua asukkailleen sekä intervallihoidon ja lyhytaikaisen hoidon ja kuntoutuksen jaksoja kotona asuville ja omaishoidettaville. Intervallihoidoa käytetään myös sairaalasta kotiutusvaiheessa. Asumispalveluissa voidaan järjestää saattohoitoa. Laitoshoidon toteutetaan Kaavin vuodeosastolla. Hoitokoti Rebekasta Sonkajärveltä on ostettu kertomusvuoden aikana palvelua yhdelle asiakkaalle.

Tukipalvelut tarjoavat kotihoidon asiakkaille kotona asumista ja siellä selviytymistä edistäviä palveluja. Tukipalveluja ovat kylvytys- ja ateriapalvelut sekä asiointiapu. Tukipalveluina tarjotaan myös turvapalveluita. Tukipalvelusetelillä tarjotaan muita tukipalveluja määrärahan puitteissa.

Lepolan asumisyksöiden vuokrat ovat tarkistettu ARA:n omakustannushinnoittelun mukaisiksi alkaen 1.2.2020. Rautavaaran kuntaa rasittaa suuri velkataakka sekä suuret poistot. Poistot kuormittavat palvelukeskus Lepolan asukkaita ateriamaksun ja vuokran kautta.

Sosiaalitoimen tulojen lisäys tarkoittaa käytännössä menojen kasvua (= tullut lisää asiakkaita). Tulonhankkimismahdollisuudet ovat myös säänneltyjä (Laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista). Kunnan itsensä päätettävistä maksuista (mm. ateriat ja vuokrat) voidaan periä enintään aiheutuvien kustannusten verran.

Päihdehuolto toteutetaan pääosin kunnan omana avohuollon palveluna. Päihdekuntoutusta avo- ja laitoshoidon ostetaan tarvittaessa. Mielenterveys- ja päihdetyön strategia on laadittu vuosille 2020–2023.

Aikuissosiaalityön tuloksikseen sisältyvät toimeentuloturva, kuntouttava työtoiminta ja välitystilä. Kuntouttavan työtoiminnan tavoite on järjestää työ- ja toimintakykyä sekä työllistymistä edistäviä palveluja pitkäaikaistyöttömille. Työ- ja elinkeinotoimen rakenteellisten muutosten ja palvelujen etäännyttämisen asiakkaille aiheuttamiin haasteisiin on pyritty vastaamaan kunnanpalveluja tehostamalla. Sosiaalitoimi tekee verkostoyhteistyötä työ- ja elinkeinotoimen sekä kunnan muiden toimijoiden kanssa. Kunnan työllisyyskoordinaattori on merkittävä työkumppani sosiaalitoimelle.

Vanhus- ja vammaisneuvosto on kuntien lakisäteinen pysyvä yhteistyöelin, jonka tehtävänä on varmistaa ja huolehtia kuntien ikääntyneen ja vammaisväestön vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista, tarpeista ja hyvinvoinnista. Vanhus- ja vammaisneuvoston toimintasääntö on laadittu vuonna 2020, jonka mukaan neuvosto toimii.

Koronapandemia leimasi voimakkaasti sosiaalihuollon palveluja ja aiheutti sosiaalitoimeen ylimääräisiä kuluja 74 764 euroa.

Sosiaalihuolto ja sosiaalipalvelut

Vastuhenkilö: perusturvajohtaja

Sosiaalitoimen toiminta-ajatuksena on edistää yksityisen kuntalaisen, perheen ja yhteisön sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä tuottamalla asiakaslähtöisiä ja laadukkaita palveluja.

Sosiaalitoimen tulosyksiköjä ovat lasten ja perheiden palvelut, vammaispalvelut, kotihoito, iäkkäiden palveluasuminen, päihdehuolto, aikuissosiaalityö ja omaishoidontuki.

Lasten ja perheiden palvelut turvaavat lapsen ja nuoren oikeuden turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelun painopiste on avohuolto. Kodin ulkopuolista sijaishuoltoa on parina viime vuotena kyetty vähentämään. Lastensuojeluilmoituksia kertomusvuonna tuli 46 kpl, joista yksi ennakkollinen lastensuojeluilmoitus. Sijaishuollon lisääntynyt tarve konkretisoitui syksyllä 2020 ja asetti suuren taloudellisen haasteen toimintavuoden lopulle.

Sosiaalihuoltolain mukaan osa lastensuojelun avohuollon palveluista on mahdollista järjestää myös sosiaalihuollon peruspalveluna. Näitä palveluja ovat mm perhetyö, tukihenkilöiden ja tukiperheiden palvelut sekä vertaisryhmätoiminta. Perhetyö toteutettiin kahden sosiaaliohjaajan työpanoksella. Tukiperhepalvelut yleisenä peruspalveluna on vakiintunut käytäntö.

Virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys ostettiin Kuopion kaupungilta. Vuoden 2019 alusta se lainsäädännön keskittämismuutoksen johdosta siirtyi kokoaikaisesti Kuopion kaupungille.

Kasvatus- ja perheneuvola palvelut jatkuivat ostopalveluna n. 1-2 krt/kk. Coronaria TietoTaito Oy:ltä. Asiakasperheitä oli 23 kpl, käyntikertoja 167 käyntiä.

Kehitysvammahuollossa kertomusvuoden aikana ostettiin Vaalijalan kuntayhtymältä kuukausittain ylläpitävää laitostuntoutusta kotona asumisen tukemiseksi tai erityishuolto-ohjelman mukaisesti harvemmin määrävuosin tai tarvittaessa. Omana toimintana ympärivuorokautinen kehitysvammaisten hoiva toteutetaan asumispalveluyksikkö Poutapilvessä palvelukeskus Lepolassa.

Vammaispalvelun (sis. VpL:n ja kehitysvammalain perusteella palveluja saaneet henkilöt) asiakkaita oli 50 henkilöä. Kuljetuspalveluissa myös VpL: kuljetuksissa asiakkaita ohjataan ensisijaisesti käyttämään asiointitakseja silloin kuin se on mahdollista. Sosiaalihuoltolain kuljetuspalveluiden määräytymisperusteina käytettiin syksyllä 2019 määritellyjä kriteerejä.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoite on järjestää työ- ja toimintakykyä sekä työllistymistä edistäviä palveluja pitkäaikaistyöttömille. Kuntouttavan työtoiminnan piirissä vuoden 2020 aikana oli 43 asiakasta. Kunta on mukana Kuopion seudun TYP-toiminnassa (työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu), jossa työnhakijaa palvelee yhteispalveluna TE-toimen, sosiaali- ja terveystieteiden sekä KELA:n kanssa. Aktiivitoimenpiteillä pyritään hillitsemään työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvua. Aktivointisuunnitelmia vuoden aikana laadittiin 80 kpl. Aktivointisuunnitelmien määrä laski edellisestä vuodesta, sillä kuntouttavan työtoiminnan sopimuksista tehtiin suoraan pidemmälle ajalle kuin 3 kuukautta. Koronatilanne vaikutti kuntouttavan toteuttamiseen. Maaliskuussa kuntouttava työtoiminta jouduttiin keskeyttämään poikkeusolojen vuoksi. Kunnassa kehitettiin uutena työmuotona etäkuntouttava, jota toteutettiin toukokuusta elokuulle saakka. Yrittäjillä oli mahdollisuus yrittäjän väliaikaiseen työmarkkinatukeen maaliskuusta lähtien, joka vaikutti työmarkkinatuen kuntaosuuden maksuun. Kunnan työmarkkinatuen kuntaosuuden maksut (ns. Kelan sakkomaksut) alenivat kuitenkin entisestään jo kolmena vuotena peräkkäin. Kunnassa aloitti 1.4.2020 MYÖ-TYÖ-HYÖ 2! Osallisuudesta polkuja työelämään- hanke. Hankkeen tavoitteena on löytää asiakkaalle yksilöllinen työllistyminen kohti avoimia työmarkkinoita. Hanke on jatkoa MYÖ-TYÖ-HYÖ hankkeelle, joka päättyi vuoden 2019 lopussa. Rautavaaran työttömyys on laskenut 60 % vuodesta 2017.

lääkäiden palvelut

Vastuhenkilö: vanhustyönjohtaja

lääkäiden palveluiden tulosyksiköjä ovat asumispalvelut, kotihoito, kotihoidon tukipalvelut, hoitotarvikejakelu, päivätoiminta ja yli 65-vuotiaiden omaishoito. Toimintavuotta leimasi vahvasti Korona-pandemia, jonka vuoksi kaikkia suunniteltuja toimenpiteitä ei voitu tehdä. Muun muassa kotihoidon toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto siirtyi seuraavalle vuodelle.

lääkäiden palveluissa panostettiin edelleen perusasioiden kuntoon saattamiseksi ja samalla teknologian käyttöönottoon. SAS-toiminta jatkuu vakiintuneena toimintana, jonka johdosta tehostettiin palveluketjujen saumattomuutta ja Kaavin vuodeosastolta kotiutuksia. Henkilöstörakennetta muutettiin hoitajapainotteiseksi täyttämällä avoinna olleet lähihoitajien paikat. Pitkäaikaisten sijaisten saatavuudessa oli kuitenkin haasteita.

Kuntalaisia varten avattiin käyttöön palvelupuhelin.

Vuonna 2020 iäkkäiden palveluiden asiakastytyväisyysselvityksessä yleisarvosana asumispalveluissa oli 4 (2019 oli 4.07) ja kotihoidossa 4.2 (2019 oli 4.38) asteikolla yhdestä viiteen.

Palvelutarpeen arviointeihin on pystytty vastaamaan lakisääteisessä ajassa.

Asumispalveluissa suunniteltu budjetti alitettiin vajaa 91 000 euroa. Ruokahuollon asiakasmaksujen tuotto oli 75 000 euroa, budjettimuutoksen jälkeen 30 196 euroa hinnankorotuksesta johtuen. Henkilöstökuluissa asumispalveluissa budjetti alittui 34 684, mutta kotihoidossa ylittyi n. 50 000 euroa. Henkilöstöä sijoitetaan tarpeen mukaan asumispalveluihin ja kotihoitoon.

Kotihoito ja tukipalvelut

Kotihoidossa toimintavuonna yhtenäistettiin toimintakäytäntöjä yhteiseksi kotihoidoksi, aloitettiin tehostettu kotihoito ja aluejako uudistettiin. Tehostetussa kotihoidossa sairaanhoitajat toimivat myös illassa ja vastaavat alueensa tiimin sairaanhoidosta ja tiimin toiminnan koordinoinnista. e-Kuntahankkeessa aloitettu etähoito kokeilu otettiin tuotantokäyttöön viidellä asiakkaalla, jota laajennetaan mahdollisuuksien mukaan.

Kotipalvelun käyntejä kirjautui 19221 (v. 2019, 21823 kpl), joista etähoivan käyntejä oli 1008. Kotisairaanhoitoon käyntejä oli 19090 (v. 2019, 17981). Yhteensä kotihoidon käyntejä oli 38311 (v. 2019: 40404, v. 2018: 28 006 kpl).

Kotihoidon asiakkaiden toimintakykyä mittaavassa RAVA poikkileikkauksessa 1/2021 kotihoidon RAVAn keskiarvo oli 1.99 (v. 2019, 1.95). Alle 1,5 RAVAlla olevia oli 16 (v. 2019, 14) eli välimuotoista asumista tarvitsevien määrä on lisääntynyt. Välimuotoisten asumisratkaisujen puute on vaikeuttanut asukkaiden sijoittumista hoivaketjussa. Välimuotoisen asumisen selvitys on keskeytetty.

Kotihoidon tukipalvelut tarjoavat kotihoidon asiakkaille kotona asumista ja siellä selviytymistä edistäviä palveluja. Kotihoidon tukipalveluja saaneita asiakkaita oli 163 henkilöä.

Asumispalvelut

Asumispalveluiden RAVA poikkileikkauksessa 1/2021 asumispalveluiden keskiarvo oli 3.3 (9/2019 keskiarvo oli 3.3,) joka kuvastaa vaativaa hoitoisuutta. Korona-pandemian aikana mahdollistettiin omaisille yhteydenotto etäyhteyden kautta.

Henkilöstömitoitus asumispalveluissa vaihteli 0.57-0.65.

Yli 65-vuotiaiden omaishoito

Omaishoidossa sopimuksen tehneillä omaishoitajilla on oikeus kahteen vapaaseen/kk tai kolmeen vapaaseen/kk silloin, kun omaishoito edellyttää ympärivuorokautista tai jatkuvaa sitovuutta. Vapaan aikainen hoito on järjestetty asumispalveluissa. Omaishoidontuki on määrärahasidonnainen palvelu ja siten hakijoita asetetaan jonoon, jos käyttötarkoitukseen varatut määrärahat ovat jo sidottu entisillä päätöksillä.

Omaishoitajia oli toimintavuonna 26 (vuonna 2019 oli 33 henkilöä), jonka vuoksi omaishoidosta jäi ylijäämää suunnitellusta budjetista 55 000 euroa, budjettimuutoksen jälkeen 2360 euroa. Omaishoitajien lakisääteisten vapaapäivien järjestämiseksi tehostettiin intervallijaksojen käyttöä laatimalla vuorot jokaiselle halukkaalle, mutta Koronapandemia aiheutti keväksi intervallijaksojen jäädyttämisen. Omaishoidettavien intervallijaksoilla oli 92 hoitojaksoa (v. 2019, 13 henkilöä). Palveluohjaajan työpanosta on tavoitteiden mukaisesti kohdennettu omaishoitoon.

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Vuonna 2020 Korona-pandemia vaikutti voimakkaasti vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaan, koska THL:n suositusten mukaan riskiryhmään kuuluvia kehoitettiin välttämään kokoontumisia. Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui kaksi kertaa ja toimintaa järjestettiin Koronan sallimissa rajoissa, mm. painatettiin vanhustenviikolle kaikille jaettava lehti.

Sosiaalitoimi yhteensä

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	4 232 970	4 513 767	4 288 767	4 343 682	- 55 797	-1 %	-3 %
Toimintatulot	1 194 553	1 150 045	1 225 045	1 066 896	- 30 492	-2 %	12 %
Netto	3 038 417	3 363 722	3 063 722	3 276 786	- 25 305	-1 %	-7 %

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Sisäiset menot	1 083 067	1 072 772	1 072 772	1 132 001	10 295	1 %	-4 %
Sisäiset tulot							
Netto	1 083 067	1 072 772	1 072 772	1 132 001	10 295	1 %	-4 %
Poistot	6 342	9 374	9 374	3 827	- 3 032	-32 %	66 %

Euroa/asukas – tunnusluvut netto:	Sosiaalitoimi				
	TP 2016	TP 2017	TP2018	TP2019	TP2020
Asukasmäärä	1718	1692	1652	1602	1561
Sosiaalitoimi yht. €/asukas	1959	1855	1961	2045	1946
Lasten ja perh. palvelut €/asukas	172	168	218	198	196
Aikuissosiaalityö €/asukas	154	147	112	64	68
Kotihoito €/asukas	331	390	471	522	481
Kotihoidon käynnit/v	23525	28458	30210	40404	38311
Kotihoidon käynti €/kpl	24	23	26	21	20
Omaishoidon tuki €/asukas	110	129	108	103	99
Omaishoidontuen saajien lkm/v	41	35	35	33	26
Vammaispalv. €/asukas	541	432	458	467	454

Sosiaalitoimen valtuustotason tavoitteiden toteutuminen 2020

Toiminnan painopistealueiden toteutumista on kertomusvuoden aikana työstyetty.

1. Lähipalvelujen turvaaminen

2. Palveluiden myöntämisperusteiden vahvistaminen, jotta palvelut ovat oikein kohdennettuja
3. Välimuotoisten asumispalveluiden kehittäminen sekä mobiili-, hyvinvointi- ja turvateknologian uusien ratkaisujen käyttöönotto
4. Saattohoidon ja palliatiivisen hoidon kehittäminen eettisesti
5. Työhyvinvoinnin ja työsuojelun kehittäminen sekä oppilaitosyhteistyö

2.1.4.2 Perusterveydenhuolto

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2020

Perusterveydenhuollon järjestämisvastuu on Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin liikelaitoksena toimivalla Kysterillä. Perusterveydenhuollon tehtävänä on järjestää kuntalaisten terveyttä ja toimintakykyä ylläpitäviä ja edistäviä, sairauksia ehkäiseviä sekä yleislääkäritasoisia sairaanhoidollisia avo- ja laitospalveluja.

Järjestämisvastuun toteuttamiseksi sairaanhoitopiirissä valmistellaan yhteistyössä kuntien kanssa perusterveydenhuollon ja vanhusten laitoshoidon palvelujen järjestämistä koskeva puitesuunnitelma valtuustokausittain. Samoin sairaanhoitopiiri ja kunnat valmistelevat vuosittain palvelusopimukset kuntalaisille tuotettavista palveluista. Järjestämisvastuun toteuttamiseksi on muodostettu sairaanhoitopiirin ja kuntien yhteinen toimielin, tilaajatoimikunta, sairaanhoitopiirin ja kuntien edustajista.

Palvelusopimuksen tärkeimmät toiminnalliset tavoitteet päivä aikaisen vastaanottotoiminnan palveluiden saatavuus ja saavutettavuus paranivat. Asumispalveluiden, kotihoidon ja lääkäripalveluiden yhteistyötä tiivistettiin. Kysteri toteutti lääkäripalveluita osin etäpalveluna. Pitkäaikaishoitoa Kaavin vuodeosastolla vähennettiin SAS-toiminnalla.

Kysterin palvelujärjestelmän tavoite turvata palvelujen saatavuus ja saavutettavuus toteutui loppuvuodesta 2020 paremmin kuin vuonna 2019.

Rautavaaran kunta kuuluu ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen. Ympäristöterveyspalveluiden tarkoituksena on turvata lainsäädännön vaatimusten mukainen suunnitelmallinen, säännöllinen, laadukas, terveyshaittoja ja -vaaroja sekä kuluttajien taloudellisia tappioita ehkäisevä paikalliseen riskinarvion ja valtakunnallisiin valvontaohjelmiin perustuva ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoito. Lisäksi tarkoituksena on laadukkaiden, tarkoituksenmukaisten ja tarpeeseen vastaavien kunnallisten eläinlääkintäpalvelujen ja eläinlääkäripäivystyksen saatavuuden ylläpito.

Perusterveydenhuollon valtuustotason tavoitteiden toteutuminen 2020

1. Lähipalvelujen saatavuuden turvaaminen/toteutunut osittain (lääkäripalvelut)
2. Edelliseen tavoitteeseen liittyen sen selvittäminen missä yhteistoiminta-alueessa Rautavaaran kuntalaisten lähipalvelut tulisivat turvatuksi nykyistä paremmin ja kustannustehokkaammin/selvitystyö jatkunut (Kuopio ja Ylä-Savon sote)
3. Perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen ohella muut palvelujen uudelleen järjestelyt, joilla turvataan kohdassa 1 mainittu tavoite nykyistä paremmin/Rautavaaran kunta on mukana Pohjois-Savon SOTE valmisteluissa sosiaalityön, iäkkäiden palveluiden, kotisairaalan ja teknologiapalveluiden osalta.

Perusterveydenhuollon toteuma ja tunnusluvut

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	1 949 828	2 064 046	2 064 046	2 068 718	-114 218	-6 %	-6 %
Toimintatulot							
Netto	1 949 828	2 064 046	2 064 046	2 068 718	-114 218	-6 %	-6 %

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Sisäiset menot	11 921	5 190	5 190	10 547	6 731	130 %	13 %
Sisäiset tulot							
Netto	11 921	5 190	5 190	10 547	6 731	130 %	13 %
Poistot				183			

Euroa/asukas – tunnusluvut netto:	Perusterveidenhuolto				
	TP 2016	TP 2017	TP2018	TP2019	TP2020
Asukasmäärä	1718	1692	1652	1602	1561
Perusterveidenhuolto	971	1134	1206	1291	1249

2.1.4.3 Erikoissairaanhoito

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2020

Erikoissairaanhoidon menot muodostuvat lähes kokonaan Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä yhtymän jäsenkuntana ostettavista palveluista sekä jonkin verran Ylä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymältä ostettavista palveluista. Kuntalaiset käyttävät Kuopion yliopistollisen sairaalan ja lisälmen sairaalan palveluja.

Ensihoito on Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri/Kuopion yliopistollinen sairaala/ Ensihoitokeskuksella. Ensivastesopimus Rautavaaran kunnalla on Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa.

Erikoissairaanhoidon toteuma ja tunnusluvut

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Toimintamenot	2 785 152	3 218 123	2 818 123	3 104 114	-32 971	-1 %	-10 %
Toimintatulot				11 546	0		-100 %
Netto	2 785 152	3 218 123	2 818 123	3 092 568	-32 971	-1 %	-10 %

	TP 2020 (€)	TA 2020 (€)	Muutettu TA 2020 (€)	TP 2019 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2019 (%)
Sisäiset menot	7 544	3 684	3 684	8 153	3 860	105 %	-7 %
Sisäiset tulot							
Netto	7 544	3 684	3 684	8 153	3 860	105 %	-7 %
Poistot							

Euroa/asukas – tunnusluvut netto:	Erik.sairaanhoito				
	TP 2016	TP 2017	TP2018	TP2019	TP2020
Asukasmäärä	1718	1692	1652	1602	1561
Erikoissairaanhoito	1821	1812	1726	1930	1784

2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Toteutumisvertailusta tulee käydä ilmi määrärahat ja tuloarviot, toteutuneet menot ja tulot sekä niiden erotus (toimintakate/netto). Alkuperäinen talousarvio ja siihen tehdyt hyväksytyt muutokset esitetään erikseen. Poikkeamana esitetään muutetun talousarvion ja toteutuman erotus. Euromääräisen poikkeaman lisäksi poikkeama voidaan esittää suhteellisena osuutena. Toteutumisvertailussa tehdään selkoa merkittävien poikkeamien syistä. Toteutumisvertailussa

voidaan esittää myös muita olennaisia perustelutietoja, kuten kertaluonteisten erien vaikutus talousarvion toteutumiseen.

2.2.1 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Toimintakatteen ennakoitua parempaan tulokseen on vaikuttanut taludentasapainotussuunnitelma ja koronakriisin tuomat lyhyen aikavälin kustannussäästöt. Merkittävimpinä käyttötalouden poikkeamia ovat erikoissairaanhoidon kustannuksen muodostuminen 433 000 euroa alkuperin budjetoitua pienemmäksi, perusterveydenhuollon alkuperäisen talousarvionsa 114 000 euron ja sosiaalitoimen 326 000 euron alitus. Myös sivistystoimi alitti alkuperäisen talousarvionsa 372 000 euroa ja tekninen toimi 272 000 euroa. Elinkeinopalvelut taas pääsivät budjettinsa alle 55 000 euroa onnistuneilla rahoitushauilla ja ulkopuolisella hankerahoituksella. Kaikki tulosalueet pääsivät alkuperäiseen budjettiinsa.

Koronakriisillä ja talouden tasapainotusohjelmalla oli välitön vaikutus toimintakuluihin, jotka laskivat edellisvuoteen verrattuna 750 000 euroa ja alittivat budjetin 1 440 000 euroa. Henkilöstömenot alittivat budjetin 462 000 euroa, joten merkittävin säästö budjettiin nähden tuli ostopalveluissa 1 138 000 euroa. Toimintatuotot kasvoivat ja ylittivät budjettinsa 179 000 euroa.

Kunnan tuloveron toteuma jäi alkuperäisestä budjetista 189 000 euroa. Yhteisöveron tuotto oli Rautavaaralla 176 000 euroa budjetoitua suurempi, joten lähes koko tuloveron lasku kompensoitiin yhteisöveron kasvulla. Kiinteistövero jäi alun perin budjetoidusta 51 000 euroa, joten verotulojen kokonaiskertymä muodostui lopulta 64 000 euroa alkuperäistä talousarviota pienemmäksi.

Valtionosuusennustetta kasvatettiin merkittäväksi tilikauden mittaan valtion vuoden 2020 lisätalousarvioiden valmistuessa. Lopullinen valtionosuuksien toteuma oli Rautavaaran osalta 586 000 euroa alkuperin budjetoitua valtionosuutta suuremmaksi. Näin ollen valtionosuuksien kasvu nousi verotulojen laskua nettomääräisesti 522 000 euroa suuremmaksi. Rautavaaran kunta myös haki harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta, mutta sitä ei kunnalle myönnetty.

	Alkuperäinen TA	Muutettu TA	Toteutuma 2020	Poikkeama TA-TP
Toimintatulot	2 867 192	2 978 192	3 045 958	67 766
Myyntitulot	1 257 556	1 368 556	1 342 430	-26 126
Maksutulot	440 876	440 876	410 143	-30 733
Tuet ja avustukset	148 690	148 690	235 197	86 507
Muut toimintatulot	1 020 070	1 020 070	1 058 188	38 118
Valmistus omaan käyttöön				
Toimintamenot	-16 775 219	-15 686 219	-15 335 420	350 799
Henkilöstömenot	-7 369 079	-7 052 079	-6 907 452	144 627
Palvelujen ostot	-7 729 406	-7 041 406	-6 591 269	450 137
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 024 685	-1 002 685	-1 007 734	-5 049
Avustukset	-441 975	-379 975	-577 567	-197 592
Muut toimintamenot	-210 074	-210 074	-251 398	-41 324
Toimintakate	-13 908 027	-12 708 027	-12 289 462	418 565
Verotulot	5 865 000	5 787 000	5 801 569	14 569
Valtionosuudet	8 233 099	8 788 127	8 818 887	30 760
Rahoitustulot ja -menot:	250 000	250 000	233 570	-16 430
Korkotulot	77 000	77 000	70 101	-6 899
Muut rahoitustulot muilta	250 000	250 000	248 240	-1 760
Korkomenot	-76 000	-76 000	-63 880	12 120
Muut rahoitusmenot	-1 000	-1 000	-20 890	-19 890
Vuosikate	440 072	2 117 100	2 564 564	447 464
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-908 033	-908 033	-917 218	-9 185
Arvonalentumiset			-6 935	-6 935
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset kulut				0
Tilikauden tulos	-467 961	1 209 067	1 640 411	431 344
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-467 961	1 209 067	1 640 411	431 344

Verotulojen erittely:	Toteutuma 2019	Alkuper. TA2020	Muutettu TA 2020	Toteutuma 2020	Poikkeama
Verotulot yhteensä	5 624 090	5 865 000	5 787 000	5 801 569	14 569
Kunnan tulovero	3 740 014	3 863 000	3 665 000	3 673 690	8 690
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 447 118	1 530 000	1 671 000	1 706 401	35 401
Kiinteistövero	436 958	472 000	451 000	421 477	- 29 523
Muut verotulot	0				0
	Tulovero%	Tuloverokertymä	Muutos%		
Verovuosi 2016	21,00	3 818 719	- 1,50		
Verovuosi 2017	21,00	3 699 744	- 3,10		
Verovuosi 2018	22,00	3 760 021	1,63		
Verovuosi 2019	22,00	3 740 014	- 0,54		
Verovuosi 2020	22,00	3 673 690	- 1,78		
Kiinteistöveroprosentit:	2016	2017	2018	2019	2020
Yleinen	0,8	0,93	1,03	1,03	1,23
Vakituinen asunto	0,50	0,50	0,65	0,65	0,65
Muu kuin vak. asunto	1,05	1,05	1,25	1,25	1,25
Rakentamaton rakennuspaikka	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Kiinteistöverokertymä	335 202	362 263	429 638	436 958	421 477
Yhteisöverokertymä	1 202 481	1 401 085	1 359 544	1 447 118	1 706 401
Valtionos. ja verotulomen.korv.	Toteutuma 2019	Alkuper. TA2020	Muutettu TA 2020	Toteutuma 2020	Poikkeama
Valtionosuudet yhteensä	7 966 829	8 233 099	8 788 127	8 818 887	30 760
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	8 040 885	8 313 569	8 742 127	7 639 346	
Hark.var. valt.os. korotus					
Opetus- ja kultt.toimen muut	- 74 056	- 80 470	45 391	77 277	31 886
Verotulomenetysten korvaus				1 102 264	

2.2.2 Investointien toteutuminen

Investointiosan toteutuminen esitetään hankkeittain tai hankeryhmittäin vastaavalla tavalla kuin talousarviossa. Kustannusarvioon ja sen muutokseen sisällytetään kaikki valtuuston hyväksymät muutokset, myös talousarviovuotta aikaisemmin tehdyt muutokset.

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN	Kustannus- arvio	Toteutuma 2019	Alkuper. TA2020	Muutettu TA2020	Toteutuma 2020	Poikkeama TA-TP
Kunnanhallitus						
Tonttien myynti						
Menot						
Tulot		2 661	5 000	5 000	5 714	714
Netto		2 661	5 000	5 000	5 714	714
Kiinteistöjen hank./Leipomo						
Menot		18 000				
Tulot						
Netto		18 000				
Lämpöliittymismaksut						
Menot		13 500	13 200	13 200	16 030	-2 830
Tulot						
Netto		13 500	13 200	13 200	16 030	-2 830
Osakkeiden hankinta						
Menot			0	0	322	-322
Tulot						
Netto			0	0	322	-322
Kamerajärjestelmän päivitys						
Menot			20 000	20 000	11 843	8 157
Tulot						
Netto			20 000	20 000	11 843	8 157
Tietokonehank. hallinto						
Menot			5 000	5 000	5 228	-228
Tulot						
Netto			5 000	5 000	5 228	-228
Verkkosivujen uudistaminen						
Menot			0	10 000	9 157	843
Tulot						
Netto			0	10 000	9 157	843
Palvelimen ja lisenss. hank.						
Menot		15 613				
Tulot						
Netto		15 613				
Pro Economica Premium ohj.päiv.						
Menot		17 102				
Tulot						
Netto		17 102				
Tietokonehank. ja kalusto, petu						
Menot		12 664	5 000	5 000	5 389	-389
Tulot						
Netto		12 664	5 000	5 000	5 389	-389

	Kustannus- arvio	Toteutuma 2019	Alkuper. TA2020	Muutettu TA2020	Toteutuma 2020	Poikkeama TA-TP
Kotihoidon toim. ohj.järj.						
Menot			25 000	25 000	0	25 000
Tulot						
Netto			25 000	25 000	0	25 000
Metsäliitto osuusk. jäsenyys						
Menot (koroista)		1 611	1 150	1 150	1 484	-334
Tulot						
Netto		1 611	1 150	1 150	1 484	-334
Sähköautojen latauspiste						
Menot			0	26 000	23 417	2 583
Tulot						
Netto			0	26 000	23 417	2 583
Julkinen käyttöomaisuus						
Paloasema						
Menot	2 500 000	8 910				
Tulot		-585				
Netto		9 495				
Palolan kiinteistön uudisrak.						
Menot	450 000	81 296	410 000	520 000	523 498	-3 498
Tulot						
Netto	450 000	81 296	410 000	520 000	523 498	-3 498
Monitoimitalon sadevesij.						
Menot		16 431	200 000	70 000	69 142	858
Tulot						
Netto		16 431	200 000	70 000	69 142	858
Päiväkodin sisäilma/vesikatto						
Menot	240 000	93 595	10 000	10 000	10 270	-270
Tulot						
Netto	240 000	93 595	10 000	10 000	10 270	-270
Huoneistojen muutt. esteett.						
Menot		57 584	55 000	55 000	58 249	-3 249
Tulot		6 918				
Netto		50 666	55 000	55 000	58 249	-3 249
Omatoimikirjasto						
Menot		30 986				
Tulot		14 000				
Netto		16 986				
Tietokoneiden uusinta, hyvä						
Menot			6 350	6 350	2 124	4 226
Tulot						
Netto			6 350	6 350	2 124	4 226

	Kustannus- arvio	Toteutuma 2019	Alkuper. TA2020	Muutettu TA2020	Toteutuma 2020	Poikkeama TA-TP
VESIHUOLLON TASEYKSIKKÖ						
Viemäriverkostojen uus.						
Menot	50 000	56 324				
Tulot						
Netto	50 000	56 324				
Vesi- ja viemäri-l. autom.järj. uus.						
Menot	155 000	87 314				
Tulot						
Netto	155 000	87 314				
Ylävesisäiliön kattoremontti						
Menot			32 000	32 000	35 856	-3 856
Tulot						
Netto			32 000	32 000	35 856	-3 856
Jätevesilaitoksen varavoima						
Menot			35 000	35 000	29 902	5 098
Tulot						
Netto			35 000	35 000	29 902	5 098
Kiinteistöskulujen uusinta						
Menot		13 787	10 000	10 000	7 520	2 480
Tulot						
Netto		13 787	10 000	10 000	7 520	2 480
Yhteensä						
Menot		524 717	827 700	843 700	809 431	34 269
Tulot		22 994	5 000	5 000	5 714	714
Netto		501 723	822 700	838 700	803 717	34 983

2.2.3 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan, miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulo-rahoitus, investoinnit, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan.

Rahoitusosa sisältää sellaisia eriä, joiden toteutumisen seuranta tapahtuu talousarvion tuloslaskelma- ja investointiosassa sekä sellaisia eriä, joiden toteutumista seurataan rahoitusosassa. Näitä viimeksi mainittuja eriä ovat mm. antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, lainojen lisäykset ja vähennykset sekä oman pääoman muutokset.

	Talousarvio 2020	Muutettu TA	Toteutuma 2020	Poikkeama TA-TP
Toiminnan rahavirta				
Tulorahoitus	440 072	1 209 067	2 499 926	1 290 859
Vuosikate	440 072	1 209 067	2 564 564	1 355 497
Satunnaiset erät				0
Tulorahoituksen korjauserät			-64 638	-64 638
Investointien rahavirta	-822 700	-837 986	-799 052	38 934
Investointimenot	-827 700	-843 700	-809 432	34 268
Rahoitusosuudet investointimen.				0
Pysyvien vast. hyödykk. luov.tulot	5 000	5 714	10 380	4 666
Toiminnan ja investointien rahavirta	-382 628	371 081	1 700 874	1 329 793
				0
Rahoituksen rahavirta				0
Antolainauksen muutokset	-100 000	-100 000	0	100 000
Antolainasaamisten lisäykset	-100 000	-100 000		100 000
Antolainasaamisten vähennykset				0
Lainakannan muutokset	867 334	-1 432 666	-1 432 666	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 300 000	0		0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 432 666	-1 432 666	-1 432 666	0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	1 000 000	0		0
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	-500 000	0		0
Oman pääoman muutokset				0
Muut maksuvalmiuden muutokset	105 397	105 397	-173 010	-278 407
Vaikutus maksuvalmiuteen	-9 897	-1 056 188	95 198	1 151 386

Antolainasaamisten lisäyksiä muille ovat kunnan myöntämät lainat muille kuin liikelaitoksille. Antolainasaamisten vähennyksiä ovat antolainojen lyhennykset kunnalle tilikauden aikana.

Pitkäaikaisten lainojen lisäys osoittaa kuinka paljon kunta on tilivuoden aikana ottanut uutta pitkäaikaista lainaa tai uusinnut niitä. Pitkäaikaisten lainojen vähennys osoittaa, kuinka paljon lainoja on lyhennetty tilivuoden aikana. Toteutumisessa erät esitetään bruttona vaikka, valtuusto olisi talousarviossa hyväksynyt pitkäaikaisten lainojen erotuksen sitovana eränä. Lyhytaikaisten lainojen muutos osoittaa lyhytaikaisten lainojen lisäyksen ja vähennyksen.

Kuntayhtymässä oman pääoman lisäyksiä ovat lisäksi jäsenkunnan tai -kuntayhtymän maksama pääomasijoitus kuntayhtymään. Oman pääoman ehtoinen sijoitus voi olla peruspääoman korotusta tai lisäsijoitus oman pääoman muuhun erään, esimerkiksi sijoitusrahastoon. Oman pääoman vähennyksiä ovat pääoman palautukset (peruspääomaosuuden tai sijoitusrahaston pääomaosuuden palautus) jäsenkunnalle.

Vaikutus maksuvalmiuteen -erä esitetään toteutumisvertailussa summattuna yhdellä rivillä, jos näin on menetelty myös talousarviossa. Tähän erään sisältyy eriä, joiden muutoksia on talousarviossa vaikea arvioida, mm. toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten saamisten sekä korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

Merkittävästi muutettuakin talousarviota parempi vuosikate mahdollisti maksuvalmiuden säilymisen talousarvion mukaisella tasalla ja lähes muuttumattomana vaikka uutta lainaa ei tilikaudella otettu ollenkaan.

2.2.4 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Määrärahat (1 000 €)					Tuloarv. (1 000 €)				
	Alkuper. TA	TA:n muut	TA muut. jälk.	Tot.	Poikk.	Alkuper. TA	TA:n muut	TA muut. jälk.	Tot.	Poikk.
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Kunnanhallitus										
Hallintopalvelut	831		831	798	33	33		33	49	16
Perusturvialautakunta										
Sosiaalitoimi	4 514	- 225	4 289	4 233	56	1 150	75	1 225	1 195	- 30
Perusterveydenhuolto	2 064		2 064	1 950	114					-
Erikoissairaanhoido	3 218	- 400	2 818	2 785	33					-
Hyvinvointilautakunta										
Sivistystoimi	2 707	- 214	2 493	2 398	95	346	36	382	409	27
Elinvoimalautakunta										
Elinkeinopalvelut	287		287	247	40	69		69	85	16
Tekninen toimi	3 154	- 250	2 904	2 923	- 19	1 269		1 269	1 309	40
TULOSLASKELMAOSA										
Verotulot						5 865	- 78	5 787	5 802	15
Valtionosuudet						8 233	555	8 788	8 819	31
Korkotulot						77		77	70	- 7
Muut rahoitustulot						250		250	248	- 2
Korkomenot	76		76	64	12					-
Muut rahoitusmenot	1		1	21	- 20					-
INVESTOINTIOSA										
Kunnanhallitus										
Tonttien myynti						5		5	6	1
Lämpöliittymismaksut	13		13	16	-3					-
Kamerajärj. päivitys	20		20	12	8					-
Tietokonehank. hall.	5		5	5	0					-
Verkkosivujen uud.	-	10	10	9	1					-
Tietok.hank.+kalusto	5		5	5	0					-
Kotihoidon toim.ohj.	25		25	-	25					-
Metsäliitto osuuskuntajäs.	1		1	1	-					-
Sähköautojen latausp.	0	26	26	23	3					-
Talonrakennus										-
Julkinen käyttöom.										-
Palolan kiint. uudisrak.	410	110	520	523	- 3					-
Monitoimitalon sadev esj.	200	- 130	70	69	1					-
Päiväkodin sisäilma/v esik.	10		10	10	0					-
Huoneistojen muut. est.	55		55	58	- 3					-
Tietokoneiden uus. hyvä	6		6	2	4					-
Liikelaikokset										-
Yläv esisäiliön kattorem.	32		32	36	- 4					-
Jätevesilaitoksen v arav.	35		35	30	5					-
Kiinteistöskulujen uusinta	10		10	8	2					-
RAHOITUSOSA										
Antolainauksen muut.										-
Antolainasaam. lis.						100		100		- 100
Antolainasaam. väh.										-
Lainakannan muut.										-
Pitkäaik. lain. lis.						1 300	-1 300	-	-	-
Pitkäaik. lain. väh.	1 433		1 433	1 433	-					-
Lyhytaik. lain. muut.						500	- 500	-	-	-
Oman pääoman muut.										-
Muut maksuvalm. muut.						105		105	- 173	- 278
Vaikutus maksuvalm.										-
YHTEENSÄ	19 112	-1 073	18 039	17 659	380	19 302	-1 212	18 090	17 819	

3 Tilinpäätöslaskelmat

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja -tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

3.1 Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2020		1.1.-31.12.2019	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	1 342 430,41		1 131 223,37	
Maksutuotot	410 143,24		433 751,06	
Tuet ja avustukset	235 196,78		237 355,18	
Muut toimintatuotot	1 058 187,84	3 045 958,27	968 397,60	2 770 727,21
Valmistus omaan käyttöön				
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-5 373 450,88		-5 373 897,67	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-1 355 886,35		-1 355 821,07	
Muut henkilösivukulut	-178 115,21		-187 630,78	
Palvelujen ostot	-6 591 268,50		-7 331 339,56	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 007 734,50		-1 065 466,33	
Avustukset	-577 566,74		-554 998,47	
Muut toimintakulut	-251 398,06	-15 335 420,24	-216 026,30	-16 085 180,18
Toimintakate		-12 289 461,97		-13 314 452,97
Verotulot		5 801 568,52		5 624 090,16
Valtionosuudet		8 818 887,00		7 966 829,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	70 100,88		70 634,09	
Muut rahoitustuotot	248 240,74		241 752,96	
Korkokulut	-63 880,28		-67 402,54	
Muut rahoituskulut	-20 890,44	233 570,90	-840,11	244 144,40
Vuosikate		2 564 564,45		520 610,59
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-917 218,29		-879 607,22	
Arvonalentumiset	-6 935,00	-924 153,29		-879 607,22
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset kulut				
Tilikauden tulos		1 640 411,16		-358 996,63
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		1 640 411,16		-358 996,63

3.2 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	1.1.-31.12.2020		1.1.-31.12.2019	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	2 564 564,45		520 610,59	
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjauserät	-64 637,84	2 499 926,61	80 995,24	601 605,83
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-809 432,10		-524 717,39	
Rahoitusosuudet investointimenoihin			20 332,60	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutus	10 380,00	-799 052,10	5 906,00	-498 478,79
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 700 874,51		103 127,04
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset				
Antolainasaamisten vähennykset		0,00		0,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys			1 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 432 666,00	-1 432 666,00	-1 330 634,00	-330 634,00
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien	4 482,21		-16 999,28	
Saamisten muutos	-118 299,21		192 818,44	
Korottomien velkojen muutos	-59 193,13	-173 010,13	-189 394,59	-13 575,43
Rahoituksen rahavirta		-1 605 676,13		-344 209,43
Rahavarojen muutos		95 198,38		-241 082,39
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	1 199 274,77		1 104 076,39	
Rahavarat 1.1.	1 104 076,39	95 198,38	1 345 158,78	-241 082,39

3.3 Tase

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
A PYSYVÄT VASTAAVAT			A OMAPÄÄOMA		
I Aineettomat hyödykkeet			I Peruspääoma	8 395 492,37	8 395 492,37
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00	II Arv onkorotusrahasto		
Muut pitkäv. aikeitteiset me	116 168,06	132 047,63	III Muut omat rahastot		
	116 168,06	132 047,63	IV Edell. tilikausien ylijäämä	5 589 216,15	5 948 212,78
			V Tilikauden yli-/alijäämä	1 640 411,16	-358 996,63
II Aineelliset hyödykkeet				15 625 119,68	13 984 708,52
Maa- ja vesialueet	2 643 332,73	2 633 016,93	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Rakennukset	12 642 084,29	12 404 325,47	VARAUKSET		
Kiinteät rak. ja laitteet	1 589 218,19	1 801 042,87	C PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	45 171,54	48 842,14	Muut pakolliset v araukset	128 267,96	188 240,00
Ennakkomaksut ja kesken-					
eräiset hankinnat	409 992,02	552 403,13	D. TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
	17 329 798,77	17 439 630,54	Lahjoitusrahastojen pääomat	85 443,69	93 672,58
III Sijoitukset				85 443,69	93 672,58
Osakkeet ja osuudet	4 332 766,97	4 330 961,02	E VIERAS PÄÄOMA		
Muut lainasaamiset	185 450,03	185 450,03	I Pitkäaikainen		
Muut saamiset	66 999,47	63 529,47	Lainat rahoitus- ja v akuutuslaitoks	7 917 554,71	9 350 220,71
	4 585 216,47	4 579 940,52	Siirtovelat	0,00	0,00
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT				7 917 554,71	9 350 220,71
Valtion toimeksiannot	0,00	12 465,42	II Lyhytaikainen		
Lahjoitusrah. erityiskatteet	9 747,51	9 993,19	Lainat rahoitus- ja v akuutuslaitoks	1 432 666,00	1 432 666,00
	9 747,51	22 458,61	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
C VAIHTUVAT VASTAAVAT			Saadut ennakot	46 312,00	16 693,00
I Vaihto-omaisuus			Ostovelat	444 573,09	433 515,23
II Saamiset			Muut velat/Liittymismaksut ja muu	126 867,46	122 507,78
Pitkäaikaiset saamiset	2 533 171,80	2 638 569,72	Siirtovelat	958 681,16	1 062 910,83
Myyntisaamiset	0,00	0,00		3 009 099,71	3 068 292,84
Lainasaamiset	0,00	0,00	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	26 765 485,75	26 685 134,65
Muut saamiset	2 533 171,80	2 638 569,72			
Siirtosaamiset	0,00	0,00			
Lyhytaikaiset saamiset	992 108,37	768 411,24			
Myyntisaamiset	503 432,83	402 911,46			
Muut saamiset	126 830,06	135 464,79			
Siirtosaamiset	361 845,48	230 034,99			
	3 525 280,17	3 406 980,96			
III Rahat ja pankkisaamiset	1 199 274,77	1 104 076,39			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	26 765 485,75	26 685 134,65			

3.4 Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2020		1.1.-31.12.2019	
Toimintatuotot		11 080 117,87		10 386 528,74
Toimintakulut		-23 064 635,97		-23 597 595,29
Osuus osakkuUsyhteisöjen voitosta (tappiosta)		28 596,38		20 572,25
Toimintakate		-11 955 921,72		-13 190 494,30
Verotulot		5 759 073,71		5 587 394,12
Valtionosuudet		9 232 693,00		8 440 083,45
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	69 886,53		72 321,13	
Muut rahoitustuotot	250 355,35		246 242,94	
Korkokulut	-126 849,58		-125 990,24	
Muut rahoituskulut	-21 587,17	171 805,13	-3 518,96	189 054,87
Vuosikate		3 207 650,12		1 026 038,14
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 759 958,58		-1 499 880,01	
Arvonalentumiset	-7 728,36	-1 767 686,94	6,62	-1 499 873,39
Satunnaiset erät		3 599,30		0,00
Tilikauden tulos		1 443 562,48		-473 835,25
Tilinpäätössiirrot		1 383,84		-40 092,01
Tilikauden verot		-2 569,81		-2 225,98
Laskennalliset verot		-1 928,70		-1 768,73
Vähemmistöosuudet		67 087,62		25 827,82
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		1 507 535,43		-492 094,15

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	1.1.-31.12.2020		1.1.-31.12.2019	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	3 207 650,12		1 026 038,14	
Satunnaiset erät	3 599,30		0,00	
Tulorahoituksen korjaukset	-47 331,24	3 163 918,18	26 723,76	1 052 761,90
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-1 668 126,48		-1 397 978,51	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	22 223,75		44 283,41	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	56 784,99	-1 589 117,74	27 588,15	-1 326 106,95
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 574 800,44		-273 345,05
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-1 337,33		-154,25	
Antolainasaamisten vähennykset		-1 337,33		-154,25
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	680 031,90		1 626 164,18	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 714 281,68		-1 578 691,70	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 890,61	-1 036 140,39	12 884,49	60 356,97
Oman pääoman muutokset		194 831,94		80 321,53
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut	2 421,59		-14 716,53	
Vaihto-omaisuuden muutos	-6 470,31		-6 957,38	
Saamisten muutos	-116 532,19		196 073,28	
Korottomien velkojen muutos	-219 182,72	-339 763,63	-249 309,51	-74 910,14
Rahoituksen rahavirta		-1 182 409,41		65 614,11
Rahavarojen muutos		392 391,03		-207 730,94
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	2 464 361,10		2 071 970,07	
Rahavarat 1.1.	2 071 970,07	392 391,03	2 279 701,01	-207 730,94

Kunnan konsernitase

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMAPÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	8 395 492,37	8 395 492,37
Aineettomat oikeudet	126 344,48	151 372,60	Arv onkorotusrahasto	6 856,36	9 695,53
Muut pitkäaik. menot	130 865,62	124 829,74	Muut omat rahastot	213 275,46	213 309,58
Ennakkomaksut	53 531,66	19 336,40	Edell. tilikausien ylijäämä	3 042 511,48	3 458 423,05
	<u>310 741,76</u>	<u>295 538,74</u>	Tilikauden yli-/alijäämä	1 507 535,43	-492 094,15
Aineelliset hyödykkeet				<u>13 165 671,10</u>	<u>11 584 826,38</u>
Maa- ja vesialueet	3 065 783,09	3 057 124,98	VÄHEMMISTÖOSUUDET	73 983,37	176 388,06
Rakennukset	17 759 960,85	17 661 154,40	PAKOLLISET VARAUKSET		
Kiinteät rak. ja laitteet	1 984 679,09	2 211 464,83	Muut pakolliset varaukset	455 259,83	463 906,68
Koneet ja kalusto	613 851,18	548 113,50		<u>455 259,83</u>	<u>463 906,68</u>
Muut aineelliset hyödykkeet	33 968,78	34 975,63	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	202 268,48	171 694,55
Ennakkomaksut ja kesken-					
eräiset hankinnat	814 789,33	1 135 005,04			
	<u>24 273 032,32</u>	<u>24 647 838,38</u>			
Sijoitukset			VIERAS PÄÄOMA		
Osakkuusyhtiöosuudet	218 622,39	207 857,91	Pitkäaikainen korollinen vieras p	13 245 818,86	14 381 980,65
Muut osakkeet ja osuudet	285 595,07	236 504,06	Pitkäaikainen koroton vieras p	19 194,10	0,00
Joukkovelkakirjalainasaam	1 794,00	2 990,00	Lyhytaikainen korollinen vieras	1 844 864,53	1 744 843,13
Muut lainasaamiset	26 237,24	26 237,24	Lyhytaikainen koroton vieras p	3 024 205,00	3 098 522,70
Muut saamiset	89 855,63	85 048,22			
	<u>622 104,33</u>	<u>558 637,43</u>	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>32 031 265,27</u>	<u>31 622 162,15</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	122 522,33	94 369,97			
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus	88 415,45	81 945,14			
Saamiset					
Pitkäaikaiset saamiset	2 533 201,76	2 638 599,68			
Lyhytaikaiset saamiset	1 616 886,22	1 233 262,74			
Rahoitusarvopaperit	39 965,92	14 931,13			
Rahat ja pankkisaamiset	2 424 395,18	2 057 038,94			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>32 031 265,27</u>	<u>31 622 162,15</u>			

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

Rautavaaran kunnan tilinpäätös 2020/2019 on laadittu Kirjanpitolautakunnan Kuntajaoston antamien ohjeiden "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta" (2020) ja "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista" (2020) mukaisesti. Kunnan tilinpäätöksen liitetiedot ryhmitellään tilinpäätöksessä kirjanpitoasetuksen 2 luvun liitetietovaatimusten mukaisesti

- tilinpäätöksen laatimista
- tilinpäätöksen esittämistapaa
- tuloslaskelmaa

- taseen vastaavia ja vastattavia
- vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä
- henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia

koskeviin liitetietoihin.

4.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

- 1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja – menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja – menetelmät

Jaksotusperiaatteet:

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle

Pysyvät vastaavat:

Pysyvien vastaavien arvostus. Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmanpoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Sijoitusten arvostus. Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan

Rahoitusomaisuus:

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan

Avustusten käsittely:

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi

- 2) Esittämistapamuutokset
Ei ole
- 3) Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin
Ei ole
- 4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus
Tiedot vertailukelpoiset
- 5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut ja virheiden korjaukset
Ei ole

4.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus:

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet:

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset:

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset sekä poistoero on siirretty edellisten tilikausien yli-/alijäämään ja vuoden 2020 muutokset tilikauden yli-/alijäämään

Keskinäisen omistuksen eliminointi:

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä

Vähemmistöosuudet:

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa

Suunnitelmapoistojen oikaisu:

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi

Osakkuusyhteisöt:

As Oy Tulimäentie, kunnan omistus 23,9 %, jätetty yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen. Yhtiöllä ei merkittäviä yli-/alijäämiä, joten yhdistely ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät:

Konsernitilinpäätöksessä on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä

Poikkeavat tilikaudet:

Ei ole

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus:

Ovat vertailukelpoiset

4.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtäväkokonaisuuksina

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Hallintopalvelut	79 780	100 820	48 888	59 986
Elinkeinopalvelut	84 926	78 860	84 926	78 860
Sosiaalitoimi	1 542 741	1 382 879	1 194 553	1 066 896
Perusterveydenhuolto				
Erikoissairaanhoido	7 114 699	6 801 715		11 546
Sivistystoimi	785 874	653 446	408 981	373 670
Tekniset palvelut	1 472 098	1 368 808	1 308 611	1 179 768
Kunnan toimintatuotot yht.	11 080 118	10 386 529	3 045 958	2 770 727

7) Verotulojen erittely

	2020	2019
Kunnan tulovero	3 673 690	3 740 014
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 706 401	1 447 118
Kiinteistövero	421 477	436 958
Muut verotulot		
Verotulot yhteensä	5 801 569	5 624 090

8) Valtionosuuksien erittely

	2020	2019
Kunnan peruspalv. valt.osuus	7 639 346	8 040 885
Siitä:Verotul. perustuva valtionos.tasaus	1 296 036	1 299 102
Siitä:Harkinnanvar. Valtionos. korotus		
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	77 277	74 056
Verotulomenetysten korvaus	1 102 264	
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	8 818 887	7 966 829

9) Palvelujen ostojen erittely

	2020	2019
Asiakaspalvelujen ostot	4 627 696	5 292 899
Muiden palvelujen ostot	1 963 572	2 038 441
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	6 591 269	7 331 340

10) Valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltynä

Rautavaaran kunta tukee valtuustoryhmiä vain luovuttamalla vastikkeetta kunnantalon kokoustiloja ja niiden laitteistoa ryhmien omien kokousten pitämiseen

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

Aineettomat hyödykkeet	2-5 vuotta	Tasapoisto
Rakennukset	20–30 vuotta	Tasapoisto
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäännöspoisto	20 % menojäänn:stä
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	Menojäännöspoisto	10–25 % menojäänn:stä
Koneet ja kalusto	3-10 vuotta	Tasapoisto
Luonnonvarat		Käytön mukainen poisto

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi

12) Selvitys olennaisista tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista

Vuodelle 2020 on kirjattu uutena 128 267,96 euron pakollinen varaus P-SSHP:n alijäämän kattamiseksi. Vuonna 2020 on purettu P-SSHP:n alijäämän kattamiseksi varattu summa 84 240 euroa ja lepotauon palkanmenetyt 104 000 euroa.

13) Toimintatuottoihin sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja muihin toimintakuluihin sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiot

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Muut toimintatuotot				
Vaalijan kuntayhtymä	51			
P-Sshp:osakkuusyhteisöosuusien muutos	249	74		
Maa- ja vesial. myyntivoitot	4666	6654	4666	3245
Savon koul. ky	5285	247		
Myyntivoitot yhteensä	10251	6975	4666	3245
Muut toimintakulut				
Vaalijalan kuntayhtymä	84			
P-SSHP: osakkuusyhteisöosuusien muutos	18081	372		
Myyntitappiot yhteensä	18165	372		

14) Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Satunnaiset tuotot				
Savon koulutuskuntayhtymä	7 712			
Satunnaiset tuotot yht.	7 712			
Satunnaiset kulut				
Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä	4 113			
Satunnaiset kulut yht	4 113			

15) Muihin rahoitustuottoihin sisältyvät tuotot, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

	2020	2019
Osinkotuotot muista yhteisöistä	235 834	237 965
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	2 593	716
Yhteensä	238 427	238 681

- 16) Erittely poistoeron muutoksista
Ei ole

4.4 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

- 17) Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet kuluksi kirjaamattomat menot ja pääomaalennukset, jos tällaisia menoja on aktivoitu

Ei ole

- 18) Arvonkorotukset

Konsernitaseeseen sisältyy Ylä-Savon koulutuskuntayhtymän arvonkorotusrahasto. Kuntakonsernin osuus on 6 856,36 euroa

- 19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja kesk.er.h.	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	132 047,63	132 047,63	2 633 016,93	12 404 325,47	1 801 042,87	48 842,14	552 403,13	17 439 630,54
Lisäykset tilikauden aikana		11 647,50	11 647,50	1 6030,00	530 297,69	53 318,84	22 094,88	170 767,24	792 508,65
Rahoitusosuudet tilikaudella			0,00						0,00
Vähennykset tilikauden aikana				-5 714,20					-5 714,20
Siirrot erien välillä			0,00		306 243,35			-306 243,35	0,00
Tilikauden poisto		-27 527,07	-27 527,07		-598 782,22	-265 143,52	-25 765,48		-889 691,22
Arvonlennukset ja niiden pal.								-6 935,00	-6 935,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	116 168,06	116 168,06	2 643 332,73	12 642 084,29	1 589 218,19	45 171,54	409 992,02	17 329 798,77
Arvonkorotukset									0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	116 168,06	116 168,06	2 643 332,73	12 642 084,29	1 589 218,19	45 171,54	409 992,02	17 329 798,77
Olelliset lisäpoistot									
Erittely olellisista lisäpoistoista									
Pysyvien vastaavien sijoitukset									
	Osakkeet ja osuudet			Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					
	Osakkeet konserni-yhtiöt	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Kuntayhtymäosuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Jvk-laina-saamiset	Saamiset konserni-yhteisöt	Saamiset kuntayhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	2 553 706,55		1 561 437,90	215 816,47		159 212,72		89 766,78	4 579 940,42
Lisäykset				1 805,95				3 470,00	5 275,95
Vähennykset									0,00
Hankintameno 31.12.									0,00
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 553 706,55	0,00	1 561 437,90	217 622,42		159 212,72		93 236,78	4 585 216,47

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	253 901	240 582	162 200	146 171
Muut maa- ja vesialueet	2 811 882	2 816 543	2 481 132	2 486 846
Maa- ja vesialueet yhteensä	3 065 783	3 057 125	2 643 333	2 633 017

Oleennaiset kuntayhtymäosuusarvojen muutokset

Ei ole.

Omistuksina muissa yhteisöissä on liitetietoina ilmoitettava:

20) tytäryhteisöistä, mukaan lukien yhdistykset ja säätiöt, joissa kunnalla on määräämisvalta, nimi, kotipaikka ja kunnan ja kuntakonsernin omistusosuus tytäryhteisöstä ja selvitys jos määräysvallan peruste ei ole äänten enemmistön tuottava omistus yhteisössä sekä kuntakonsernin osuus sen omasta ja vieraasta pääomasta sekä voitosta tai tappiosta viimeksi laaditussa tilinpäätöksessä

21) kuntayhtymistä, joissa kunta on jäsenenä, kuntayhtymän nimi, kotipaikka ja kunnan omistusosuus kuntayhtymästä sekä kunnan osuus sen omasta ja vieraasta pääomasta sekä yli- tai alijäämästä viimeksi laaditussa tilinpäätöksessä

22) yhteisyhteisöistä sekä yhden viidesosan tai sitä suuremman omistusosuuden kohteena olevista yrityksistä tai yhteisöistä ja muista omistusyhteisyhteisöistä nimi, kotipaikka, kunnan ja kuntakonsernin omistusosuus sekä kuntakonsernin osuus sen omasta ja vieraasta pääomasta sekä voitosta tai tappiosta viimeksi laaditussa tilinpäätöksessä

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääom.	vieraasta pääom.	tilikauden voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt						
Kiinteistö Oy Rautavaaran virastotalo	Rautavaara	70,14	70,14	1656	74	-168
Rautavaaran Vuokralat Oy	Rautavaara	100	100	64	1036	0
Kuntayhtymät						
Pohjois-Savon shp	Kuopio	1,2573	1,2573	1317	5800	-49
Savon koulutus kuntayhtymä	Kuopio	0,598	0,598	377	293	-1
Itä-Suomen päihdehuollon ky	Mäntyharju	0,451	0,451	6	0,2	-1
Vaalijalan ky	Pieksämäki	0,459	0,459	89	134	36
Ylä-Savon koulutus ky	Iisalmi	1,7	1,7	397	79	25
Pohjois-Savon Liitto	Kuopio	0,88	0,88	10	4	2
Osakkuus- ja muut omistusyhteisyhteisöt						
As Oy Tulimäentie (v. 2018 tiedot)	Rautavaara	23,9	23,9	13	1	-0,4

Rautavaaran kurssi- ja leirikeskussäätiö:

Vuoden 2020 tilikauden ylijäämä on 144 129,08 €, kun vuonna 2019 se oli 7 890,15€. Oma pääoma 31.12.2020 oli 670 185,80 €, kun 31.12.2019 se oli 526 056,72 €. Säätiön sääntöjen mukaisesti, jos säätiö puretaan, luovutetaan sen jäljellä olevat varat Rautavaaran kunnalle käytettäväksi nuorisotyön hyväksi

23) Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuus- ja muilta omistusyhteisyhteisöiltä

	2020		2019	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		26 267		37 875
Lainasaamiset	159 212		159 212	
Siirtosaamiset		57 057		98 153
Yhteensä	159 212	83 324	159 212	136 028
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Siirtosaamiset		135 211		12 506
Yhteensä		135 211		12 506
Saamiset yhteensä	159 212	218 535	159 212	148 534

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Opetus- ja kulttuuritoimen valt.os	31 886	6 414	31 886	6 414
Avustukset investointeihin				
Live like a local-hankkeen avustus	20 694		20 694	
Myö-Työ-Hyö-hankkeen avustus	12 109	20 006	12 109	20 006
Vaaralla palaa-hankkeen avustus	12 153	16 685	12 153	16 685
Kelan korvaus työturv.huollosta	36 169	49 173	36 169	36 600
Muut olennaiset siirtosaamiset	196 179	504 137	248 834	16 352
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yht.	309 190	596 415	361 845	96 057

4.5 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Peruspääoma 1.1.	8 395 492	8 395 492	8 395 492	8 395 492
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	8 395 492	8 395 492	8 395 492	8 395 492
Arvonkorotusrahasto 1.1.	9 696	9 696		
Lisäykset				
Vähennykset	2 840			
Arvonkorotusrahasto 31.12.	6 856	9 696		
Muut omat rahastot	213 310	213 461		
Siirrot rahastoon				
Siirrot rahastosta	35 -	151		
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	213 275	213 310		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1	3 042 511	3 458 423	5 589 216	5 948 213
Siirto vahinkorahastoon				
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12	3 042 511	3 458 423	5 589 216	5 948 213
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	1 507 535 -	492 094	1 640 411 -	358 997
Oma pääoma yhteensä	13 165 671	11 584 826	15 625 119	13 984 709

26) Erittely poistoerosta

Ei ole

27) Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvat velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2020	2019
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 524 839	5 033 239
Lainat julkisyhteisöiltä		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	4 524 839	5 033 239

28) Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista

Ei ole

29) Pakollisiin varauksiin merkityt erät

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Eläkevaraukset				
Muut pakolliset varaukset	455 260	463 907	128 268	188 240
Muut pakolliset varaukset yhteensä	455 260	463 907	128 268	188 240

30) Pitkä- ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä, ja osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille

	2020		2019	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Siirtovelat				
Ostovelat				24 311
Velat kuntayhtymille, joissa kunta jäsenenä				
Ostovelat		62 339	-	103 384
Siirtovelat				105 379

31) Maksuvalmiuden kannalta merkittävä sekkilimiitti

Ei ole

32) Muut velat – erän jakautuminen liittymismaksuihin ja muihin velkoihin

Ei ole

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Lomapalkkavelka ja jaksotukset	1 459 639	1 356 111	781 670	801 135
Korkojaksotukset			6 798	7 403
Kuntien Eläkevakuutus				
Muut olennaiset siirtovelat	373 533	445 278	170 212	148 992

4.6 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34) Velat, joista kunta on pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuuttaan

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Vuokratilat				
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	366 404	366 404		
Lainat julkisyhteisöiltä	736 817	787 922		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	2 264 005	2 264 005		

35) Vakuuksista, jotka kunta on muuten kuin edellä kohdassa 34 tarkoitetulla tavalla antanut puolestaan, yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltynä

Ei ole

36) Vakuuksista, jotka kunta on antanut sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta, yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltynä

Ei ole

37) Yhteenlaskettu arvo kunnan antamista muista kuin edellä 34–36 kohdissa tarkoitetuista vakuuksista lajeittain eriteltynä

Ei ole

38) Vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä olevien määrien yhteissumma

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Vuokravastuut yhteensä	538 836	324 820		
- seuraavalla tilikaudella maks. osuus	88 366	28 169		
Leasingvastuut yhteensä	112 336	79 339	41 736	6 628
- seuraavalla tilikaudella maks. osuus	22 163	14 158	13 176	4 419

Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

39) Kunnan antamat vastuusitoumukset sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Rautavaaran Vuokratalot Oy jäljellä oleva pääoma 22 500 € ja Kiinteistö Oy Rautavaaran virastotalo jäljellä oleva pääoma 87 232 € (Kts. liitetieto 40)

40) Muut kunnan antamat vastuusitoumukset ja muut vastuut

	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Tytäryhteisöjen puolesta annetut takaukset				
Rautavaaran Vuokratalot (kv29.6.15)				
Alkuperäinen pääoma			45 000	45 000
Jäljellä oleva pääoma			22 500	27 000
KOy Rautavaaran Virastotalo (kv16.9.19)				
Alkuperäinen pääoma			100 000	100 000
Jäljellä oleva pääoma			87 232	93 898
Rautavaaran Lämpöosuuskunta				
Takaus myönnetty kv 27.8.09 § 36 enintään 1.600.000 €				
Alkuperäinen pääoma	832 000	832 000	832 000	832 000
Jäljellä oleva pääoma	206 874	261 176	206 874	261 176
Alkuperäinen pääoma	768 000	768 000	768 000	768 000
Jäljellä oleva pääoma	179 799	230 079	179 799	230 079
Rautavaaran kurssi- ja leirikeskussätiö (Kv 19.4.10 § 39, takaus myönnetty enintään 400.000 €)				
Alkuperäinen pääoma	200 000	200 000	200 000	200 000
Jäljellä oleva pääoma	80 514	94 246	80 514	94 246
Jättekukko/takausvastuu Kuopion kaupungille	47 552	52 692	47 552	52 692

	2020	2019
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12. kattamattomista takausvastuista 31.12.	10 686 331	9 939 506
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takaus-keskuksen rahastosta 31.12.	6659	6 540

41) Muut kuntaa koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt

Tiedossa on Pohjois-Savon pelastuslaitokselle osoitetut palkkavarallaolovaatimuksia, jotka ovat työtuomioistuimen käsiteltävänä. Palkkavarallaolovaatimukset tarkoittavat Pohjois-Savon Pelastuslaitokselle noin 20 miljoonan euron taloudellista riskiä, jos palkkavaatimukset päätyvät maksuun. Rautavaaran kunnan maksusuudella taloudellinen riski olisi noin 250 000 euroa.

Taseen ulkopuolisia järjestelyjä ovat mm. kuntayhtymien kautta tulevat johdannaispöytäkirjat. Eri kuntayhtymillä on useita koronvaihotosopimuksia. Lisäksi kuntayhtymien kautta taseen ulkopuolisia vastuita ovat myös arvonlisäveron palautusvastuut kiinteistöinvestoinneista. Myös erilaisten hankkeiden omarahoitusosuudet kuntayhtymissä ovat muita taloudellisia vastuita

4.7 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12. tehtäväalueittain

	2020(htv)	2019 (htv)
Hallintopalvelut	7,4	8,8
Perusturvapalvelut	66,9	66,6
Hyvinvointipalvelut	37,7	50,8
Elinvoimapalvelut	30,1	16,2
Yhteensä	142,1	142,4

43) Tilikauden henkilöstökulut

	2020	2019
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	6 907 452	6 917 350
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	58 627	93 775
Henkilöstökulut yhteensä	6 966 079	7 011 125

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetty luottamushenkilömaksut

	2020	2019
Keskustan Rautavaaran kunnallisjärjestö	823,5	1 041,25
Rautavaaran sos.dem. ty ry	733,75	910,50
Vasemmistoliiton Rautavaaran yhdistys	656,25	954,00
Perussuomalaisen paikallisyhdistys	148,5	135,00
Kristillinen liitto	62,5	289,25

45) Tilintarkastajan palkkiot

	2020	2019
BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	9 191,01	6 829,13
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan siht.tehtävät	2 717,18	3 848,05
Muut palkkiot		150,00
Palkkiot yhteensä	11 908,19	10 827,18

46) Tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin

Ei ole

5 Eriytetyt tilinpäätökset

Luvussa esitetään liikelaitosten sekä kirjanpidollisesti ja laskennallisesti eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat ja niiden liitetiedot, talousarvion toteutumisvertailut ja toimintakertomukset. Liikelaitoksen erillistilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma ja rahoituslaskelma ja niiden liitteenä ilmoitettavat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Rautavaaran kunnalla on vain yksi kirjanpidollisesti ja laskennallisesti eriytetty yksikkö, Rautavaaran kunnan vesi- ja viemärlaitos.

5.1 Rautavaaran kunnan vesi- ja viemärlaitos

5.1.1 Toimintakertomus

Vesi- ja viemärlaitoksen tehtävänä on turvata toimialueensa kiinteistöille tehokas ja toiminnallisesti varma veden jakelu sekä jäteveden poisto ja puhdistus. Lisäksi vesilaitos toimittaa vettä kolmelle vesiosuuskunnalle. Rautavaaran kunnan vesilaitos toimitti asiakkailleen vuonna 2020 käyttövedettä noin 140 m³ vuorokaudessa. Vuotuinen pumppausmäärä oli hieman yli 50 000 m³.

Vesi- ja viemärlaitos sekä jätevedenpuhdistamo toimivat ympäristöluvan määrittelemissä päästörajoissa. Aiemmin laitoksen toimintaa häirinneet laiteviat ja käyttöhäiriöt saatiin kuriin asiantuntijakonsultoinnilla ja sen mukaisella toimintatapojen muutoksilla. Jätevedenpuhdistamoa rasittaa edelleen viemäriin päätyvät suurehko hulevesien määrä.

Vesi- ja viemärlaitoksen liikevaihto oli noin 274 000 euroa. Edellisvuoteen verrattuna liikevaihto oli lähes 28 000 euroa suurempi. Liikevaihto nousi perusmaksun kasvattamisen ansiosta, mutta väkimäärän pienenemisen myötä laskeva kulutustrendi vaikuttaa edelleen pitkällä aikavälillä myös veden kulutukseen ja liikevaihtoon. Suunnitelman mukaiset poistot ovat 119 000 euroa. Edellisvuodesta poistojen osuus kasvoi lähes 46 000 euroa. Onkin syytä pohtia tulevaisuudessa investointeja suunnitellussa poistojen suurta vaikutusta tulokseen ja veden hintaan.

Laskutushinnat ovat käyttövedelle 2,05 €/m³ ja jätevedelle 5,15 €/m³ sis. alv 24 %. Taksoja tarkistettiin edellisen kerran vuonna 2017. Vesi- ja viemärlaitoksen perusmaksuja tarkastettiin vuonna 2019. Perusmaksun korotukset astuivat voimaan vuoden 2020 alusta. Liiketaloudellinen tulos vuodelle 2020 on tappiollinen noin 26 000 euroa johtuen pääosin edellisestä vuodesta reippaasti nousseista poistoista. Vesi- ja viemärlaitoksen vesimaksusaaavia vuoden vaihteessa oli 24 689,02€ ja saatavien kasvuun tulee kiinnittää jatkossa erityistä huomiota.

Jokisuunniemessä, Karikon alueella ja Hiekkahäikän alueella on myymättömiä tontteja yhteensä 43 kappaletta käyttöön otettavilla vesi- ja viemäri liittymillä. Liittymillä on tuottoarvo-odotus liittymän hinnan ja käyttötuottojen kautta ja rakennetuille liittymille tulisi saada käyttäjät.

5.1.2 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

VESIHUOLLON TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2020		1.1.-31.12.2019	
Liikevaihto	274 299,88		246 588,89	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-47 033,45		-59 715,45	
Palvelujen ostot	-68 207,56	-115 241,01	-80 740,13	-140 455,58
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-29 466,65		-28 343,29	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-11 462,16		-11 438,17	
Muut henkilösivukulut	-996,1	-41 924,91	-1 026,48	-40 807,94
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-119 254,46	-119 254,46	-73 686,74	-73 686,74
Liiketoiminnan muut kulut		-3 039,43	2 179,46	-2 179,46
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-5 159,93		-10 540,83	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	0,08		5,06	
Korkokulut				
Korvaus peruspääomasta	-20 965,84		-20 965,84	
Muut rahoituskulut		-20 965,76		-20 960,78
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-26 125,69		-31 501,61	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-26 125,69		-31 501,61	

Rauni Pursiainen
kunnanhallituksen jäsen

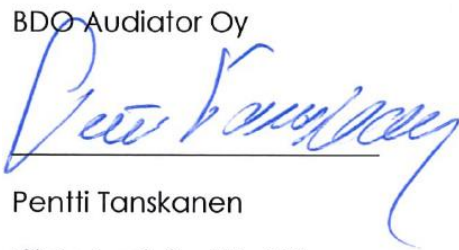
Henri Ruotsalainen
kunnanjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ:

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Rautavaaralla 01/11 2021

BDO Audiator Oy

Pentti Tanskanen
Tilintarkastaja, HT, JHT

7 Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat

Tilinpäätöstä varmentamaan on laadittu tase-erittelyt, jotka ovat tase-erien sisällön yksityiskohtaisia luetteloita. Käytettyjä kirjanpitoa ovat

- Päiväkirjat
- Pääkirjat
- Tasekirja
- Pro Economica ostoreskontra
- Pro Economica myyntireskontra
- Pro Economica käyttöomaisuuskirjanpito
- Pro Economica yleislaskutus

Käytettyjä tosittelajeja ovat

- 001 Muistiot
- 501 Toimeentulotuki
- 009 Käyttöomaisuusviennit
- 010 Tiliotetositteet
- 151 Myyntireskontra suor
- 301 Palkat
- 101 Ostoreskontra suor
- 601 Vuokralaskutus
- 602 Sähkölaskutus
- 605 Teknisen toimen laskutus
- 606 Aravalainalaskutus
- 607 Sivistystoimen laskutus
- 608 Hallinto- ja elinkeinolaskutus
- 644 Vesilaskutus
- 654 Päivähoitolaskutus

- 655 Sosiaalitoimen laskutus
- 656 Sosiaalitoimen kertalaskut
- 684 Pegasos kotihoito
- 401 Ostolaskut, käsikirj
- 402 Ostolaskut sähköinen
- 410 Ostolaskut, vesih. käsikirj